

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra muzikologie

Magisterská diplomová práce

HUDEBNÍ KULTURA V PŘEROVĚ V LETECH 1918–1939

The Music Culture in Přerov of the Years 1918–1939

Markéta Koutná

Vedoucí práce: Mgr. Petr Lyko, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Petra Lyka, Ph.D. Všechny zdroje, prameny a literaturu řádně uvádím a cituji.

V Přerově dne 20. dubna 2012

.....

Markéta Koutná

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu práce Mgr. Petru Lykovi, Ph.D. za trpělivost, odborné vedení a cenné rady při zpracování práce. Za spolupráci, pomoc a poskytnutí potřebných materiálů bych chtěla poděkovat i pracovníkům Státního okresního archivu v Přerově, obzvláště paní Věře Fišmistrové.

Obsah

1. ÚVOD.....	6
2. STAV BĀDÁNĪ.....	7
3. NĀSTIN SPOLEĀENSKĚ, POLITICKĚ A KULTURNĪ SITUACE V PŘEROVĚ DO ROKU 1918	10
3. 1 Významné osobnosti přerovské hudební kultury v letech 1918–1939	14
4. HUDEBNĪ USKUPENĪ, TĚLESA A INSTITUCE V PŘEROVĚ V LETECH 1918–1939, JEJICH HISTORIE A ĀINNOST	17
4. 1 Hudební spolky	17
4. 1. 1 Přerub	18
4. 1. 2 Vlasta.....	32
4. 1. 3 Tyrš.....	34
4. 1. 4 Svornost.....	40
4. 1. 5 Marx	41
4. 1. 6 Pěvecko-hudební kroužek Accord.....	41
4. 1. 7 Další pěvecké spolky.....	42
4. 2 Orchestry a kapely.....	43
4. 2. 1 Rund	43
4. 2. 2 Žerotín	48
4. 3 Hudební školství.....	50
4. 3. 1 Počátky hudebního školství v Přerově	50
4. 3. 2 Hudební škola Přerubu	51
4. 3. 3 Ostatní hudební školy v Přerově	54

4. 4 Další hudebně-kulturní aktivity v Přerově v letech 1918–1939.....	57
4. 4. 1 Akademický klub	57
4. 4. 1 Klub přátel umění.....	59
4. 4. 2 Hostující hudební tělesa a sólisté	60
5. KONCERTY CHRÁMOVÉ A DUCHOVNÍ HUDBY V PŘEROVĚ V LETECH 1918–1939	63
5. 1 Přehled koncertů duchovní hudby.....	63
6. PŘEROVSKÁ HUDEBNÍ KULTURA, JEJÍ VÝZNAM A VLIV NA VÝVOJ HUDEBNÍ KULTURY NA MORAVĚ.....	68
7. RESUMÉ	71
8. LITERATURA.....	74
9. PŘÍLOHY.....	77
9. 1 Příloha č. 1 - Přehled počtu žáků Hudební školy Přerubu v letech 1918–1939.....	77
9. 2 Příloha č. 2 - Výsledky obecních voleb v Přerově	79
9. 3 Příloha č. 3 - Přehled dirigentů vybraných spolků a institucí v letech 1918–1939...	79
9. 4 Příloha č. 4 - Významné osobnosti hudební kultury v Přerově v letech 1918–1939	81

1. ÚVOD

Předmětem diplomové práce je hudební kultura v Přerově v letech 1918–1939. V éře první republiky byla vyvíjena velká snaha o rozvoj kultury respektive hudebního života obyvatel ve městě. Docházelo ke vzniku hudebních spolků, kapel či orchestrů, k zakládání hudebních škol, společensky aktivní osobnosti usilovaly o oživení kultury organizováním koncertů domácích i zahraničních těles a umělců. Přerovská hudební kultura zaznamenala v meziválečném období vzestupnou tendenci. A právě zachycení a zpracování vývoje hudební kultury v Přerově v letech 1918–1939 se stalo předmětem bádání.

Časové vymezení práce zahrnuje relativně dlouhou dobu (téměř jednadvacet let) ve vývoji hudební kultury Přerova. Jedná se však o období historicky natolik významné a ucelené, že by nemělo dojít k jeho rozdělení na menší úseky. Proto se předkládaná práce snaží podat systematické a komplexní zhodnocení hudební kultury v Přerově v letech 1918–1939.

Cílem diplomové práce je detailní zmapování pramenné základny a všech dostupných informačních zdrojů za účelem podání obrazu hudebního života a kultury v Přerově, a následně vymezení vzájemných vazeb a vztahů v několika klíčových otázkách jako například historická úloha Přerova v hudebním vývoji na Moravě, otázka kvality a úrovně atp. To vše na základě prostudování archivních pramenů, dobového tisku a dostupné literatury k dané problematice, a za využití metody historiografické a komparativní.

Diplomová práce je rozčleněna do několika samostatných kapitol. Cílem kapitoly *Nástin společenské, politické a kulturní situace v Přerově na přelomu 19. a 20. století* je uvedení do problematiky a potřeba seznámení se s přerovským hudebně-kulturním děním ještě v době před rokem 1918, a je doplněna podkapitolou o významných osobnostech hudební kultury v Přerově v období první republiky. Navazující kapitola, *Hudební uskupení, tělesa a instituce v Přerově v letech 1918–1939*, se detailně věnuje historii, vývoji a především činnosti hudebních spolků, kapel, orchestrů i hudebního školství ve vymezeném období. Pro úplný přehled je v práci zařazena kapitola o chrámové a duchovní produkci, která završuje přehled hudebních aktivit ve městě v éře mezi světovými válkami. Závěrečný oddíl poskytuje informace o přerovské hudební kultuře ve vztahu k ostatním moravským centrům, především Olomouci. Pozornost je zde věnována i dalším aspektům hudební kultury jako je kvalita hudebních produkcí ve městě, úroveň hudebního školství atd.

2. STAV BĀDÁNĪ

Literatura o Přerovu je poměrně bohatá, přesto však doposud nevznikla práce, která by se systematickým způsobem zabývala zmapováním hudebně-kulturního života v tomto středomoravském městě v meziválečném období. Většina publikací se stručně a souhrnně věnuje přehledu hudebních těles, spolků¹ a institucí, které v historii v Přerově působily nebo pojednává o obecných faktech z kulturního (hudebně-kulturního) života. K dispozici jsou i práce věnované vybraným významným osobnostem Přerova jako byl například Josef Čapka-Drahlovský.²

Jako nezpracovaný primární zdroj informací o přerovské hudební kultuře v letech 1918–1939 slouží *Pamětní kniha města Přerova*,³ která je uložena ve Státním okresním archivu v Přerově⁴ (dále jen SOkA Přerov). Bohužel jsou k dispozici pouze kroniky z let 1922–1931. Pamětní knihy z daných let existují celkem čtyři⁵ a jejich autorem je knihovník Edvard Kvasnička, který byl 6. června 1922 zvolen kronikářem města Přerova. Důvod, proč nejsou k dispozici kroniky z předchozích let, je ten, že před rokem 1921 ještě nebyla ustanovena povinnost vedení pamětních knih v obcích.⁶ Z následujících let 1931–1957 se nedochoval žádný písemný pramen ve formě kronikářských zápisů. Zmínky o hudební kultuře Přerova mezi roky 1918–1921 a 1932–1939 je nutné vyhledat v dobovém tisku - zejména v přerovském deníku *Obzor*.⁷ Obsah *Obzoru* byl velmi pestrý. Na titulních stránkách přinášel aktuální zpravodajství nejenom z našich zemí, ale také zprávy z celého světa. Obsahoval místní zprávy z Přerova a okolních obcí, kulturní přehledy, fejetony a inzeráty. Ve všední den vycházel *Obzor* v rozsahu 4 stran, v neděli a ve svátek v rozsahu 8 stran. V pondělí deník nevycházel.

¹ JEDLIČKOVÁ, Olga: *Kulturní, dobročinné a tělovýchovné spolky v Přerově v éře první republiky*. Diplomová práce. Ostrava, 2007.

² SEKEROVÁ, Ingrid: *Josef Čapka-Drahlovský*. Diplomová práce. Praha, 2003.

³ Kroniky města nejsou zpracovány, tudíž nemají přiřazeno katalogizační či inventarizační číslo.

⁴ Jedná se o vnitřní organizační jednotku Zemského archivu v Opavě.

⁵ První kniha obsahuje záznamy z období 1922 až březen 1925. Druhá kniha navazuje na první dubnem 1925 a jsou v ní záznamy do července 1928. Období srpen 1928 až duben 1931 se nachází ve třetí knize a zbytek roku 1931 je ve čtvrté pamětní knize.

⁶ Teprve zákon č. 80 z 30. ledna 1920 završil snahy po zavedení pamětních knih ve všech obcích. K jeho realizaci došlo formou prováděcí směrnice, která vznikla 9. června 1921 z nařízení vlády č. 211 Sb. Platila pouze v českých zemích.

⁷ První číslo *Obzoru* pochází ze září 1910 a jeho vydavatelem bylo tiskařské a vydavatelské družstvo *Obzor*. Zpočátku vycházel jako týdeník, avšak od srpna 1914 začal vycházet jako deník. *Obzor* byl vydáván až do poloviny května 1941, kdy bylo společně s řadou dalších periodik, vzhledem k jeho odlišnému názorovému pojetí, pozastaveno jeho vydávání.

Základní údaje o Přerovu respektive přerovské hudební kultuře a hudebním životě lze dohledat ve slovnících. Krátký odstavec se nachází ve *Slovníku české hudební kultury*⁸ a mimo informace o kultuře obsahuje i stručný přehled historie města. Obdobné informace je možné dohledat v *Ottově naučném slovníku*⁹ nebo v *Československém hudebním slovníku*.¹⁰ Jiří Lapáček je autorem dvou publikací o Přerovu, které vyšly pod názvem *Přerov. Povídání o městě*¹¹ a *Přerov. Povídání o městě 2.*¹² Knihy jsou skvělým zdrojem informací nejen o hudební kultuře potažmo kultuře vůbec, nachází se zde i příspěvky věnované církvi, školství atp. Kniha Aleše Drachslera *Dějiny města Přerova v datech*¹³ poskytuje stručný úvod do společenské a politické situace v Přerově v letech 1918–1939, za kterým následuje přehled dat a událostí. Drobné zmínky o hudebním dění v Přerově obsahuje i kniha *Přerov. Přerovsko-Kojetínsko*.¹⁴

Dále existují spisy a práce, které jsou primárně věnovány přerovským hudebním institucím, tělesům či spolkům, avšak je v nich možné nalézt i drobné údaje o hudebním dění v meziválečném období. Jedná se o knihy *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerově za uplynulých 70 let. 1862–1932*,¹⁵ *Památník městské hudby Rund v Přerově*,¹⁶ *Památník českobratrského farního sboru evangelického v Přerově k jubilejnímu roku 1928*¹⁷ a *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*.¹⁸

Několik zmínek o přerovské hudební kultuře zahrnují taktéž dvě diplomové práce, které vznikly na Katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Palackého Univerzity v Olomouci. Konkrétně se jedná o práci Lenky Zdráhalové pod názvem *Hudební život města Přerova*¹⁹ a bakalářskou práci Jiřího Ocelky s názvem *Tradice sborového zpěvu v Přerově se*

⁸ SETTARI, Olga: Přerov, in: FUKAČ, Jiří - VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*. Praha: Editio Supraphon, 1997. s. 746-747.

⁹ *Ottův naučný slovník*. Praha, 1909.

¹⁰ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír: Čapka, in: ČERNUŠÁK, Gracian - ŠTĚDRŮŇ, Bohumír - NOVÁČEK, Zdenko: *Československý hudební slovník*, Praha, 1963.

¹¹ LAPÁČEK, Jiří: *Přerov. Povídání o městě*. Přerov, 2000.

¹² LAPÁČEK, Jiří: *Přerov. Povídání o městě 2.* Přerov, 2002.

¹³ DRECHSLER, Aleš - FIŠMISTROVÁ, Věra - LAPÁČEK, Jiří: *Dějiny města Přerova v datech*. Přerov, 2006.

¹⁴ JARUŠEK, Robert: *Přerov. Přerovsko-Kojetínsko*. Brno, 1933.

¹⁵ *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerově za uplynulých 70 let. 1862–1932*. Přerov, 1932.

¹⁶ *Památník městské hudby Rund v Přerově*. Přerov, 1938.

¹⁷ *Památník českobratrského farního sboru evangelického v Přerově k jubilejnímu roku 1928*. Přerov, 1928.

¹⁸ *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*. Přerov, 1946.

¹⁹ ZDRÁHALOVÁ, Lenka. *Hudební život města Přerova*. Olomouc, 2008.

*zaměřením na dětský pěvecký sbor Primavera.*²⁰ Informace o hudební kultuře v letech 1918–1939 jsou ovšem spíše sporadické a strohé.

²⁰ OCELKA, Jiří. *Tradice sborového zpěvu v Přerově se zaměřením na dětský pěvecký sbor Primavera*. Olomouc, 2010.

3. NÁSTIN SPOLEČENSKÉ, POLITICKÉ A KULTURNÍ SITUACE V PŘEROVĚ DO ROKU 1918

Středomoravské město Přerov je společenským, administrativním a kulturním centrem přerovského okresu. Vůbec první zmínky o záměrném pěstování hudební kultury ve městě se dochovaly z roku 1563, díky záznamu řádu přerovských literátů, z pera Vratislava z Pernštejna. Od té doby se přerovská (hudební) kultura utvářela nejen v závislosti na změnách politických a společenských, ale především na základě vývoje preferencí hudebních žánrů a hudebního vkusu tamního obyvatelstva.

K růstu významu Přerova jako důležitého střediska Moravy docházelo se zaváděním železniční dopravy v zemi. Do Přerova přijel první vlak v roce 1841 a přerovské nádraží se stalo důležitým železničním uzlem, kterým je do současnosti. V tomto období docházelo i k rychlému hospodářskému růstu města. Mimo to je však druhá polovina 19. století obdobím národního obrození a s ním spojeného boje proti německosti. Objevila se například snaha o poněmčení českého školství v Přerově. Avšak na rozdíl od okolních měst v Přerově zvítězil český živel. Zatímco v řadě jiných měst se tehdy, i na nátlak úředních míst, správy ujala německá menšina či spolu s ní tzv. ústavověrná strana, v Přerově přes opakování voleb došlo k prosazení strany národní.²¹ Starostou byl tehdy zvolen Jindřich Matzenauer.²²

Jednou z významných událostí byl konec první světové války v roce 1918 a vznik Československé republiky 29. října téhož roku, který provázela mimo směs nadšení a dojetí také zvýšená aktivita obyvatelstva. Jen v roce 1919 vznikla přerovská *Městská knihovna*, začala působit kapela pod vedením Františka Mičíka,²³ byl založen sokolský pěvecký sbor *Tyrš*. I nadále působily a rozvíjely svou činnost hudební spolky a tělesa, která vznikla již před první světovou válkou. Rozkvět hudební kultury po první světové válce ovšem netrval dlouho, přesněji do 15. března 1939, kdy začalo německé vojsko obsazovat republiku.²⁴ Začátkem druhé světové války byl slibný vývoj přerovského hudebního života na několik let přerušen.

²¹ Viz příloha č. 2

²² ROSMUS, Jiří: Starostové Přerova [online]. Dostupné z: <http://www.rosmus.cz/texty/starostove-prerova.html> [cit. 2011-10-18].

²³ V roce 1929 získala kapela název *Žerotín*.

²⁴ Svolaná městská rada v čele se starostou Františkem Lančíkem vydala vyhlášku, prostřednictvím které byli obyvatelé Přerova informováni o okupaci republiky německými vojsky. Do Přerova dorazilo německé vojsko 15. března 1939 dopoledne. Vojenským velitelem města se stal plukovník von Wagner.

V letech 1848–1939 došlo v Přerově a přilehlých částech k výraznému vývoji školství. A právě vzdělanost sehrála v boji o národní uvědomělost a rozvoj společenského života významnou roli. Vznikaly nejen školy obecné a měšťanské, ale dochovaly se rovněž zmínky o dvou školách pomocných a dvanácti školách mateřských (jednalo se převážně soukromé mateřské školy). V tehdejší době zaujímal město významné postavení i díky velkému množství středních škol. V této souvislosti bylo důležitou událostí založení gymnázia²⁵ (1870) a průmyslové školy strojnické (1887). Progresivním krokem v oblasti pedagogiky bylo založení ústavu pro vzdělávání učitelek²⁶ v roce 1908.²⁷

K rozvoji vzdělanosti přispívala taktéž hudebně pedagogická činnost soukromých hudebních ústavů, která se rozvíjela v poslední čtvrtině 19. století. Hudební škola hry na klavír Marie Šikolové, která byla založena v roce 1880, se stala vůbec první koncesovanou hudební školou ve městě (zpočátku vyučovala ve svém bytě na Horním náměstí). Šest let byla jedinou učitelkou hudby, která se věnovala výhradně svému povolání. V roce 1886 přibyla hudební škola varhaníka Bedřicha Kozánka (1864–1913). Díky velkému zájmu žáků došlo brzy k rozšíření řad pedagogů (J. Kratochvíl, J. Plch, V. Novotný), postupně přibývala i nová hudební oddělení.²⁸ Smrtí Bedřicha Kozánka v roce 1913 škola zanikla. Na počátku 20. století, v roce 1902, vznikla soukromá hudební škola Jana Tomáše Břečky. V té době existovaly v Přerově i specializované třídy, jako bylo například oddělení klavírní hry Marty Zapletalové, M. Chmelařové nebo A. Henikové. Úplný přehled hudebních institucí na přelomu století doplňují dvě klášterní školy - sester III. řádu na Šířavě (založena roku 1915) a sester Dominikánek na Velké Dlážce (vznik ve 20. letech).

Neopomenutelný význam pro utváření společenského života ve městě měly spolky. Masový vznik spolků je spojen s 60. lety 19. století, především díky zákonu č. 134 ř. z., o právu spolčovacím, který nabyl platnost dne 8. ledna 1868.²⁹ Mimo spolky kulturní - hudební, divadelní, čtenářské (*Přerub, Rund, Žerotín, Tyl, Haná, Vlasta, Havlíček*) byly zakládány spolky sportovní, vzdělávací, charitativní, sociální, mládežnické. Hudební spolky umožňovaly kulturní vyžití nejen samotným členům, ale i přerovským obyvatelům. Činnost spolků byla značně rozmanitá.

²⁵ V roce 1877 byla vystavěna nová budova gymnázia na Komenského ulici, ve které Gymnázium Jakuba Škody sídlí dodnes.

²⁶ Dnešní Střední pedagogická škola v Přerově v Denisově ulici.

²⁷ Dále byla založena zemská vyšší hospodářská škola (1865, první svého druhu na Moravě), obchodní škola (1900, v roce 1934 přejmenované na obchodní akademii) nebo odborná škola pro ženská povolání (1921).

²⁸ Původní výuka zpěvu a hry na housle byla dále doplněna výukou hry na klavír a harmonium.

²⁹ Zároveň skončila platnost zákona o spolcích č. 253 ř. z., z 26. listopadu 1852.

K rozvoji světské hudební kultury přispělo založení pěvecko-hudebního spolu *Přerub* v roce 1862. V jeho stanovách stojí, že: „*účelem spolku jest pěstovati zpěv a hudbu vůbec, pořádati koncerty, operní představení, zábavy, výlety, pěvecko-hudební slavnosti, sjezdy spolků hudebních a pěveckých, účastniti se slavností buď od jednotlivců nebo od spolků pořádaných, vypisovati ceny na české skladby a spisy hudební a je vydávati.*“³⁰ Dne 31. srpna 1862 byl na ustavující valné hromadě zvolen předsedou spolku František Kramář a sbormistrem Mořic Skála. Na prvním veřejném vystoupení, které bylo uspořádáno dne 26. prosince 1862, zazněly například sbory Karla Bendla „*Hlahol náš je hlahol český, zpěv je našich srdcí štít a meč*“ nebo skladba Václava Jaromíra Picka „*Já jsem Slovan duši tělem, to vyznávám v světě celém*“. V roce 1872 byl sbormistrem zvolen hudební skladatel, učitel zpěvu na gymnáziu a ředitel kůru v kostele sv. Vavřince Josef Čapka-Drahlovský,³¹ který byl sbormistrem *Přerubu* v letech 1872–1892 a 1899–1917. Později byl jmenován čestným členem spolku. Za dobu svého trvání prošel spolek nejen obdobím vzestupu a úspěchů, nýbrž i pasivity a nezájmu členů. Krize se objevila v roce 1876 a téměř došlo ke sloučení *Přerubu* se čtenářským spolkem. V dalších letech se ve funkci sbormistra vystřídalala celá řada hudebníků.³² Za jedno z nejlepších je považováno období 1907–1913, ve kterém *Přerub* vedl Ferdinand Vaněk a povznesl amatérské těleso na vysokou úroveň. Činnost spolku byla následně přerušena nejen Vaňkovou smrtí, ale zejména první světovou válkou, během které byly koncerty výrazně omezeny, a v roce 1917 se neuskutečnilo dokonce žádné vystoupení. Spolek byl rovněž oprávněn provozovat a vézt hudební školu.³³

K rozvoji společenského života přispíval i *Čtenářský spolek Přerov*, který byl založen v roce 1862, čímž se s *Přerubem* řadí k nejstarším spolkům v Přerově. Účelem spolku bylo: „*čtení politických, poučných a zábavných časopisů, hovor a společenská zábava.*“³⁴

³⁰ SOKA Přerov, fond zpěvácký spolek „Přerub“, inv. č. 68a, k. č. 6.

³¹ Více o Josefu Čapkovi-Drahlovském viz příloha č. 4 - *Významné osobnosti hudební kultury v Přerově v meziválečném období*.

³² František Martínek 1893–1898, Ferdinand Vaněk 1907–1913, Ludvík Šašina 1914–1919, Emanuel Polman 1914–1915, Stanislav Kovanda 1916 a 1918, František Krejčí 1917, Eduard Beníšek 1918, Jindřich Hrbáček 1920–1922, Václav Šrůtek 1920–1922, Karel Mařík 1922–1925, 1927–1928, Stanislav Žalud 1926–1927, Miloš Vignati 1929–1930, Josef Gardavský 1930–1946, Oldřich Placar 1943, Jan Kasal 1944, Leoš Švagera 1955–1962, Jan Leibner 1961–1967, Jan Jarolím 1946–1955, 1963–1967, Jan Leibner 1967 – 1977, Jiří Zapletal 1982–1989.

³³ Hudební škola *Přerubu* zahájila svou činnost ve školním roce 1914–1915. Spravoval ji speciální správní výbor, v jehož čele stál majitel tiskárny, Jaroslav Maria Strojil, a místo inspektora zastával Josef Gardavský. Výuka probíhala podle platných školských zákonů. Ředitelem a rovněž prvním učitelem byl Emil Polman. Každý rok škola dostávala dotace od ministerstva školství, národní osvěty a rovněž od Přerovské městské rady. Peněžitý dar věnoval škole také místní Akciový pivovar a Okresní záložna. V roce 1929 byl škole dokonce propůjčen titul Městské hudební školy.

³⁴ FIŠMISTROVÁ, Věra: Spolky, in: LAPÁČEK, Jiří: *Přerov. Povídání o městě*. Přerov, 2000, s. 187.

V chronologickém výčtu založených přerovských spolků nesmí chybět ani *Spolek pro vysazování a okrašlování města Přerova*, který byl zřízen dne 4. dubna 1879. V jeho stanovách stojí, že: „účelem spolku jest přičiňovati se o okrašlování města Přerova vysazováním stromů, zakládáním, zvelebováním a udržováním stromořadí, veřejných zahrad a sadů.“³⁵ Od roku 1882 rozvíjel svou činnost *Dělnický vzdělávací spolek Svornost v Přerově* respektive jeho pěvecký odbor. Účelem spolku jako takového bylo rozvíjení duševního vzdělání členů prostřednictvím přednášek, založením knihovny a půjčováním knih, ale i pěstováním hudby a zpěvu, pořádáním výletů nebo zábav. Kromě spolků zmíněných výše působila v Přerově celá řada dalších spolků.³⁶

Přerov poskytoval svému obyvatelstvu značné možnosti kulturního vyžití. Hudební a divadelní představení se konala zpravidla v *Městském domě*. Ovšem i městský park *Michalov*, náměstí Svobody a Masarykovo náměstí, ba dokonce místní *Akciový pivovar* se podle potřeby stával kulturním centrem města. V prostorách Grandhotelu *Lipner* nebo hotelu *Přerov* se konaly besedy a přednášky. Pro rozvoj kultury měly velký význam i nově vznikající muzea. V roce 1888 bylo v Přerově založeno nejstarší muzeum Jana Amose Komenského³⁷ ve střední Evropě, a v roce 1893 vzniklo *Městské muzeum v Přerově*.³⁸ V letech 1929–1930 proběhla generální oprava přerovského zámku a nově zrekonstruované prostory byly určeny muzejním účelům. Proto sem byly přesunuty sbírky ze všech přerovských muzeí, a vzniklo ve své době jedno z největších muzeí na Moravě.

³⁵ FIŠMISTROVÁ, Věra: Spolky, in: LAPÁČEK, Jiří: *Přerov. Povídaní o městě*. Přerov, 2000, s. 188.

³⁶ *Spolek pro podporu chudých studujících na českém gymnáziu v Přerově* (založen 1890), *Místní odbor Pohorské jednoty Radhošť* (1896), *Spolek pro podporování žáků c. k. odborné školy strojnické v Přerově* (1900), *Spolek pro podporu chudých studujících na obchodní škole v Přerově* (1902), *Spolek absolventů zemské střední hospodářské školy v Přerově* a *Kamarádi osady smrti* (1932).

³⁷ Muzeu Komenského v Přerově založil František Slaměník, který muzeum věnoval Ústřednímu spolku jednot učitelských. Od roku 1901 bylo muzeum spravováno kuratoriem, v jehož čele stál Ladislav Riedl.

³⁸ *Městské muzeum v Přerově* vzniklo na základě krajské okresní výstavy. Muzeum zahrnovalo archiv, numismatickou sbírku, archeologické sbírky, zbraně, keramiku, plastiky, porcelán, nábytek, obrazy, národní kroje, cechovní památky, hodiny, pracovní nástroje atd.

3. 1 Významné osobnosti přerovské hudební kultury v letech 1918–1939

O rozvoj hudební kultury města v éře první republiky pečovali především učitelé hudby, sbormistři hudebních spolků (*Přerub*, *Tyrš*) a kapelníci orchestrů (*Rund*, *Žerotín*). Všechny níže uvedené osobnosti se podíleli na rozvoji hudební kultury v Přerově. Přehled je vytvořen chronologicky podle data narození.³⁹

Josef Čapka-Drahlovský (13. prosince 1847 – 11. června 1926)

František Rund (15. září 1855 – 25. října 1905)

Jan Tomáš Břečka (11. března 1861 – ?)

Klement Slavický, st. (23. listopadu 1863 – 21. prosince 1941)

Eduard Beníšek, ml. (16. června 1875 – 20. února 1963)

Karel Mařík (11. srpna 1882 – 11. července 1956)

František Šolc (6. října 1883 – 17. dubna 1962)

Jindřich Hrbáček (27. května 1890 – 13. září 1964)

František Mičík (25. dubna 1894 – 27. července 1975)

Miloš Vignati (28. dubna 1897 – 9. listopadu 1966)

Josef Gardavský (24. října 1904, Holešov – 14. července 1961)

Osobnostem, které se v období 1918–1939 podílely na rozvoji hudební kultury v Přerově, je v následujícím textu věnována pozornost z hlediska vzdělání, skladatelské a učitelské činnosti, a organizační aktivity.

Z analýzy všech dostupných dokumentů vyplývá, že jeden člověk mnohdy zastával více funkcí - učitel v hudební škole, sbormistr, kapelník, varhaník, organizátor,... Z tohoto hlediska byli nejaktivnějšími osobnostmi přerovské meziválečné hudební kultury Stanislav Žalud a Karel Mařík. Stanislav Žalud pracoval jako sbormistr pěvecko-hudebního spolku *Přerub* (1926–1927), řídil *Městskou hudbu Rund* (1927–1931 a 1938), působil jako ředitel kůru v chrámu sv. Vavřince (1925–1939), a od roku 1932 byl navíc i varhaníkem kůru. Karel Mařík po příchodu do Přerova v roce 1922 zastával tři funkce; byl sbormistrem *Přerubu* (1922–1925), ředitelem *Městské hudební školy Přerubu* (1922–1942) a stál v čele pěveckého odboru *Sokola Tyrš* (1928–1941). Svými aktivitami se na rozvoji hudební kultury města

³⁹ Úplný přehled významných přerovských osobností hudební kultury v letech 1918–1939 včetně medailonku a fotodokumentace viz příloha č. 4.

podíleli významně ještě Jindřich Hrbáček, sbormistr *Přerubu* (1920) a ředitel hudební školy *Přerubu* (1920–1922), a Miloš Vignati, vedoucí hudebního odboru *Sokola Tyrš* (1919–1922) a sbormistr *Přerubu* (1928–1932).

Většina osobností meziválečné hudební kultury pocházela přímo z Přerova a zpravidla získala základní hudební vzdělání na místních hudebních školách. Za vyšším hudebním vzděláním odcházeli studovat na odborné školy, jako byla např. *Varhanická škola* v Brně nebo v Praze, nebo se soukromě vzdělávali u profesionálních hudebníků (Antonín Dvořák, Josef Bohuslav Foerster, Vilém Petrželka). Mezi osobnostmi hudební kultury v Přerově v letech 1918–1939 se nacházejí jak samouci-diletanti, tak vysoce vzdělaní odborníci, kteří studovali na hudebních školách nebo u hudebních skladatelů. Odborné hudební vzdělání získal Josef Čapka-Drahlovský, který vystudoval *Varhanickou školu v Praze*. Jeho učiteli byli například František Zdeněk Skuherský nebo František Blažek. *Varhanickou školu v Brně* absolvoval Klement Slavický, st., jehož učitelem byl Leoš Janáček. Vysokého vzdělání dosáhl Miloš Vignati. Jeho prvním učitelem během studia na gymnáziu byl Bedřich Kozánek. Při studiích práv na *Karlově univerzitě v Praze* navštěvoval přednášky Zdeňka Nejedlého a u Josefa Bohuslava Foerstera se učil harmonii. V hudební kompozici se školil v Brně u hudebního skladatele Viléma Petrželky. Kvalitního hudebního vzdělání se dostalo Karlu Maříkovi u Antonína Dvořáka. Eduard Beníšek byl žákem Ferdinanda Vacha, zakladatele *Pěveckého sdružení moravských učitelů*, navíc měl odborné pedagogické vzdělání. Josef Tomáš Břečka studoval hudbu u Josefa Koblihy a Josefa Čapky-Drahlovského v Přerově. František Mičík, Josef Gardavský a Jindřich Hrbáček získali hudební vzdělání v hudební škole u Josefa Tomáše Břečky v Přerově. Všechny výše uvedené osobnosti přerovské hudební kultury získali hudební vzdělání v Čechách, nikdo nestudoval zahraničí. Mezi organizátory hudebního života v Přerově byli i hudební samouci - František Rund a František Šolc.

Takřka všichni z výše uvedených mužů se s větším nebo menším úspěchem pokoušeli o skladatelskou činnost. Zpravidla se jednalo s lehčí pochodové či taneční skladby nebo písně. Jako skladatel pronikl do povědomí veřejnosti Josef Čapka-Drahlovský, který zkomponoval na 200 velkých vokálních a instrumentálních skladeb, a 30 mší. Především jeho vokální skladby byly v Přerově dlouhou dobu uváděny na repertoáru pěveckých sborů. Jako skladatel se projevoval Klement Slavický, st., který je autorem varhanních preludií, klavírních skladeb, pochodů a tanců. Jindřich Hrbáček si získal jako skladatel pozornost veřejnosti díky svým operetám, dětské opeře, ale i ženským sborům nebo scénické hudbě. Mezi kompozičně aktivními byli dále Stanislav Žalud, Karel Mařík a Miloš Vignati. Všichni komponovali své

skladby hlavně pro hudební tělesa, ve kterých působili - ať už se jednalo o orchestry nebo sbory.

Mezi významnými osobnostmi přerovské meziválečné hudební kultury uvedenými výše není zařazena ani jedna žena, což se vzhledem ke změně politické a společenské situace po první světové válce může zdát zajímavé. Po roce 1918 došlo ke změně společenského statutu žen. „*Rok 1918, odtržení od Rakousko-uherské monarchie a vznik samostatné Československé republiky, přinesly naplnění emancipačních snah několika generací českých žen.*“⁴⁰ Politické vedení nového státu vyjádřilo svůj postoj již v programovém prohlášení, tzv. *Washingtonské deklarace*, vydané 18. října 1918: „*Ženy budou postaveny politicky, sociálně a kulturně na roveň mužům.*“ Později bylo toto ustanovení zakotveno také v ústavě slovy: „*Výsady rodu, pohlaví a zaměstnání se neuznávají.*“⁴¹ „*Od počátku existence republiky ženy neúnavně pokračovaly ve svých aktivitách, usilujíc o to, aby zákonem daná rovnost přešla do praktického života společnosti, který byl i na počátku dvacátých let dvacátého století v zajetí mnoha konzervativních tradic a předsudků.*“⁴² Nelze však konstatovat, že v Přerově, v době první republiky, nebyla žena, která by byla hudebně či kulturně činná. Nebyla zde ženskou skladatelkou, zato v Přerově působilo hned několik žen-učitelek hudby, které svou hudebně pedagogickou činností přispívaly k rozvoji hudebního vzdělání dětí a mládeže a tím v konečném důsledku i k rozvoji hudebního vkusu a kultury ve městě. V letech 1918–1939 působily v Přerově hudební školy L. Peřinové, B. Micháلكové, Hedviky Henikové, A. Jancové, Marie Vránové-Ševčíkové, E. Chmelařové nebo A. Cinnerové. Jednalo se především o klavírní třídy a i přesto, že školy brzy zanikly, měly ve své době pro město nepostradatelný význam. Nejvýraznější ženskou postavou přerovského hudebního života byla Marta Zapletalová – vyučovala zpěv a hru na klavír nejprve v hudební škole, kterou založila v roce 1907 s Marií Šikolovou, a později v *Hudební škole Přerubu*. Jako sólistka vystupovala na koncertech pěveckého spolku *Přerub, Vlasta* či *Svornost* i na jiných hudebních akcích v Přerově. Její jméno se v kulturní rubrice *Obzoru* objevovalo velmi často.

⁴⁰ MASTNÁ, Naděžda: *Revue Eva 1928–1932: literatura a výtvarné umění v dobové reprezentativní revue, reflexe proměn životního stylu*. Brno, 2011, s. 8.

⁴¹ UCHALOVÁ, Eva: *Česká móda 1918–1939, elegance první republiky*. Olympia, 2004, s. 5.

⁴² MASTNÁ, Naděžda: *Revue Eva 1928–1932: literatura a výtvarné umění v dobové reprezentativní revue, reflexe proměn životního stylu*. Brno, 2011, s. 8–9.

4. HUDEBNÍ USKUPENÍ, TĚLESA A INSTITUCE V PŘEROVĚ V LETECH 1918–1939, JEJICH HISTORIE A ČINNOST

4.1 HUDEBNÍ SPOLKY

Jak bylo zmíněno výše, intenzivnější rozvoj hudebních spolků je spojen s 60. lety 19. století.⁴³ Počátky českého ústavního života přinesly oživení národního hnutí, které se projevovalo zakládáním četných pěveckých spolků ve všech větších městech nejen v Čechách, ale i na Moravě.⁴⁴ V Brně vznikla *Filharmonická beseda* (6. listopadu 1860), v Prostějově *Orlice* (1. listopadu 1961), v Kroměříži *Moravan* (1862), a v Přerově byl založen *Přerub* (1862). V tomto období se spolky svou činností staraly také o šíření národního uvědomění. Zatímco v 19. století bylo pro hudební kulturu specifické vlastenectví a lidový charakter hudby, na počátku 20. století byl již hudební život diferencován podle společenských a stavovských hledisek.⁴⁵ Rovněž i v období první republiky představovaly hudební spolky neodmyslitelnou součást hudebně-kulturního života obyvatelstva. V letech 1918–1939 působila v Přerově zhruba desítky pěveckých spolků. Některé spolky byly významnější, měly dlouhou tradici a svou činností značně ovlivňovaly kulturu ve městě a hudební vkus obyvatel vůbec, ostatní hudební spolky vystupovaly zřídka nebo existovaly jen tak krátkou dobu, že nemohly dění ve městě více ovlivnit. Z velkého zájmu dobového tisku o spolkové aktivity vyplývá, že tato činnost měla pro kulturní život města velký význam. Pořádaná vystoupení byla v *Obzoru* avizována, redakce *Oboru* zajišťovala i distribuci vstupenek na většinu akcí. V tisku vycházely recenze na koncerty i články o jednotlivých opusech. Jak již bylo zmíněno výše, v Přerově to byl především *Přerub* a jeho sbormistři, kdo se staral o rozvoj hudební kultury ve městě.

⁴³ Dne 8. ledna 1868 nabyl platnost zákon č. 134 ř. z., o právu spolčovacím.

⁴⁴ KLIMEŠ, Vítězslav: *Hudba v Přerově*, in: KLIMEŠ, Vítězslav: *Vlastivěda střední a severní Moravy II/2*. Přerov, 1942, s. 568.

⁴⁵ LAPÁČEK, Jiří: *Hudební život v Přerově do roku 1939*, in: LAPÁČEK, Jiří: *Přerov. Povídaní o městě 2*. Přerov, 2002, s. 194.

4. 1. 1 Přerub

Spolek *Přerub* byl prvním, a po dlouhou dobu největším přerovským pěveckým spolkem, k jehož založení, pod názvem *Zpěvácký spolek Přerub*, došlo v roce 1862.⁴⁶ První stanovy spolku byly schváleny 3. srpna 1862.⁴⁷ Ve spolkovém fondu se dochovaly upravené stanovy z roku 1880 a stanovy schválené místodržitelstvím v Brně 3. února 1914, které upravují dosavadní název spolku na *Pěvecko-hudební spolek Přerub*.⁴⁸ První valná hromada členů byla svolána ke dni 31. srpna téhož roku. Starostou spolku byl zvolen František Kramář a Mořic Skála se stal sbormistrem. Oficiálně započal *Přerub* svou činnost 21. září 1862 besedou v hotelu *U bílého koníčka*. Činnost spolku byla zaměřena na pěstování hudby a sborového zpěvu jak světského, tak církevního. Spolek pořádal pravidelné pěvecké zkoušky, zábavy, koncerty pro veřejnost apod. *Přerub*, stejně jako ostatní spolky 19. století, užíval spolková hesla, která měla vlastenecký charakter. Ve spolkovém fondu se zachovalo heslo: „*Národ, který své muže slavné nectí, není sám cti hoden.*“⁴⁹

Během své existence prošel *Přerub* nejen obdobím slávy, ale také úpadku a pasivity. V roce 1866 došlo téměř ke zrušení spolku v důsledku jeho nečinnosti, kterou způsobilo nečekané úmrtí předsedy Františka Kramáře dne 6. srpna 1866.⁵⁰ Obrat k lepšímu nastal s příchodem Josefa Čapky-Drahlovského, který v roce 1871 přišel do Přerova a v roce 1872 se ujal sbormistrovství *Přerubu*.⁵¹ V 80. letech 19. století činnost spolku výrazně ochabla kvůli nezájmu nové generace, která původnímu spolkovému programu a vlasteneckým heslům nerozuměla. Ve spolkovém zápise z roku 1896 je zaznamenáno: „*sebe větší obětavost a snaha sbormistrova byla bezmocna proti netečnosti „činných“ členů, pro kterou ani koncerty nebylo možno pořádati.*“⁵² V tomto roce spolek nepořádal samostatné koncerty, pouze spoluúčinkoval na slavnostech v okolních městech (Hranice, Kroměříž a Uherské

⁴⁶ Mezi zakladateli spolku, kteří rozhodli o jeho vzniku, byl Josef Bičík, Karel Herolík, Mořic Skála, Josef Ševčík, Václav Svoboda, Václav Kozánek, František Mrkva aj. Viz Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerove za uplynulých 70 let. 1862–1932. Přerov, 1932, s. 2.

⁴⁷ Znění původních stanov se nedochovalo, ale pravděpodobně bylo velmi podobné stanovám z roku 1880. Viz Fišmistrová, Věra: *Spolky*, in: LAPÁČEK, Jiří: *Přerov. Povídaní o městě*. Přerov, 2000, s. 185.

⁴⁸ SOkA Přerov, fond Přerub, inv. č. 15, k. č. 2.

⁴⁹ SOkA Přerov, fond Přerub, inv. č. 16, k. č. 2.

⁵⁰ Příčinou úmrtí byla epidemie cholery.

⁵¹ Josef Čapka-Drahlovský při *Přerubu* založil a řídil sbor hudebních ochotníků, který tvořili členové Čtenářského spolku v Přerově. Viz: KLIMEŠ, Vítězslav: *Hudba v Přerově*, in: KLIMEŠ, Vítězslav: *Vlastivěda střední a severní Moravy II/2*. Přerov, 1942, s. 569.

⁵² *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerove za uplynulých 70 let. 1862–1932*. Přerov, 1932, s. 9.

Hradiště). V letech 1893–1898 zastával místo sbormistra František Martínek, profesor přerovského gymnázia. Po jeho smrti⁵³ se vedení spolku opět zhostil Josef Čapka-Drahlovský.

Významné období spolku nastalo s příchodem Ferdinanda Vaňka, který byl sbormistrem *Přerubu* zvolen 27. ledna 1907.⁵⁴ Ferdinand Vaněk povznesl úroveň spolku na vyšší stupeň, rovněž vzrostl počet členů, který se za jeho vedení ztrojnásobil.⁵⁵ Ferdinand Vaňek výrazně ovlivnil přerovskou hudební kulturu – vedl sbory *Přerubu* a *Vlasty*, pořádal přednášky s rozbory hudebních děl, prostřednictvím kterých seznamoval Přerovany s hudebním uměním. Na gymnáziu a dívčí pedagogické škole vychoval řadu zpěváků a zpěvaček, organizoval studentské koncerty a akademie na obou výše zmíněných školách v Přerově. V roce 1908 začal *Přerub* pořádat koncerty, na kterých byly prováděny mj. opery a kantáty českých skladatelů, což mělo pozitivní vliv na rozvoj hudební kultury ve městě. Občané Přerova měli možnost seznámit se s některými díly Bedřicha Smetany, Zdeňka Fibicha, Vítězslava Nováka, Josefa Čapky-Drahlovského aj. Vypuknutím první světové války došlo k ochromení činnosti spolku a přerušení koncertů.

Prvorepublikové období představovalo pro *Přerub* etapu plnou výkyvů v činnosti - krize byly střídány usilovnou snahou o opětovné povznesení úrovně a činnosti spolku. Sbor vstoupil do těchto dvou desetiletí jako těleso, které mělo v Přerově více než padesátiletou tradici a bylo nedílnou součástí přerovské hudební kultury. Zároveň to však bylo těleso, které se potýkalo s malým množstvím členů, kvůli kterému nebylo možné pořádat samostatné koncerty. Na počátku roku 1918 byl *Přerub* prakticky nečinným spolkem. Aktivitu spolku začal probouzet až fakt, že pěvecké spolky v okolních městech byly činné (zejména *Žerotín* v Olomouci, který již v prosinci 1918 provedl operu „*Prodaná nevěsta*“ od Bedřicha Smetany),⁵⁶ a že navíc v Přerově vystupoval německý pěvecký spolek. V prvních několika letech po skončení války docházelo ve vedení spolku k častým změnám. Během krátké doby došlo třikrát k výměně sbormistra – Stanislav Kovanda (1918), Ludvík Šašina (1919–1920), Jindřich Hrbáček (1920–1921). *Přerub* pokoušel rehabilitovat svou činnost například tím, že

⁵³ Zemřel na tyfus dne 9. listopadu 1898.

⁵⁴ KLIMEŠ, Vítězslav: *Hudba v Přerově*, in: KLIMEŠ, Vítězslav: *Vlastivěda střední a severní Moravy II/2*. Přerov, 1942, s. 569.

⁵⁵ Pro srovnání: v roce 1880 měl spolek 37 činných členů, v roce 1893 110 členů, v roce 1902 jen 46 členů, v roce 1911 čítal spolek 125 členů a v roce 1920 180 činných členů. Viz *Pěvecké a hudební sdružení PŘERUB v Přerově 1869–1962*. II. dílčí inventář. Přerov, 1991, s. 1.

⁵⁶ LYKO, Petr - STEINMETZ, Karel: *Hudební kultura*, In: *Dějiny Olomouce*. 2. svazek, s. 192.

navázal na předválečnou spolupráci s přerovským ochotnickým spolkem *Tyl*. V konečném důsledku byla však činnost spolku obnovována velmi pomalu.⁵⁷

V prvních poválečných letech byl přirozeně akcentován nacionální aspekt, což se promítlo do skladby repertoáru. Ten obsahoval prakticky výhradně díla českých autorů (obdobně jako repertoáry jiných českých spolkových sborů v Čechách a na Moravě, např. *Žerotína*). V duchu politických a společenských změn roku 1918 se uskutečnily první koncerty nové éry. Dne 30. ledna uspořádán členský večírek⁵⁸ a 12. února se konal masopustní večer, na kterém zazpíval ženský sbor, pod vedením Marty Zapletalové, dva sbory od Bohumila Vendlera. Dne 7. dubna vystoupil na pomlázkové zábavě ženský sbor s dvojzpěvy od Jana Ludevíta Procházky a sborem „*Věrná milá*“ od Františka Picka. Ve dnech 19. a 20. května vystoupil mužský sbor *Přerubu*, za řízení Josefa Čapky-Drahlovského, na sokolské akademii. Sbor zazpíval skladby „*Bývalí Čechové*“, „*Přijde jaro*“ a „*Kde domov můj*“. Dne 20. října *Přerub* vystoupil na hodové zábavě. Na výroční oslavě bitvy na Bílé hoře 8. listopadu sbor, pod vedením Ludvíka Šašiny, přednesl hymnu a dále skladby „*Bývalí Čechové*“ a „*Já jsem Slovan*“. Společně se spolkem *Tyl* uspořádal *Přerub* dne 17. listopadu dobročinný večer ve prospěch fondu po padlých československých legionářích.⁵⁹ Za řízení Ludvíka Šašiny zazněl Dvořákův dvojzpěv „*Život vojenský*“, píseň „*Skrýval se měsíček*“ od Aloise Vymetala a „*Zpěvy lidu českého*“ od Jana Maláta.⁶⁰ Dne 18. listopadu se konala oslava na počest Tomáše Garrigue Masaryka. Zazněl „*Chorál Čechů*“ od Arnošta Prause, „*Marseillesa*“ a hymna. *Přerub* se v roce 1918 zúčastnil mikulášské zábavy dne 8. prosince a silvestrovského večera 31. prosince, na kterém pod vedením Ludvíka Šašiny přednesl sbory od Josefa Čapky-Drahlovského „*Divná voda*“ a od Strébla-Krejčího „*Žertovný trojzpěv*“. O všechny akce byl ze strany diváků projeven velký zájem, čemuž odpovídal také finanční zisk.⁶¹ Z velkého množství vystoupení je patrná snaha o rehabilitaci činnosti spolku po první světové válce, přičemž repertoár tvořila výhradně díla českých autorů.

Aktivita *Přerubu* v roce 1919 poněkud upadla. Ženský sbor se zúčastnil čajového večírku dne 15. února, na kterém zazpíval dvě skladby. Jediným významným počinem v roce

⁵⁷ Aktivity *Přerubu* v meziválečném období se rozvíjela v duchu nového hesla, které spolek začal využívat: „*Je dnes ostatně úkolem všeho českého pěstectva, postaviti se do služeb českého umění sborového zpěvu, jímž slyne český národ.*“ Viz SOKA Přerov, fond *Přerubu*, inv. č. 2, k. č. 1.

⁵⁸ *Obzor*, r. 9, č. 23, s. 2.

⁵⁹ Mimo jiné byla na programu komická jednoaktovka „*Tajný sňatek*“ přerovského spisovatele Jiřího Sumína nebo recitace. *Obzor*, r. 9, č. 315, s. 2.

⁶⁰ Dobročinný večer, *Obzor*, r. 9, č. 321, s. 2.

⁶¹ *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerove za uplynulých 70 let. 1862–1932.* Přerov, 1932, s. 29 a 30.

1919 bylo uspořádání jarního koncertu *Přerubu* dne 26. Dubna.⁶² Hlavním číslem programu byla premiéra velké symfonické básně přerovského skladatele Josefa Čapky-Drahlovského „*Bard národa*“ pro smíšený sbor, sóla⁶³ a orchestr. Instrumentální doprovod zajistil orchestr vojenské hudby pěšího pluku č. 54 z Olomouce, který dirigoval Ludvík Šašina. Smíšený sbor dále zazpíval sborovou skladbu „*Napadly písně*“ z cyklu „*V přírodě*“ od Antonína Dvořáka a „*Jarní píseň*“ od Jindřicha Jindřicha. Zazněla předehra k „*Hubičce*“ Bedřicha Smetany a „*Husitská*“ od Antonína Dvořáka. Spolek organizoval jarní koncert ve spolupráci s profesionálními pěvci, kteří byli obsazeni v hlavních úlohách. K tomuto postupu se vedení *Přerubu* uchýlovalo prakticky při každém provádění velkého díla (co do počtu obsazených umělců). Jedině tak mohla být zajištěna patřičná umělecká úroveň, jelikož ve spolkovém sboru nebyl dostatek školených zpěváků a zpěvaček, aby mohly být pokryty všechny sólové party. Kooperace s umělci a tělesy z okolních měst (především z Olomouce) byla pro pěvecký spolek *Přerub* typická v celém období jeho existence. Tato skutečnost nasvědčuje, že spolek byl poloprofesionálním tělesem, které sice nemělo dostatek vlastních kvalitních zpěváků, ovšem jeho význam byl pro přerovský hudební život nepostradatelný. 19 členů sboru se zúčastnilo divadelních slavností v Olomouci dne 8. června a společně s jinými pěveckými spolky zazpíval „*Věno*“, „*Svoji k svému*“, „*Masarykovi*“ a „*Česká píseň*“. Útlum v činnosti v roce 1919 byl způsoben pravděpodobně změnou na postu sbormistra *Přerubu*. Co se repertoárové náplně týče, nevymyká se spolek z dobových tendencí. Největší část repertoáru tvořila díla předních českých autorů Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany, *Přerub* se však nevyhýbal ani soudobé produkci a uváděl tvorbu přerovského autora Josefa Čapky-Drahlovského. Srovnatelný program nabízel olomoucký *Žerotín*, který se rovněž zaměřoval na díla Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka aj. Totožné tendence bychom mohli sledovat i u dalších českých hudebních a pěveckých spolků.

Na začátku roku 1920 byla v činnosti spolku stále patrná doznívající krize. Na jaře byly sice zahájeny zkoušky ženského sboru pod vedením Marty Zapletalové, ovšem pro neúčast byly zkoušky brzy zrušeny. Jistým mezníkem v dějinách spolku byl nástup nového sbormistra Jindřicha Hrbáčka, který nejenže znovu zavedl zkoušky sboru, ale navíc zřídil padesátičlenný orchestr, který tvořili ochotníci, členové *Hudebního kroužku Rund* a *Železniční filharmonie*. Úkolem nově vzniklého tělesa bylo jednak doprovázet vokálně-instrumentální produkce sboru, ale zároveň pořádat i samostatné koncerty. Pro srovnání, v olomouckém

⁶² Jarní koncert, *Obzor*, r. 10, č. 104, s. 3 a Jarní koncert, *Obzor*, r. 10, č. 117, s. 3.

⁶³ Jako sólisti vystoupili Karel Sýkora a členové *PSMU* Havlíčková, Kosinová, František Kočí a Antonín Beňa.

pěveckém spolku *Žerotín* došlo k založení obdobného tělesa, *Filharmonie Žerotína*, až v roce 1925. Dne 7. listopadu⁶⁴ uspořádal spolek koncert, o který projevila veřejnost velký zájem. Početně slabý sbor *Přerubu* doplnil sbormistr pro tuto příležitost o studenty z vyšších ročníků přerovského gymnázia.⁶⁵ Provedena byla předehra k opěře „*V studni*“ Viléma Blodka, „*Hymna českého rolnictva*“ pro smíšený sbor a orchestr a „*Legenda*“ č. 4 Antonína Dvořáka, „*Tys vznítla v mém srdci*“ a „*Nocturno*“ Josefa Bohuslava Foerster, „*Z melancholických písní*“ Vítězslava Nováka, a „*Švanda dudák*“, národní pohádka pro sóla, smíšený sbor a orchestr od Karla Bendla. V rámci večera vystoupil koncertní pěvec a člen *PSMU* Stanislav Tauber, devadesát zpěváků ve smíšeném sboru (50 zpěvaček a 40 zpěváků)⁶⁶ a padesátičlenný orchestr *Přerubu*. Koncert řídil Jindřich Hrbáček. Jindřichu Hrbáčkovi se podařilo spolek zreorganizovat - založil symfonický orchestr, vedl padesátičlenný ženský sbor a čtyřicetičlenný sbor mužský. Členy sboru byli převážně prostí pracující lidé-amatéri, kteří svůj volný čas vyplňovali pěveckou činností ve sboru. Mezi členy však byli i osoby odborně hudebně vzdělané (např. Marta Zapletalová), kteří byli při koncertech a vystoupeních obsazováni do stěžejních úloh nebo obstarávali hudební doprovod (housle, klavír). Takové těleso si mohlo dovolit pořádat vlastní koncerty. V repertoáru se objevila větší díla pro smíšený sbor s doprovodem orchestru (*Hymna českého rolnictva*, *Švanda dudák*) od českých autorů.

V roce 1921 uskutečnil *Přerub* množství produkcí. Ženský sbor vystoupil například na masopustním členském večírku, který se konal 1. února. Dne 5. května se konal koncert, který vedl druhý sbormistr, Václav Šrůtek. Na koncertě zpíval ženský a smíšený sbor, sólisté Marta Zapletalová, Miroslav Grégr a Stejskal, a spolupracoval orchestr *Městské hudby Rund*. V předvečer oslavy na počest Mistra Jana Husa zazpíval *Přerub* společně s *Tyršem* národní hymny a skladbu „*Hranice vzplála*“. Vystoupení řídil Václav Šrůtek. Dne 16. listopadu zahájil *Přerub* v malém sále *Městského domu* cyklus hudebních večerů. Na programu byly „*Moravské dvojzpěvy*“ op. 87 pro ženský sbor s klavírním doprovodem Josefa Čapky-Drahlovského, „*Patetická sonáta*“ op. 13 od Ludwiga van Beethovena, „*Láska básníkova*“ op. 48 z „*Cyklu písní*“ od Roberta Schumanna, „*Melancholie*“ pro housle a klavír od belgického houslisty Françoise Prume, symfonická báseň „*Don Juan*“ Richarda Strausse v úpravě pro

⁶⁴ Koncert pěvecko-hudebního spolku *Přerub*, *Obzor*, r. 11, č. 257, s. 3–4.

⁶⁵ Sbormistr Jindřich Hrbáček na gymnáziu v Přerově učil zpěv. Z důvodu nízkého počtu zpěváků a vzhledem k připravovanému koncertu, doplnil Jindřich Hrbáček sbor o nadané žáky gymnázia, kteří pravidelně docházeli na zkoušky sboru. Viz *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerove za uplynulých 70 let. 1862–1932*. Přerov, 1932, s. 30.

⁶⁶ KOČÍ, František: Koncert pěvecko-hudebního spolku „*Přerub*“, *Obzor*, r. 11, č. 257, s. 3.

čtyřruční klavír nebo „*Dvojzpěvy*“ pro ženský sbor s doprovodem klavíru v podání Jana Maláta. Sbor řídili Jindřich Hrbáček a Václav Šrůtek. Na programu spolupracovali členové učitelského sboru hudební školy *Přerubu* Marta Zapletalová, Zdenka Hubálková aj. V roce 1921 jsou poprvé od skončení světové války patrné tendence o rozšiřování repertoáru o díla zahraničních autorů. Přerované měli možnost se na prvním cyklu hudebních večerů seznámit s vybranou tvorbou Beethovena, Schumanna, Prume či Strausse. Tyto tendence byly pozvolna rozvíjeny i v následujících letech. Na realizaci koncertu se nepodíleli umělci z Olomouce či jiných měst, což nasvědčuje tomu, že *Přerub* disponoval dostatkem zpěváků a hudebníků, že uvedený program mohl zvládnout bez výpomoci hostujících umělců. Od konce první světové války do roku 1921 došlo třikrát ke změně sbormistra, což bylo pro sbor velkou zátěží. Sborníři za tak krátkou dobu nemohli dosáhnout se sborem většího pokroku.

V roce 1922 uplynulo 60 let od založení spolku a veškerá činnost *Přerubu* byla zaměřena na uspořádání výročních oslav na konci roku. Ve dnech 11. a 12. března provedl spolek dětskou operu „*Marusja a Duňa*“. Operu nacvičil a obě představení řídil sám autor a zároveň sbormistr *Přerubu*, Jindřich Hrbáček. Na představení se podíleli žáci obchodní školy, hudební školy *Přerubu* a taneční školy Anny Psotové. Dne 6. a 7. května⁶⁷ provedl spolek pohádkovou operu Engelberta Humperdincka „*Perníková chaloupka*“,⁶⁸ na které účinkovali Marta Zapletalová, Karel Sýkora, z Olomouce přijely zpěvačky Havlíčková a Fialová a z Hranic zpěvačka Sovadinová. Orchestrální doprovod zajistila vojenská hudba pěšího pluku č. 40 z Hranic. Představení řídil Václav Šrůtek.⁶⁹ Spolku se v roce 1922 podařilo v krátké době nacvičit a uvést dvě opery, což je u prakticky amatérského tělesa ojedinělé. V opeře „*Marusja a Duňa*“ účinkovalo na 70 osob včetně přerovských ochotníků,⁷⁰ žáků obchodní školy, hudební školy *Přerubu* a taneční školy, díky čemuž nemusel spolek přizvat ke spolupráci mimoměstské umělce. Ovšem při přípravě druhé opery, „*Perníková chaloupka*“, kooperovali s *Přerubem* umělci z Olomouce a Hranic (včetně vojenského orchestru). U podobně náročných produkcí spojoval *Přerub* (a jeho filharmonie) své síly se sólisty z předních českých a moravských těles (*PSMU*, *Městské divadlo v Olomouci* apod.). Tato praxe nebyla ničím výjimečná, v meziválečném období je možné se s ní setkat i u

⁶⁷ 1. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 6. května 1922.

⁶⁸ V originále Hänsel und Gretel. Premiéru ve Výmaru dne 23. prosince 1893 řídil Richard Strauss.

⁶⁹ Opera byla dne 9. května 1922 provedena také v sále sokolského kina v Hranicích. Viz *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerove za uplynulých 70 let. 1862–1932*. Přerov, 1932, s. 32.

⁷⁰ 1. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 11. března 1922.

olomouckého spolku *Žerotín*.⁷¹ Mužský sbor *Přerubu* společně s *Tyršem* zazpíval v předvečer *Husovy oslavy*, dne 5. července, hymny a „*Chorál Čechů*“ od Arnošta Prause. V červenci ztratil *Přerub* oba sbormistry. Václav Šrůtek odešel do nového působiště v Karviné a své funkce se vzdal i Jindřich Hrbáček. V září přišel do Přerova žák Antonína Dvořáka, hudební skladatel, organizátor, pedagog, varhaník, sbormistr a folklorista Karel Mařík, který se stal ředitelem *Hudební školy* a rovněž sbormistrem *Přerubu*. Karel Mařík obnovil zkoušky sboru a zahájil přípravy k oslavě šedesátého výročí spolku. Oslavy proběhly ve dnech 9. a 10. prosince 1922. V kronice města Přerova se o oslavě výročí *Přerubu* zachoval jen krátký záznam.⁷² V rámci oslav zazněla skladba „*Prosba odvedeného*“ od Pavla Křížkovského, Rillův sbor „*Přísaha lesa*“ a „*Věno*“ od Bedřicha Smetany. Dne 10. prosince odpoledne byl v Přerově zorganizován koncert *PSMU*. Na programu koncertu, který řídil Ferdinand Vach, byla díla Zdeňka Fibicha, Leoše Janáčka, Jaroslava Kříčky, Maxe Regera a dalších.

V roce 1923 vyvrcholila spolková krize, *Přerub* samostatně veřejně nevystoupil. Činnost spolku ale neustala úplně, jak by se mohlo zdát. Na valné schůzi *Přerubu* bylo dohodnuto, že se spolek zapojí do oslav výročí Bedřicha Smetany, které měly být uskutečněny v roce 1924. Pěvecký sbor spolku v této době čítal čtyřicet žen a čtyřicet mužů. Na pravidelných zkouškách byly nacvičovány Smetanovy sbory, např. „*Česká píseň*“. Také repertoár, respektive koncertní produkce jiných moravských spolků (*Žerotín*) byla v roce 1924 silně přizpůsobena oslavám stoletého výročí narození Bedřicha Smetany.

První slavnostní večer k příležitosti výročí sta let od narození Bedřicha Smetany se odehrál dne 3. března 1924. Mužský sbor vystoupil společně s *Tyršem* a zazpíval dva sbory, „*Velkému Čechu*“ a „*Věno*“. Návštěvnost koncertu byla malá.⁷³ Druhý koncert Smetanových oslav se uskutečnil 1. dubna. Mužský sbor společně s *Tyršem*, za řízení Břetislava Šťastného, přednesl „*Věno*“ a „*Slavnostní sbor*“. Ženský sbor pod vedením Karla Maříka zazpíval Smetanovy trojzpěvy. Ve spolupráci se *Slováckou filharmonií* pořádal *Přerub* dne 14. prosince koncert, na kterém vystoupil smíšený sbor spolku. *Slovácká filharmonie*, pod vedením svého dirigenta Zdeňka Chalabaly, provedla Smetanův cyklus symfonických básní „*Má vlast*“. V roce 1924 se *Přerub* svou činností opět dostal mezi významné moravské pěvecké spolky. Repertoár sboru byl po roce 1918 prakticky neměnný v tom smyslu, že byl zaměřen na české autory. Všichni sbormistři, kteří se ve vedení sboru střídali, zařazovali do

⁷¹ LYKO, Petr - STEINMETZ, Karel: *Hudební kultura*, In: *Dějiny Olomouce*. 2. svazek, s. 194.

⁷² 1. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 9. prosince 1922.

⁷³ *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerově za uplynulých 70 let. 1862–1932*. Přerov, 1932, s. 33.

repertoáru díla Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Karla Bendla, v hojné míře se však v programu objevovala díla moravských respektive přerovských skladatelů Leoše Janáčka, Pavla Křížkovského nebo Josefa Čapky-Drahlovského.

V následujícím roce došlo ve funkci sbormistra ke změně. Karel Mařík se vzdal postu sbormistra a na jeho místo nastoupil Stanislav Žalud. Dne 25. října se uskutečnil koncert na oslavu sedmdesátých narozenin Leoše Janáčka.⁷⁴ Jako hosté spoluúčinkovali Jaroslav Kvapil z brněnské konzervatoře, František Kudláček z Brna, Leopold Kraus ze Zlína a další. Hlavním číslem programu byla skladba „*Zápisník zmizelého*“⁷⁵ od Leoše Janáčka. Vystoupení ženského i mužského sboru řídil Stanislav Žalud.

Činnost spolku v roce 1926 byla méně výrazná, ale pravidelné zkoušky byly pořádány. V dubnu zemřel dlouholetý sbormistr a čestný člen *Přerubu* Josef Čapka-Drahlovský. Dne 18. prosince konal spolek koncert na oslavu padesátých narozenin hudebního skladatele Jindřicha Jindřicha (partner Emmy Destinové). Ve smíšeném sboru, který čítal 110 členů, účinkovali také studenti přerovského gymnázia. Jako sólisté vystoupili A. Skývová, Josef Gardavský, B. Houžva nebo R. Štympl.

Nízká aktivita spolku pokračovala i v roce 1927. *Přerub* vystoupil na koncertě dne 15. dubna za spoluúčasti Viléma a Františka Hnilicových a vrchního revidenta Sedláčka z Bratislavy. Ženský sbor vedl Karel Mařík, mužský sbor vystoupil za řízení Stanislava Žaluda. Mužský sbor vystoupil v roce 1927 ještě na Husových oslavách spolu s *Tyršem*, na zborovských oslavách, a na Bezručově večeru. Nečinnost spolku v letech 1926 a 1927 byla pravděpodobně zapříčiněna dočasnou změnou sbormistra, když Karla Maříka vystřídal Stanislav Žalud.

Dne 6. června 1928 pořádal spolek koncert,⁷⁶ na kterém vystoupili sólisté B. Votrubová a Josef Gardavský. Hlavním číslem večera byla kantáta pro sóla, sbor a orchestr „*Švanda dudák*“ od Karla Bendla, na slova Jaroslava Vrchlického. Na klavír doprovázel Eduard Beníšek. Při oslavách desetiletého trvání republiky dne 28. října zazpíval spolek sbory „*Bud' zdrav presidente*“ od Jindřicha Pravečka a „*Udeřila naše hodina*“ z opery „*Braniboři v Čechách*“ od Bedřicha Smetany.

Zásluhou nového sbormistra spolku, Miloše Vignati, vykazoval *Přerub* v roce 1929 intenzivní činnost. Miloš Vignati, hudební skladatel a sbormistr, který se vzdělával v Praze u

⁷⁴ 2. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 25. října 1925.

⁷⁵ Jednalo se o vůbec první provedení toho díla v Přerově. Viz 2. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 25. října 1925.

⁷⁶ 2. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 8. června 1928.

Josefa Bohuslava Foerster a u Viléma Petrželky v Brně, se naplno ujal vedení *Přerubu*. I přesto, že členů ve sboru bylo nedostatek (ve srovnání s předchozími roky) a nemohly být pořádány samostatné vokální koncerty, podařilo se Vignatimu díky svým schopnostem a kontaktům získat ke spolupráci dostačující množství profesionálních umělců z Brna, Olomouce, Zlína i Prahy, aby mohl nastudovat a na přerovské scéně uvést rovnou dvě opery v jedné sezóně. Dne 31. března a 1. dubna byla provedena opera Viléma Blodka „*V studni*“. Jako sólisté se představili Valerie Tauská, Karla Běhalová a členové opery *Zemského divadla v Brně* Valentin Šindler a Jaroslav Čihák. Operu, pod režii Vladimíra Marii Strojila, doprovodil orchestr hudby *Rund*. Obě představení měla velký úspěch. Ve dnech 16. a 17. listopadu byla provedena opera „*Prodaná nevěsta*“ od Bedřicha Smetany. Představení doprovázel kompletní symfonický orchestr vojenské hudby pěšího pluku č. 27 z Olomouce. V sólových rolích vystoupili B. Rezková-Snopková z Brna, O. Masák z Prahy, Josef Celerin z Olomouce a František Šmíd ze Zlína. Ostatní role obsadili členové *Přerubu*. Obě představení byla vyprodána. Na rozdíl od olomouckého spolku *Žerotín*, který v souvislosti se založením českého divadla v Olomouci v roce 1920 a jeho postupným rozvojem, omezoval a nakonec zcela ukončil operní produkci, *Přerub* v této praxi neustával. Důvodem byla absence městského divadla v Přerově. Mimo *Přerub* suplovalo chybějící divadelní (operní) produkci svými zájezdy několikrát do roka Městské divadlo z Olomouce.⁷⁷ Mužský sbor účinkoval v témže roce na *Dvořákově oslavném večeru*, který pořádal spolek *Vlasta*, a zazpíval několik Dvořákových skladeb. Spolek se rovněž zúčastnil *Štefánikových oslav*, na kterých přednesl sbor „*Sláva tobě*“ od Bedřicha Smetany. Při *Svatováclavských oslavách* předvedl *Přerub* skladbu „*Svatý Václave*“ Josefa Bohuslava Foerster. Repertoár ani na sklonku dvacátých let neopustil zažité schéma maximální preference české hudby.

Kvůli problémům s vedením sboru a nezájmu pěvců *Přerub* v roce 1930 veřejně nevystoupil. Přestože se Vignati po celou dobu svého působení v *Přerubu* snažil o obnovení aktivity sboru, zcela se mu to nepodařilo z důvodu nedostatku a především nezájmu členů. Neuskutečnilo se ani provedení chystané opery „*Hubička*“. V roce 1930 došlo k významné změně na postu sbormistra spolku. Po odchodu Miloše Vignatiho se místa ujal Josef Gardavský. Ten svou činností dokázal postupně stabilizovat kvalitu spolkového sboru, přičemž těžiště repertoáru i nadále ve 30. letech spočívalo v české hudbě 19. a 20. století.

V roce 1931 došlo k obnovení aktivity spolku, počet zpěváků ve sboru vzrostl na osmdesát. Přesto *Přerub* ani v tomto roce veřejně nevystoupil. Namísto toho se spolek

⁷⁷ Viz kapitola *Další hudebně-kulturní aktivity v Přerově v letech 1918 – 1939*.

připravoval na oslavy svého sedmdesátého výročí v roce 1932. V roce 1931 byly uspořádány dva členské večírky, a to 15. května a 5. prosince.

V roce 1932 uspořádal *Přerub* několik koncertů v rámci oslav své sedmdesátileté existence. První koncerty se odehrály ve dnech 9. a 10. dubna ve spolupráci se *Slovenskou filharmonií* z Bratislavy. Dne 9. dubna se uskutečnil samostatný koncert *Slovenské filharmonie*, který řídil dirigent Zdeněk Folprecht, kapelník *Slovenského národního divadla* v Bratislavě. *Slovenská filharmonie* provedla symfonickou báseň „*Osud a ideál*“ od Jana Levoslava Belly, Maršíkovo „*Scherzo capriccioso*“, symfonickou báseň Bedřicha Smetany „*Vltava*“ a „*Symfonii č. 9*“ e-moll, op. 95, „*Z Nového světa*“ od Antonína Dvořáka. Na koncertu dne 10. dubna vystoupil *Přerub* společně se *Slovenskou filharmonií*. Na programu byla předehra k opeře „*Libuše*“ od Bedřicha Smetany, Jeremiášův mužský sbor „*Hej, Slované*“, symfonická báseň „*Vltava*“ od Bedřicha Smetany, „*Slavnostní zpěv*“ pro smíšený sbor od Antonína Dvořáka, „*Nešťasná vojna*“ od Vítězslava Nováka a „*Česká píseň*“ pro smíšený sbor od Bedřicha Smetany. Druhý jubilejní koncert *Přerubu* se konal 12. listopadu. Jako host vystoupil člen *Národního divadla* v Praze Václav Chmel a varhanní virtuóza a profesor na konzervatoři v Praze Bedřich Antonín Wiedermann. Zazněla skladba „*Milenka travička*“ Antonína Dvořáka, „*Rozhodná*“ Pavla Křížkovského, Bendovy písně „*Dobrou noc*“ a „*Růže sem*“, Jeremiášův sbor „*Český prapor*“ a Bendlův sbor „*Smrt Prokopa Velikého*“ se sólem Václava Chmela. Koncert řídil Josef Gardavský. Dne 13. listopadu se ve farním chrámu sv. Vavřince konala panychida za zemřelé členy.⁷⁸ Dramaturgie obou výročních koncertů byla velmi pestrá. Obecenstvo mělo možnost poslechnout si vokální a symfonickou tvorbu významných českých autorů, navíc v podání předních umělců (Bedřich Antonín Wiedermann) nejen z Čech, ale i ze Slovenska (*Slovenská filharmonie*), čímž došlo k zajištění vysoké umělecké úrovně a celá událost nabyla na atraktivnosti. Oslavy sedmdesátiletého trvání spolku tímto můžeme považovat za přínosné pro přerovskou hudební kulturu a obyvatelstvo vůbec. V rámci návštěvy pěveckého spolku *Lyra*⁷⁹ v Přerově dne 4. června 1932 zazpíval *Přerub* společně s *Tyršem* a *Svorností* skladby „*Věno*“ Bedřicha Smetany a „*Moravěnka*“ od Josefa Nešvery.

Dne 23. června 1933 uspořádal *Přerub* serenádu⁸⁰ v městském parku *Michalov*. Pod taktovkou Josefa Gardavského zazpíval sbor skladby „*Rozhodná*“ a „*Utonulá*“ od Pavla

⁷⁸ Viz kapitola *Chránová a duchovní hudba v Přerově v letech 1918–1939*.

⁷⁹ *Lyra* byl pěvecký spolek, který působil v české komunitě v Chicagu.

⁸⁰ KOČÍ, František: *Serenáda Přerubu*, *Obzor*, r. 24, č. 145, s. 3.

Křížkovského, skladbu „*Milenka travička*“ od Antonína Dvořáka, „*Společná*“ od Josefa Leopolda Zvonaře a „*Dudácká*“ od Karla Emanuela Macana. Dále *Přerub* přednesl dvě Rubičovy národní písně „*Pod našimi okny*“ a „*Ráda, ráda*“, národní píseň „*Neťukej*“ od Oldřicha Hilmera a „*Já ne, to ty*“ od Jaroslava Talpy. Na závěr zazněl Frimlův sbor „*Za tichých nocí*“ z „*Písní Závišových*“ a „*Zimní serenáda*“ od Charlese Camille Saint-Saëns.

Na paměť třicátého výročí úmrtí Antonína Dvořáka provedl *Přerub* dne 15. dubna 1934 ve velkém sále *Městského domu* v Přerově jeho oratorium pro sóla, sbor, orchestr a harmonium „*Stabat Mater*“ op. 58. Deník *Obzor* otisk dne 8. dubna 1934⁸¹ informace o opusu, o jeho vzniku a premiérách ve světě i v Čechách, včetně připomenutí přerovské premiéry z roku 1891, kterou řídil Josef Čapka-Drahlovský. *Obzor* rovněž zveřejnil pochvalnou kritiku na nové provedení díla.⁸² Na představení se podílelo šedesát členů smíšeného sboru *Žerotín* z Olomouce a osmdesátičlenný smíšený sbor *Přerubu*. Jako sólisté vystoupila Zdeňka Špačková, operní pěvkyně z Ostravy (soprán), Karla Běhalová, koncertní pěvkyně a učitelka sólového zpěvu v *Městské hudební škole Přerubu* (alt), Stanislav Tauber, koncertní pěvec a sólista *PSMU* z Brna (tenor), a Jindřich Koutný, koncertní pěvec z Moravského Krumlova (bas). Hudební doprovod obstarala *Městská hudba Rund*, na harmonium hrál František Hnilica, a dirigoval Josef Gardavský. Aby nebyl žádný hlas utlačován, provedl sbormistr rozestavení hudebníků a pěvců tím způsobem, že orchestr byl umístěn na improvizované pódium před jevištěm, před orchestrem stáli sólisté a sbor byl situován za orchestr. Provedení takto velkého a významného díla Antonína Dvořáka v Přerově bylo velkou událostí, o čemž svědčil vyprodaný velký sál *Městského domu*. Nebylo to poprvé, co *Přerub* provedl takto rozměrné dílo. Již dříve provedl kantáty, eventuálně velké dramatické výjevy - Smetanovu „*Českou píseň*“, Drahlovského „*Mučedníky*“, „*Májovou noc*“ a „*Bard národa*“, Weisova⁸³ „*Triumfátora*“ a Neumanovu⁸⁴ „*Bouři*“. V rámci smetanových oslav⁸⁵ v Přerově uspořádal *Přerub* dne 27. listopadu velký koncert. Na programu byla Smetanova klavírní, vokální, houslová i orchestrální díla. Vystoupil devadesátičlenný smíšený sbor *Přerubu* a padesátičlenná filharmonie *Přerubu*, kterou tvořili členové hudby *Rund* a hudby *Žerotín*. Jako sólisté se představili Karla Běhalová, koncertní pěvkyně z Přerova,

⁸¹ Dr. Ant. Dvořák: *Stabat Mater*, *Obzor*, r. 25, č. 83, s. 2.

⁸² KOČÍ, František: *Stabat Mater* v Přerově, *Obzor*, r. 25, č. 84, s. 2.

⁸³ Karel Weis (13. února 1862, Praha – 4. dubna 1944, Praha). Český hudební skladatel, sběratel lidových písní a folklorista. Kantátu „*Triumfátor*“ zkomponoval v roce 1888.

⁸⁴ František Neuman (16. červa 1874, Přerov – 25. února 1929, Brno). Český dirigent a hudební skladatel. Kantátu „*Bouře*“ složil v roce 1903.

⁸⁵ *Obzor*, r. 25, č. 260, s. 2.

Ludvík Kundera, klavírní virtuóz z Brna, Josef Beran, učitel a virtuóz na housle z Přerova a František Hnilica, klavírní virtuóz z Přerova. Dirigoval sbormistr *Přerubu* Josef Gardavský.

Ve dnech 13. a 14. dubna 1935⁸⁶ uspořádal pěvecko-hudební spolek *Přerub* koncert Blodkových skladeb. Zazněl „*Velký koncert pro flétnu a orchestr*“ D-dur a jednoaktová opera „*V studni*“ na slova Karla Sabiny. Na koncertě spoluúčinkovala filharmonie *Přerubu*, žáci *Městské hudební školy Přerubu* a sólisté z Prahy a Přerova. Dne 17. dubna otiskl deník *Obzor* obsáhlou recenzi koncertu.⁸⁷ Konání autorský večerů, věnovaných skladbám vybraných domácích autorů, bylo charakteristickou tradicí 30. let nejen v Přerově, ale i v dalších městech. V Olomouci organizoval obdobné koncerty spolek *Žerotín*. Při každé vhodné příležitosti (oslavy narozenin, výročí narození či úmrtí apod.) *Přerub* organizoval tematické večery. Hudební večer byl většinou doplněn referátem o životě a tvorbě skladatele. Přerovské obecenstvo bylo tímto způsobem seznámeno například s Bedřichem Smetanou, Antonínem Dvořákem, Leošem Janáčkem, Josefem Čapkou-Drahlovským nebo Vilémem Blodkem. Dne 27. listopadu 1935 zorganizoval spolek samostatný koncert své filharmonie (56 členů), na kterém účinkoval Ludvík Kundera, klavírní virtuóz z Brna, a František Hnilica, klavírní virtuóz z Přerova. Na programu byla fantazie pro dva klavíry, smyčcový orchestr, flétnu, klarinet a xylofon „*Karneval zvířat*“ od Charlese Camille Saint-Saëns, Chopinovy skladby pro sólový klavír: valčík, ukolébavka a polonéza. Dále zazněla předehra k Fibichově „*Noci na Karlštejně*“ a selanka „*V podvečer*“ od téhož autora, a symfonická báseň Bedřicha Smetany „*Valdštýnův tábor*“.

Dne 21. června 1936 vystoupil mužský sbor *Přerubu* pod vedením Josefa Gardavského na Župním koncertu,⁸⁸ který byl uspořádán v rámci *Středomoravské výstavy* v Přerově. *Přerub* vystoupil s Javůrkovou hymnou „*Na Moravu*“ a skladbami „*Rozloučení*“ a „*Domluva*“ od Josefa Čapky-Drahlovského. Na památku desátého výročí úmrtí Josefa Čapky-Drahlovského uspořádal *Přerub* 20. listopadu v *Městském domě* v Přerově koncert. Provedeny byly skladby od Josefa Čapky-Drahlovského „*Marche triumpale*“, čtyřvětá „*Symfonie a-moll*“ a velká vlastenecká kantáta na slova Petra Bezruče „*Bard Národa*“. Koncert řídil Josef Gardavský. Jako host se představil Vladimír Kudla, koncertní a operní pěvec z Olomouce (baryton), zpíval osmdesátičlenný smíšený sbor *Přerubu*, hrála filharmonie *Přerubu*, kterou doplnili ochotníci, členové hudby *Rund* a *Žerotín* a žáci hudební školy *Přerubu*. Patrnou

⁸⁶ Avízo koncertu v *Obzoru*, r. 26, č. 84, s. 2.

⁸⁷ KOČÍ, František: *V studni*, *Obzor*, r. 26, č. 91, s. 3.

⁸⁸ KOČÍ, František: *Župní koncert*, *Obzor*, r. 27, č. 148, s. 2.

nesourodost a nedostatečnou jednotnost orchestru vytýkal redaktor František Kočí v recenzi, kterou *Obzor* zveřejnil 29. listopadu 1936.⁸⁹ S tímto konkrétním problémem se *Přerub* potýkal kdykoliv musel svůj orchestr doplnit o hudebníky z jiných těles. Dirigent a hudebníci neměli dostatek času na nácvik a sjednocení se. Zvláště, když v Přerově hostoval orchestr z jiného města (například při uvedení Dvořákova díla „*Stabat Mater*“ v roce 1934 hostoval v Přerově orchestr z Olomouce). Jelikož tělesa nacvičovala samostatně pod vedením svých dirigentů a společně hráli až při zkoušce, nemohla při samotném vystoupení působit jako jeden sourodý celek.

V roce 1937 slavil *Přerub* sedmdesát pět let svého trvání. První jubilejní koncert uspořádal spolek dne 12. května 1937⁹⁰ v malém sále *Městského domu*. Jednalo se o komorní koncert ze skladeb Antonína Dvořáka. Vystoupili Josef Beran (první housle), Ladislav Tšpon (druhé housle), Bohuslav Heller (viola), Karel Bureš (violoncello), František Hnilica (klavír). Na programu byly „*Bagately*“ pro dvoje housle, violoncello a harmonium, op. 47, „*Smyčcový kvartet F-dur*“ č. 12, zvaný „*Americký*“ a „*Dumky*“. Stejně jako olomoucký *Žerotín*, i přerovský *Přerub* měl odbor pro komorní hudbu. *Komorní odbor* v rámci olomouckého spolku *Žerotín* vznikl v roce 1928. Ve srovnání s olomouckým *Komorním odborem* však přerovské těleso vystupovalo podstatně méně, ovšem co se repertoárového náplně týče, obě uskupení shodně preferovala českou tvorbu. Druhý jubilejní koncert se konal 14. listopadu. Provedena byla „*Svatební košile*“ Antonína Dvořáka na slova Jaromíra Erbena. Pod taktovkou Josefa Gardavského vystoupil smíšený sbor a filharmonie *Přerubu*, jako hosté se představili Stanislav Tauber, koncertní pěvec a sólista *PSMU*, Štěpánka Jelínková, členka brněnské opery a Vladimír Jedenáctík, člen brněnské opery. Josef Gardavský se při nácviku zaměřil na souhru orchestru, která mu byla v předchozích letech vytýkána. Orchestr tvořili ochotníci, členové hudeb *Rund* a *Žerotín* a žáci školy *Přerubu*. Ve výsledku se Josefu Gardavskému podařilo dosáhnout kompaktnosti a vyrovnání složky instrumentální a vokální.⁹¹

V roce 1938 připravoval *Přerub* velký koncert v rámci oslav dvacátého výročí vzniku republiky. Kvůli vysokým finančním požadavkům za zapůjčení místnosti v *Městském domě* pro zkoušky nebylo možné program koncertu připravit a koncert se neuskutečnil.

Dne 16. března 1939⁹² uspořádal pěvecko-hudební spolek *Přerub* společně s *Městskou hudební školou Přerubu* večer Leoše Janáčka. Provedeny byly Janáčkovy skladby „*Deš viš*“ a

⁸⁹ KOČÍ, František: Koncert na paměť Josefa Čapky-Drahlovského, *Obzor*, r. 27, č. 275, s. 2.

⁹⁰ KOČÍ, František: Komorní koncert, *Obzor*, r. 28, č. 117, s. 2.

⁹¹ KOČÍ, František: Přerub jubluje, *Obzor*, r. 28, č. 266, s. 2.

⁹² *Obzor*, r. 30, č. 59, s. 2.

„*Klekánica*“ z cyklu „*Čtvero mužských sborů moravských*“, dále klavírní cykly „*Po zarostlém chodníčku*“, „*V mlhách*“ a „*Sonáta pro housle a klavír*“, „*Dumka pro housle a klavír*“, písně z „*Moravské lidové poezie v písních*“ a dvě písně z „*Lašských tanců*“. Tvorba Leoše Janáčka se v průběhu 30. let stále častěji prosazovala nejen do repertoáru pěveckých spolků, ale i do programu operních scén (např. české *Městské divadlo* v Olomouci uvedlo 12. ledna 1935 „*Příhody lišky Bystroušky*“ a 21. září 1935 „*Její Pastorkyni*“). V neděli 14. května⁹³ uspořádal spolek jarní koncert, na kterém účinkovalo sto šedesát pěvců a hudebníků. Na programu byla výlučně díla českých skladatelů. Spolek uvedl „*Švandu dudáka*“ Karla Bendla, „*Z českých luhů a hájů*“ Bedřicha Smetany a v přerovské premiéře zazněla „*Moravská kantáta*“ Jaroslava Křičky. Orchester i sbor řídil Josef Gardavský. Dne 23. května uspořádal spolek společně se svou hudební školou *Janáčkův večer* k uctění jeho památky. Program byl prakticky totožný s programem koncertu, který se konal 16. března téhož roku. Mužský sbor zazpíval písně „*Deš viš*“ a „*Klekánica*“ z Janáčkovy cyklu „*Čtvero mužských sborů moravských*“. Ida Sekotová za klavírního doprovodu Karla Maříka zazpívala šest národních písní. V podání Josefa Berana (housle) a Karla Maříka (klavír) zazněla Janáčková „*Sonáta pro housle a klavír*“. Janáčkovu „*Dumku pro housle a klavír*“ představila D. Husková (housle) a I. Šimková (klavír). Dále byly provedeny klavírní cykly „*V mlhách*“, „*Po zarostlém chodníčku*“ a „*Lašské tance*“. Ve 30. letech 20. století byl sbor *Přerubu* stabilním pěveckým tělesem, které vykazovalo permanentní činnost. V období 1931–1939, kdy stál v čele *Přerubu* jako sbormistr Josef Gardavský, udělal spolek velké pokroky. Orchester docílil pravidelnými zkouškami jisté míry sešranosti a jistoty, smíšený sbor čítal okolo 100 členů, kteří se pravidelně scházeli na zkouškách. Spolek při koncertech působil kompaktně. I přesto, že nedisponoval vyšším odborným hudebním vzděláním, obohatil Josef Gardavský přerovskou hudební kulturu a přispěl k rozvoji činnosti přerovské spolkové činnosti tím, že čtrnáct let zastával funkci sbormistra (1931–1945) *Přerubu*.

Přerub v letech 1918–1939 prakticky nepodnikal koncertní zájezdy do jiných měst či dokonce do zahraničí. Sbor pouze několikrát účinkoval na koncertech spolků v Olomouci, Kroměříži či v Uherském Hradišti. Pro *Žerotín*, na rozdíl od *Přerubu*, byla zájezdová činnost nedílnou součástí jeho aktivit. Olomoucký *Žerotín* po celou éru první republiky často podnikal koncertní zájezdy do moravských (Kroměříž, Prostějov, Šternberk, Teplice nad Bečvou, Uničov) i českých měst (Praha). Rozdílnému významu a umělecké úrovni obou těles odpovídala i diference v dramaturgické skladbě. Oba sbory sice shodně preferovaly českou

⁹³ KOČÍ, František: Koncert Přerubu v Přerově, *Obzor*, r. 30, č. 116, s. 4.

tvorbu, ovšem *Žerotín* se pravidelně pouštěl do nastudování náročných děl jako například oratoria „*Svatá Ludmila*“ (1920) a „*Žalm 149*“ (1921) pro mužský sbor s doprovodem orchestru od Antonína Dvořáka nebo „*Píseň žalobná*“ (1923) Gustava Mahlera.⁹⁴ Sbormistři *Přerubu* naopak upřednostňovali tvorbu písňovou a méně náročnou tvorbu sborovou. Všechny výše uvedené skutečnosti podporují domněnku, že spolek svou činností ovlivňoval pouze hudební kulturu v Přerově a jeho význam tak byl čistě regionální.

4. 1. 2 Vlasta

Stanovy ženského vzdělávacího spolku *Vlasta* byly schváleny 25. května 1883. Ustanovující valná hromada se konala 29. června 1883 a starostkou spolku byla zvolena Anna Uhlířová. Z původních 42 členek se spolek do roku 1886 rozrostl na 165 členek. Záhy se konstitovalo pět odborů: knihovní, výrobní, pěvecký, zábavní a podporovací. Cílem pěveckého odboru bylo pěstovat smysl pro hudební krásno a zahrnoval oddělení začátečnic a pokročilých. Zpěvní odbor zařídil pěveckou školu pro žáčky a pěvecké zkoušky pro členky. Školu vedl ředitel Jan Martilík, po něm Bedřich Kozánek a později František Havrda. Prvním sbormistrem pěveckého oddělení byl Jan Kahovec, který zastával funkci deset let, až do roku 1893. Po něm se ve vedení sboru vystřídali Jan Martilík, Bedřich Kozánek, František Havrda, Josef Čapka-Drahlovský, František Martínek a od roku 1906 Ferdinand Vaněk, který se snažil o pozvednutí úrovně sboru až do jeho zrušení v roce 1914, rovněž se přičinil o zlepšení hudebního života v Přerově. V době působení Ferdinanda Vaňka ve vedení sboru byla nastudována řada velkých děl českých autorů, přičemž největší zastoupení měla operní tvorba Bedřicha Smetany. *Vlasta* velmi úzce spolupracovala se spolkem *Přerub*, stala se také členem pěvecké župy Arnošta Förchgotta-Tovačovského. Prakticky na všech níže uvedených koncertech *Vlasty*⁹⁵ kooperoval sbor *Přerubu*, vybraných představení se účastnily i studentky učitelského ústavu v Přerově (např. Dvořákova „*Svatební košile*“).⁹⁶ Byl uspořádán Foersterův koncert, zazněly vybrané Smetanovy opery a představeny byly i některé skladby Richarda Wagnera. Počet zpěvaček se ustálil na osmdesáti.

⁹⁴ LYKO, Petr - STEINMETZ, Karel: *Hudební kultura*, In: *Dějiny Olomouce*. 2. svazek, s. 193.

⁹⁵ Ve dnech 7. a 8. prosince 1908 byla provedena Smetanova „*Prodaná nevěsta*“, 17. a 18. dubna 1909 „*Svatební košile*“ Antonína Dvořáka, 7. a 8. prosince 1909 Smetanova „*Hubička*“, 5. a 6. ledna 1911 „*Dalibor*“ Bedřicha Smetany, Bendlův „*Starý ženich*“ byl proveden 16. a 17. prosince 1911.

⁹⁶ KLIMEŠ, Vítězslav: *Hudba v Přerově*, in: *Vlastivěda střední a severní Moravy II/2*. Přerov, 1942, s. 571.

Mezi významnějšími akcemi spolku před rokem 1918 stojí za zmínku uvedení operety „*Dívčí ústav*“ od Franze von Suppé v roce 1912. Představení režíroval učitel František Talpa, hráli členové spolku a dirigoval Josef Čapka-Drahlovský. Produkce se odehrála ve dvoraně *Městského domu* ve prospěch stravovací kuchyně chudé mládeže. Není známo, zda se na inscenaci podíleli hostující umělci z jiných přerovských spolků.

V listopadu 1913 uspořádala *Vlasta* pod režijním vedením učitele Františka Talpy úspěšné dětské představení „*Zlatý pták*“ od Karly Semerádové. Zpěvy a tance pro tuto hru nacvičily a řídily Anna Psotová⁹⁷ a Marta Zapletalová.

Význam pěveckého odboru spolku, jako samostatného tělesa, byl pro hudební kulturu města v letech 1918–1939 prakticky nulový. O samostatných koncertech sboru v meziválečném období se nedochovaly žádné údaje proto, že byl spolek v roce 1914 donucen k ukončení činnosti sboru (zpěvačky přešly do ženského sboru *Přerubu*) i hudební školy, čímž došlo k přerušení vlastních zkoušek i produkcí. „*Pěvecký spolek Přerub si ustavil vlastní dámský pěvecký odbor a požadoval, aby Vlasta zrušila vlastní. Odchodem sbormistra Vaňka a založením ženského pěveckého odboru Přerubu Vlasta zrušila v roce 1914 nejen pěvecký odbor, ale i školu zpěvu. Notový archiv věnovala učitelskému ústavu, gymnáziu a rodinné škole. Tato změna měla značný vliv na další činnost spolku, který zaznamenal pokles zájmu především ze strany mladších členek.*“⁹⁸ V následujících letech se počet členek *Vlasty* snížil - z 293 členek v roce 1913 na 190 v roce 1917.⁹⁹

Jelikož šedesát pět ze zhruba osmdesáti bývalých členek zaniklého sboru *Vlasty* přestoupilo do sboru *Přerubu*, podílelo se toto těleso na následujících významných událostech *Vlasty*. Slavnostním večerem dne 11. května 1929 oslavil spolek *Vlasta* 25. výročí smrti Antonína Dvořáka. Zazněly Dvořákovy klavírní skladby, kvarteta, sbory i písně. Na koncertě účinkoval spolek *Přerub*, pěvkyně Marta Zapletalová a klavíristka Hedvika Heniková.

V rámci oslav padesátiletého trvání dobročinného spolku *Vlasta* v Přerově, byl uspořádán dne 1. dubna 1933 slavnostní večer. Na koncertu vystoupil, mimo sólisty, i mužský sbor *Přerubu*.

⁹⁷ Anna Psotová, roz. Knittlová (* 26. července 1880 Mannheim, Badensko, † 1. června 1946 Přerov), manželka Jaroslava Psoty, ředitelka VOŠG v Přerově, kde si otevřela baletní školu.

⁹⁸ FIŠMISTROVÁ, Věra: *Činnost Dobročinného spolku „Vlasta“ v Přerově v letech 1883–1951*, in: *Sborník státního okresního archivu v Přerově*. Přerov, 2004, s. 93.

⁹⁹ Viz Dobročinný spolek, inv. č. 3, VH 27. 1. 1913.

4. 1. 3 Tyrš

Prvním spolkem, který v Přerově vznik po první světové válce, byl pěvecký odbor *Sokola Tyrš*, založený Milošem Vignati (byl rovněž prvním sbormistrem sboru) v roce 1919. Název získal po zakladateli *Sokola* Miroslavu Tyrši. Počet členů vzrostl během prvního roku působení z původních šestnácti na šedesát a *Tyrš* se tak zařadil mezi početné moravské pěvecké sbory. S mimořádným úspěchem pořádal velké vokální koncerty.

První recenzovaný koncert pěveckého odboru *Sokola Tyrš* se konal v Přerově dne 16. října 1920. Padesátičlenný pěvecký sbor, za řízení sbormistra Miloše Vignatiho, zazpíval Foerstrovo „*Z osudu rukou*“ a „*Polní cestou*“, dále „*Klekánici*“ Leoše Janáčka, „*Chorál Čechů*“ Arnošta Prause „*Varaždinský bán*“ Josefa Suka, „*Kyjov*“ Vítězslava Nováka, „*Milenku travičku*“ Antonína Dvořáka a „*Utonulou*“ Pavla Křížkovského. Koncert sklidil u publika neočekávaný úspěch.¹⁰⁰ Již z programu prvního koncertu je zřejmá podobnost repertoáru *Tyrše* s druhým velkým přerovským pěveckým spolkem, *Přerubem*. Oba spolkové sbory zařazovaly do repertoáru především díla českých autorů. Miloš Vignati studoval harmonii u Josefa Bohuslava Foerster, odtud pravděpodobně pramenila jeho náklonnost ke skladatelově tvorbě, kterou pravidelně zařazoval do dramaturgie koncertů sboru.

V roce 1921 se konaly sokolské slavnosti u příležitosti padesátiletého výročí *Sokola*. Dne 30. července se v Přerově uskutečnila *Slavnostní akademie*,¹⁰¹ na které *Tyrš* vystoupil s náročným sborem „*Byli jsme a budem*“ od Vítězslava Nováka. V prvních poválečných letech byl silně akcentován nacionální aspekt a takřka všechny spolky v nově vzniklém Československu prováděly díla českých skladatelů 19. století, zejména pak Bedřicha Smetany. Po vzoru olomouckého *Žerotína* uvedl *Tyrš* ve dnech 20. a 21. srpna 1921 Smetanovu „*Prodanou nevěstu*“ (*Žerotín* provedl operu už v listopadu 1918).

V následujícím roce se ve vedení sboru vystřídal Leopold Srovnal a Ladislav Šálek. V roce 1923 byl však sbor opět bez vedení. Sbormistrovství se ujal hudební skladatel Břetislav Šťastný, který pozvedl odbor na vysokou úroveň a vychoval řadu zpěváků. Za jeho vedení pořádal *Tyrš* koncerty nejen v Přerově, ale i v okolních obcích. Podobně jako *Přerub*, i *Tyrš* se potýkal s problémy ve vedení sboru. Časté střídání sbormistrů a období bez vedení

¹⁰⁰ HLAVÁČEK, Josef: *Z historie pěveckého odboru Sokola „Tyrš“*, in: *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*. Přerov, 1946, s. 70.

¹⁰¹ KOČÍ, František: Zahájení sokolských slavností v Přerově. *Slavnostní akademie*, *Obzor*, r. 12, č. 172, s. 3.

vedlo ke útlumu činnosti, konalo se méně zkoušek i koncertů, čímž se snižovala pěvecká kvalita sboru.

Ve dnech 8. a 9. listopadu 1924 uspořádal *Tyrš* dva vokální koncerty,¹⁰² na kterých účinkovali Miroslav Grégr (housle) a Karel Mařík (klavír). Na programu byly mužské sbory od Karla Bendla, Josefa Bohuslava Foerster, Pavla Křížkovského, Bedřicha Smetany, Hynka Pally a Břetislava Šťastného, dále klavírní skladby od Sergeje Rachmaninova, houslové skladby od Antonína Dvořáka, Josefa Suka a Zdeňka Fibicha.

Pěvecký odbor *Tyrš* zorganizoval 4. dubna 1925 koncert¹⁰³ za spoluúčinkování koncertní pěvkyně Anny Skývové. Na programu byly skladby od Karla Bendla, Arnošta Tovačovského, Pavla Křížkovského, Josefa Bohuslava Foerster, Vítězslava Nováka. Sbor řídil Břetislav Šťastný. Zaměříme-li se na repertoárovou skladbu, *Tyrš* častěji uváděl díla moravských skladatelů, avšak neopomíjel ani tvorbu soudobých autorů. Ve srovnání s *Přerubem*, který pořádal mimo jiné i koncerty komorní a filharmonické hudby, se *Tyrš* věnoval téměř výlučně (až na několik výjimek) organizování koncertů vokální hudby a serenád v městském parku *Michalov*. Tím se *Tyrš* odlišoval nejen od *Přerubu*, ale rovněž od spolkového sboru olomouckého *Žerotína*.

V letech 1926 a 1927 opět následovalo několik změn ve vedení. Po odchodu Břetislava Šťastného se sbormistrovství na přechodnou dobu ujal jeho zástupce Jan Hrbas (1926) a po něm Karel Mařík (1927), který vedl pěvecký sbor až do jeho rozpuštění. Karel Mařík dokázal sbor stabilizovat a v roce 1928 rozšířil strukturu *Tyrše* tím, že založil ženský odbor, aby mohly být do programu koncertů zařazeny i skladby většího rozsahu nebo díla určena smíšenému sboru.

Do 30. let 20. století vstoupil spolek jako stabilní těleso s pevným vedením, přičemž v repertoáru přetrvávalo upřednostňování české hudby. Význačnou událostí v historii *Tyrše* bylo vystoupení v zahraničí.¹⁰⁴ Pětadvacetičlenný mužský sbor se v roce 1930 zúčastnil prvního sokolského sletu v Bělehradě (Srbsko).¹⁰⁵ Při té příležitosti vystoupil také v Mariboru (Slovinsko), Zumani (městská část Bělehradu) a Cavtatě (Chorvatsko). V zahraničí se v éře první republiky nepodařilo vystoupit ani *Přerubu*, dokonce ani olomouckému *Žerotínu*. Akce

¹⁰² 1. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 8. listopadu 1924.

¹⁰³ 1. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 4. dubna 1925.

¹⁰⁴ HLAVÁČEK, Josef: *Z historie pěveckého odboru Sokola „Tyrš“*, in: *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*. Přerov, 1946, s. 72.

¹⁰⁵ Ve všech příkladech jsou uváděny dnešní názvy států.

byla tím významnější, že koncerty proběhly za velkého zájmu obecnosti a sklidily úspěch.¹⁰⁶ V souvislosti se zájezdovou činností sboru stojí za zmínku, že na rozdíl od *Přerubu Tyrš* sice pořádal méně koncertů v Přerově, ale o to intenzivněji pořádal vystoupení v sokolských jednotách v okolních obcích, kam pravidelně zajížděl. Při těchto příležitostech prováděl sbor jednodušší, prostší sborové skladby a lidové písně, které byly lidem žijícím na venkově blízké. „*Byla volena díla prostoupená duchem české přírody, českého prostředí venkovského, [...] Tu písně zpívaly o lásce k polím vlnícím se zlatem zrajících klasů, o lánech žita vonících chlebem, o pestrých barvách rozkvetlých luk, o skřivánkovi jásajícím v modru nebes, o půdě požehnané a plodné.*“¹⁰⁷ Dne 14. května 1930 pořádal Tyrš *Foersterův večer*. Sbor řídil Karel Mařík.

V rámci oslav šedesátiletého trvání *Sokola* uspořádal Tyrš 9. května 1931 v *Městském domě Smetanův večer*.¹⁰⁸ Na koncertě zazněly výňatky z oper „*Braniboři v Čechách*“, „*Prodaná nevěsta*“, „*Libuše*“, „*Dvě vdovy*“, „*Hubička*“, „*Tajemství*“ a „*Čertova stěna*“. Ze sborových skladeb byly provedeny tři ženské sbory a mužské sbory „*Odrodilec*“, „*Píseň na moři*“ a „*Tři jezdci*“. Z komorních skladeb bylo na programu „*Trio g-moll*“ pro housle, violoncello a klavír. Koncert řídil Karel Mařík. Zavedené tradice konání autorských večerů, kterou je možné sledovat ve 30. letech 20. století u přerovského *Přerubu* nebo olomouckého *Žerotína*, se držel i Tyrš, když pro přerovskou veřejnost uspořádal koncerty věnované tvorbě Josefa Bohuslava Foerster (1930), Bedřicha Smetany (1931) nebo Josefa Suka (1935).

Dne 11. června 1932 uspořádal Tyrš, pod vedením sbormistra Karla Maříka, serenádu¹⁰⁹ v městském parku *Michalov*. Na programu byla vybraná díla Arnošta Förchtgotta-Tovačovského, Bedřicha Smetany, Pavla Křížkovského, Josefa Bohuslava Foerster, Leoše Janáčka, Vítězslava Nováka, Josefa Suka a Karla Maříka. Z výčtu jmen je patrné, že Tyrš, v komparaci s *Přerubem*, měl ve svém repertoáru podstatně více tvorby moravských autorů.

Tyrš uspořádal 29. dubna 1933 koncert,¹¹⁰ na kterém byly provedeny mužské, ženské i smíšené sbory, ale také skladby instrumentální. Zazněl například smíšený sbor Josefa Bohuslava Foerster „*Vzhůru spáčí*“, ženské sbory „*Ach mraze*“, „*Večer*“, „*V červánkách*“ od Josefa Bohuslava Foerster a „*Pět národních dvojzpěvů*“ od Karla Maříka. V premiéře byl

¹⁰⁶ HLAVÁČEK, Josef: *Z historie pěveckého odboru Sokola „Tyrš“*, in: *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*. Přerov, 1946, s. 72.

¹⁰⁷ HLAVÁČEK, Josef: *Z historie pěveckého odboru Sokola „Tyrš“*, in: *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*. Přerov, 1946, s. 71–72.

¹⁰⁸ 4. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 9. května 1931.

¹⁰⁹ KOČÍ, František: *Serenáda Tyrše v Přerově dne 11. června 1932*, *Obzor*, r. 23, č. 136, s. 2.

¹¹⁰ KOČÍ, František: *Koncert Tyrše v Přerově*, *Obzor*, r. 24, č. 104, s. 3.

představen „*Dar za lásku*“ Pavla Křížkovského. Po celé období první republiky se v repertoáru prakticky každého koncertu objevovala, mimo díla přerovských respektive moravských autorů, tvorba Josefa Bohuslava Foerstera. Tuto tradici zavedl Miloš Vignati po založení sboru v roce 1919 a sbormistři, kteří vedli sbor po něm, se etablovaného trendu drželi. Tím se Tyrš poněkud odlišuje od ostatních moravských spolkových sborů, které se snažily provádět především díla Bedřicha Smetany nebo Antonína Dvořáka. Dne 16. září 1933 provedl Tyrš v parku *Michalov* serenádu. Pod vedením Karla Maříka zapíval smíšený sbor skladby „*Chorý Jeník*“ a „*Hrajte dál*“ od Bohumila Vendlera. Mužský sbor, který čítal 25 členů, provedl „*Velké, širé, rodné lány*“ a „*Píseň lidu*“ Josefa Bohuslava Foerstera, a skladbu „*Kyjov*“ od Vítězslava Nováka. Dne 25. listopadu 1933 uspořádal Tyrš v přerovské sokolovně hudební večer. Sbor zazpíval smetanův mužský sbor „*Věno*“. Dále byl na programu poslech¹¹¹ a následný rozbor cyklu symfonických básní Bedřicha Smetany „*Má vlast*“, který provedl sbormistr Tyrše, Karel Mařík. Pořádání obdobných akcí mělo pro utváření hudebního vkusu přerovských obyvatel velký význam. Žák Antonína Dvořáka, hudební skladatel a organizátor Karel Mařík nastínil posluchačům v rámci analýzy díla rovněž jeho obsah. Díky takto zvolenému přístupu mohli všichni zúčastnění celý cyklus plně pochopit.

V neděli 25. března 1934 uspořádal pěvecký odbor přerovského *Sokola Tyrš* dva koncerty - odpolední koncert pro děti a večerní koncert pro dospělé.¹¹² Oba koncerty byly věnovány národním písním českým, moravským a slovenským. Zazněly písně ze sbírek Karla Weisse, Čeňka Holase, Vladimíra Ambrose, Karla Maříka, Emila Axmana, Vítězslava Nováka a Jana Nepomuka Poláška. Na programu byla dále parafráze „*Odvedeného prosba*“ od Pavla Křížkovského a píseň „*Koupím já si*“ od Františka Spilky. Na koncertě účinkoval mužský, ženský i smíšený sbor, zpěvačky byly oblečeny v národních krojích, což umocnilo celkový dojem z vystoupení.

Pěveckou serenádu uspořádal pěvecký sbor *Tyrše* dne 18. června 1935 v městském parku *Michalov*.¹¹³ Koncert řídil sbormistr Karel Mařík. Na pořadu byly mužské, ženské a smíšené sbory českých autorů Pavla Křížkovského, Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Karla Maříka, Leoše Janáčka, Josefa Bohuslava Foerstera, Emila Axmana a Karla Bendla.

¹¹¹ Cyklus symfonických básní „*Má vlast*“ byl nahraný Českou filharmonií na gramofonových deskách, viz Hudební večer *Tyrše* v přerovské sokolovně, *Obzor*, r. 24, č. 268, s. 2.

¹¹² KOČÍ, František: Večer národní písně v Přerově, *Obzor*, r. 35, č. 78, s. 2.

¹¹³ KOČÍ, František: Serenáda pěveckého odboru Sokola Tyrš v Přerově, *Obzor*, r. 26, č. 145, s. 2.

Pěvecký odbor *Sokola Tyrš* se podílel na uspořádání *Sukova večera* v Přerově dne 15. listopadu 1935, na kterém vystoupil prof. Emil Hlobil z Prahy se svou přednáškou o životě a díle Josefa Suka. Na programu byly ukázky z tvorby Josefa Suka, zazněla díla sborová, klavírní a komorní.

Na počest narozenin prezidenta republiky uspořádal *Tyrš* dne 7. března 1936 celovečerní koncert v Předmostí. Byly provedeny mužské, ženské a smíšené sbory od Bedřicha Smetany, Pavla Křížkovského, Antonína Dvořáka, Vítězslava Nováka, Emila Axmana, Josefa Suka a další. Následující den, 8. března, koncertoval *Tyrš* na obdobné akci v obci Pavlovice u Přerova.¹¹⁴ V sobotu 25. července 1936 provedl *Tyrš* serenádu pod vedením Karla Maříka. Na pořadu byly mužské sbory od Adolfa Piskáčka, Pavla Křížkovského, Leoše Janáčka, Emila Axmana, Vítězslava Nováka, Antonína Dvořáka, Josefa Suka a premiéru měl sbor Karla Maříka „*Výstavě zdar!*“ na slova Vladimíra Talpy. Na programu večera byla i díla jugoslávských skladatelů Ivana Zajce¹¹⁵ a Maši Gostinčara. Pokud *Tyrš* prováděl tvorbu zahraniční umělců, jednalo se především o skladby „jihoslovanských autorů“.¹¹⁶

Ve snaze rozšířit pěveckou základnu *Tyrše* a vychovat si budoucí členky ženského odboru, došlo v roce 1939 k založení sboru dorostenek. Nové těleso založil a po dobu jeho existence, v letech 1939–1941, vedl Čeněk Trávníček. Sbor dorostenek měl v době vzniku 28 členek a poprvé vystoupil dne 20. května 1939 na *Národním večeru Sokola*¹¹⁷ v sokolovně. Na koncertě přednesl *Tyrš*, pod vedením Karla Maříka, Jeremiášův sbor „*Vzhůru již hlavu, národe*“ a Javůrkův sbor „*Moravo, ty zbožný Slávů chráme*“. Jako sólistka vystoupila Ida Sekotová s árií Karolíny ze Smetanovy opery „*Dvě vdovy*“ a F. Kašpárek přednesl árii Přemysla z opery „*Libuše*“ Bedřicha Smetany. Oba sólisty doprovodil na klavír Karel Mařík.

Dne 11. listopadu 1939 pořádal *Tyrš* svůj podzimní koncert. Program tvořily národní písně v úpravách pro ženský trojhlas a pro mužský a smíšený sbor. Byly provedeny například Janáčkovy sbory „*Dež viš*“ a „*Klekánica*“, skladby Josefa Bohuslava Foerster „*Když jsme se loučili*“, „*Mé orné půdy*“ a „*Píseň lidu*“, „*Utonulá*“ Pavla Křížkovského nebo Smetanovo „*Věno*“. Sbory vedl Karel Mařík. Orchestrální doprovod obstarala *Městská hudba Rund* pod

¹¹⁴ *Obzor*, r. 27, č. 58, s. 2.

¹¹⁵ Ivan Zajec (1832–1914) byl skladatel a dirigent českého původu.

¹¹⁶ HLAVÁČEK, Josef: *Z historie pěveckého odboru Sokola „Tyrš“*, in: *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*. Přerov, 1946, s. 72.

¹¹⁷ KOČÍ, František: *Národní večer Sokola v Přerově*, *Obzor*, r. 30, č. 122, s. 9.

vedením dirigenta Stanislava Žaluda. Zazněla „Slavnostní předehra“ C-dur Bedřicha Smetany, Dvořákova „Legenda“ č. 4 op. 59 nebo Nápravníkova předehra „Vlasta“.

Josef Hlaváček ve své práci „Z historie pěveckého odboru Sokola Tyrš“ uvádí počet podniků, na kterých Tyrš v letech 1931–1940 veřejně vystoupil (viz tabulka).¹¹⁸

Rok	Počet podniků, na kterých Tyrš veřejně vystoupil
1931	16
1932	17
1933	14
1934	24
1935	18
1936	24
1937	30
1938	19
1939	10
1940	16

V tomto desetiletém období vystoupil Tyrš celkem 188krát. Nižší aktivita v letech 1939 a 1940 lze vysvětlit vážností tehdejší doby. Paradoxním zjištěním ovšem je, že právě v roce 1940 vykázal Tyrš nejvyšší počet samostatných celovečerních koncertů (celkem 8) za celou dobu své existence. Bohužel neexistují přesné údaje o množství akcí z předchozích let 1919–1931.

Spolky *Přerub* a *Tyrš* svou systematickou prací v éře první republiky usilovaly o podporu, rozvoj a obohacení přerovské hudební kultury. Jejich význam byl primárně sociologický a buditecký. Pro členy spolku byla podstatná možnost spolčovat se s lidmi se stejným zájmem a věnovat se svému zájmu (v tomto případě zpěvu). Umělecký význam byl sekundární. Oba hudební spolky se však snažily pravidelně vystupovat, pořádaly koncerty, pěvecké serenády v městském parku *Michalov* (zejména *Tyrš*), besedy s analytickými rozbory děl, a tematické hudební večery - večer Josefa Bohuslava Foerster (14. května 1930), Viléma Blodka (13. a 14. dubna 1935), Josefa Suka (15. listopadu 1935), Leoše Janáčka (16. března

¹¹⁸ HLAVÁČEK, Josef: *Z historie pěveckého odboru Sokola „Tyrš“*, in: *Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946*. Přerov, 1946, s. 72.

1939) a dalších. Díky snaze sbormistrů oba spolky založily i ženské pěvecké odbory, takže mohly provádět skladby pro ženské a smíšené sbory, a tím si rozšířit repertoár. Z hlediska počtu členů se oba spolkové sbory řadily mezi velká pěvecká tělesa. V průměru se počet členů pohyboval okolo šedesáti. Při přípravě velkých náročných koncertů spolu *Přerub* a *Tyrš*, ale i *Vlasta* a *Svornost* spolupracovali.

4. 1. 4 Svornost

Dělnický vzdělávací spolek *Svornost* byl založen v roce 1882 a stal se první dělnickým spolkem tohoto druhu na Moravě. Účelem spolku bylo rozvíjet duševní vzdělání členů tím, že pořádal vědecké a odborné přednášky, došlo k založení knihovny, byl pěstován zpěv a hudba, konaly se zábavy a výlety. Prvním sbormistrem pěveckého odboru se stal Jan Novotný. Po něm spolek řídil Josef Čapka-Drahlovský a před první světovou válkou ještě Jan Hock. Válka zcela ochromila činnost spolku. Pěvecký odbor *Svornosti* byl znovu vybudován v roce 1921 Eduardem Beníškem, který byl zároveň sbormistrem, posléze řídil sbor Čeněk Ježek.

Pěvecký odbor *Svornosti* a hudební odbor *DTJ* pořádaly dne 24. května 1931 pěvecko-hudební koncert pod širým nebem.¹¹⁹ Na programu byly skladby Pokorného, Josefa Polacha, Šolce a Hausmana. Sbor řídil Stanislav Ševčík a hudbu Josef Kulhánek.

V posledních změnách stanov z roku 1932 se dochovala zmínka o rozšíření činnosti spolku. Spolek byl mimo jiné oprávněn zřídit a vézt hudební školu a založit si vlastní hudbu. Vedle klasického repertoáru uváděl sbor i skladby vlastních skladatelů, např. „*Pozdrav Svornosti*“ od Stanislava Žaluda a Čenka Ježka nebo „*Rodnému městu*“ od autorů Čenka Ježka a Viléma Tauského.

Dne 8. května 1932 se konal pěvecký koncert¹²⁰ *Svornosti*. Vystoupení řídil nový sbormistr tělesa Jan Hrbas, člen *PSMU*. Smíšený sbor *Svornosti* měl dvaadvacet ženských a stejný počet mužských hlasů. V první části koncertu zazněly národní písně od Eduarda Marhuly, Josefa Polacha a Pokorného, ve druhé části byly provedeny umělecké písně v národním duchu „*Má hvězda*“ a ukolébavka z „*Hubičky*“ Bedřicha Smetany, smíšené sbory „*Napadly písně*“ a „*Vyběhla bříza*“, písně „*Zajetá*“ a „*Prsten*“ Antonína Dvořáka, a píseň „*Červená voda*“ od Ladislava Aloise Vymětala. V dochovaných otištěných recenzích jsou

¹¹⁹ 4. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 24. května 1931.

¹²⁰ KOČÍ, František: Koncert děl. Spolku Svornosti v Přerově, *Obzor*, r. 23, č. 109, s. 4.

vystoupení hodnocena kladně. Spolek respektive sbormistři se snažili udržet sbor na nejvyšší možné umělecké úrovni. Bohužel informací o koncertech a činnosti *Svornosti* vůbec se dochovalo jen velmi málo. Není známo, zda spolek vyjížděl koncertovat mimo Přerov. Z dostupných pramenů je patrná maximální preference českých skladatelů a jejich tvorby, tedy obdobné schéma, jaké bylo zjištěno u pěveckého spolku *Tyrš*.

V době německé okupace byl spolek rozpuštěn. K obnovení spolku došlo až po druhé světové válce. Svou činnost rozvíjel až do 1. března 1951, kdy došlo k připojení k *Závodnímu klubu* ROH ČSD.

4. 1. 5 Marx

Dělnické pěvecké sdružení MARX vzniklo 13. března 1921 pod názvem *Pěvecké sdružení strany sociálně demokratické*. Po založení KSČ¹²¹ se sdružení stalo zájmovou složkou strany, z toho důvodu došlo ke změně názvu. Počtem členů, který dosahoval 170, bylo sdružení srovnatelné s obdobnými tělesy ve městě. Ve vedení spolku stáli Karel Černý, František Košťál a Josef Stupňák. Sbormistrem tělesa, které čítalo asi 80 zpěváků, byl Jindřich Hénik. Sbor se profiloval jako těleso, které vystupovalo výhradně na akcích KSČ. *Marx* sloužil k propagandě strany a ke zvýšení zájmu obyvatelstva o stranu prostřednictvím hudby a pěvecké činnosti. V dobovém tisku se nedochoval žádný záznam o koncertech, pěvecké a umělecké úrovni tělesa ani repertoáru. Cílem spolku nebylo podporovat hudební kulturu města, jak vyplývá ze zjištěných skutečností. Jeho krátká existence neměla na vývoj hudebního života ve městě znatelný dopad.

Existuje zmínka v kronice Přerova, že sbor *Marxe* vystoupil dne 26. prosince 1925 dopoledne na náměstí před vánočním stromem.¹²² Ze spolkového katastru byl spolek vymazán v roce 1933.

4. 1. 6 Pěvecko-hudební kroužek Accord

Bezprostředně na *Dělnické pěvecké sdružení MARX* navázal svou činností pěvecko-hudební kroužek *Accord*. Stanovy tělesa byly schváleny 13. dubna 1933, a zástupcem byl až do roku 1941 Karel Kouřilek. V roce 1937 měl spolek 37 členů. V pobočce Státního

¹²¹ Ustavující sjezd KSČ se konal v Praze 14. – 16. května 1921.

¹²² Viz Pamětní kniha města Přerova, zápis ze dne 26. prosince 1925.

okresního archivu v Přerově nejsou uloženy žádné materiály týkající se činnosti kroužku. Ani v přerovských periodikách, která vyšla v letech 1918–1939 se nedochoval jediný záznam o akcích *Accordu*. Proto není možné určit bližší specifikaci repertoárové skladby, pěvecké úrovně tělesa atd. Ovšem skutečnost, že se nevyskytly žádné tištěné zprávy v novinách, nasvědčuje tomu, že veřejná činnost kroužku byl malá, bez vlivu na utváření hudební kultury v Přerově.

4. 1. 7 Další pěvecké spolky

V období 1918–1939 byla v Přerově zaznamenána činnost několika dalších pěveckých spolků. Jejich aktivity však měly krátkodobý charakter a neměly větší vliv na rozvoj hudební kultury města. Soudíme tak podle faktu, že v publikacích, dobovém tisku a pamětních knihách Přerova jsou zmíněny jen názvy spolků, popř. doplněných stručným medailonkem. Nedochovala se oznámení o koncertech ani recenze na vystoupení. Jednalo se o pěvecké spolky *DTJ Pěvecký sbor žactva*, *Pěvecký kroužek Československé obce legionářů*, *Pěvecký spolek Svatopluk*,¹²³ a *Pěvecké sdružení dělníků pekařských, cukrářských a jim příbuzných odvětví*.¹²⁴

¹²³ Pěvecký spolek Svatopluk provedl 6. a 7. října 1923 operu „*V studni*“ od Viléma Blodka. Úlohu Lidunky zpívala Marta Zapletalová.

¹²⁴ Dne 1. srpna 1923 uspořádalo pěvecké sdružení koncert v *Dělnickém domě* v Přerově.

4. 2 ORCHESTRY A KAPELY

Kapely a orchestry sehrávaly v utváření hudebního vkusu a hudební kultury nejen v Přerově významnou úlohu. Hudební sdružení pravidelně organizovala hudební produkce pro veřejnost, orchestry a kapely účinkovaly na plesích a zábavách, významných společenských a kulturních událostech města, na oslavách, ale i pohřbech. Podle dochovaných materiálů byla první přerovskou kapelou smyčcová kapela bratří Koblihů, která ve městě působila již v roce 1866. Neměla však větší ohlas. Na počátku 70. let 19. století založil Josef Langer první přerovskou dechovou kapelu. Krátce nato vznikla dechová hudba Jana Novotného. V Přerově se v 70. letech objevila i kapela německá. Neměla však prakticky žádný vliv na hudební kulturu města.¹²⁵ V 80. a 90. letech měli obyvatelé Přerova možnost si vybírat hned z několika soukromých českých kapel, které zde vznikly - kapela Jana Hocka, Josefa Pospíšila či Bedřicha Kozánka. Největší oblibu mezi veřejností a zároveň největší vliv na utváření hudební kultury v Přerově měla kapela Františka Runda.

4. 2. 1 Rund

Přerovský rodák, učitel hudby a varhaník František Rund založil v roce 1890 svou první hudbu, která čítala 30 členů. Jeho žádost ze dne 20. září 1892 o udělení titulu *Městská hudba* byla přerovskou městskou radou zamítnuta.¹²⁶ V letech 1893–1897 následovala v činnosti hudby čtyřletá odmlka. František Rund hudbu sám rozpustil a pobýval mimo Přerov.¹²⁷ V roce 1897 opět požádal o udělení titulu *Městská hudba*, avšak i tentokrát nebylo žádosti vyhověno. Proto František Rund nazýval těleso jako *Sokolská hudba Rundova*. Pořádal s kapelou zájezdy po moravských městech, byl označován jako moravský Kmoch. Žádost o udělení titulu byla schválena až v roce 1905. Dne 25. října 1905 František Rund zemřel. Na základě koncese vedla vdovským právem kapelu Rundova manželka Anna a kapelníkem se stal teprve sedmnáctiletý syn Františka Runda, Zdeněk. Na žádost členů přebral v roce 1906 vedení kapely Josef Jaro, Rundův odchovanec a bývalý spolupracovník. I přesto hudba v roce 1907 zanikla kvůli nedostatečné organizaci. Na počátku roku 1908

¹²⁵ Členové kapely byli pracovně velmi vytíženi. Z toho důvodu došlo brzy po počátečním rychlém rozvoji ke zpomalení a nakonec zastavení činnosti kapely.

¹²⁶ Viz Kronika městské hudby RUND od května 1945.

¹²⁷ František Rund odešel v roce 1893 nejprve do Olomouce a působil zde jako hostinský a kapelník dragounské kapely na koních. Následně odešel do Rumunska a řídil tam vojenskou kapelu. V roce 1896 působil jako kapelník Národní hudby v Brně. Před návratem do Přerova pak zastával funkci městského kapelníka v Kyjově.

vypracoval Josef Jaro stanovy, které byly schváleny úřady a 10. května 1908 se konala ustavující valná hromada *Hudebního kroužku Rund*.¹²⁸ Dne 21. listopadu téhož roku byl uspořádán velký koncert v *Městském domě*.¹²⁹ Během první světové války byla činnost tělesa omezena, jelikož většina členů musela nastoupit vojenskou službu. Z původních 30 členů za války působilo jen smyčcové kvarteto, jehož členy byli Josef Jaro, Josef Jelínek, Ferdinand Krátký a Zatloukal.¹³⁰

Ještě před koncem války, v roce 1918, zahájila kapela pravidelné promenádní koncerty v městském parku *Michalov*.¹³¹ Výtěžky ze svých koncertů věnoval Rund na dobročinné účely - podporoval místní sirotky nebo chudou školní mládež. Promenádní koncerty ve prospěch *Červeného srdce* uspořádala hudba *Rund* ve dnech 2. května,¹³² 6. června¹³³ a 18. července 1918.

V červenci 1919 se stal novým dirigentem František Šolc,¹³⁴ pod jehož vedením vzrostl význam tělesa. V průběhu osmi let, po která František Šolc kapelu vedl, vystoupil *Rund* na dvou sokolských sletech¹³⁵ v Praze, a to v letech 1920 a 1926. Během svého dirigentského působení v *Rundu* složil František Šolc řadu pochodů a valčíků. Za jeho vedení bylo hudbě dovoleno vydávat časopis s názvem *Koncertní oznamovatel*, jehož redaktorem byl Bohuš Svoboda. V roce 1919 pořádal hudební kroužek *Rund* pravidelné čtvrtetní promenádní koncerty v městském parku *Michalov* ve prospěch stavby divadla v Přerově. Dne 25. října 1919 koncertoval¹³⁶ *Rund* v restauraci *U Jemelků*.

Dne 6. ledna 1920 uspořádal *Rund* velký koncert¹³⁷ v hotelu *Přerov*. S nově nastudovaným programem vystoupil *Rund* na koncertě dne 14. března.¹³⁸ V květnu byly zahájeny pravidelné čtvrtetní promenádní koncerty v *Michalově*. V roce 1920 začal Rund výnosy z promenádních koncertů věnovat na stavbu městského divadla a instituci *České srdce*

¹²⁸ Hudební kroužek RUND byl jednou z prvních spolkových hudeb na Moravě, ve které byla kapelnická koncese vedena na spolek, nikoli na osobu. Vedoucí hudby byl volen a za spolek odpovídal předseda. Vedoucím spolku byl zvolen Josef Jaro, předsedou spolku Antonín E. Tomašík.

¹²⁹ V roce 1908 se stal členem Městské hudby RUND významný přerovský hudební skladatel Josef Čapka-Drahlovský.

¹³⁰ Křestní jméno se nepodařilo dohledat.

¹³¹ Hudební kroužek RUND byl prvním, který v Přerově založil tradici promenádních koncertů, které v té době byly v okolních městech zavedeny a všestranně podporovány. Viz SVOBODA, Bohuš: Z dějin hudby Rund, in: Památník městské hudby Rund v Přerově. Přerov, 1938.

¹³² *Obzor*, r. 9, č. 119, s. 2.

¹³³ *Obzor*, r. 9, č. 153, s. 2.

¹³⁴ Viz příloha č. 4 - *Významné osobnosti hudební kultury v Přerově v meziválečném období*.

¹³⁵ SVOBODA, Bohuš: Z dějin hudby Rund, in: Památník městské hudby Rund v Přerově. Přerov, 1938.

¹³⁶ *Obzor*, r. 10, č. 292, s. 3.

¹³⁷ *Obzor*, r. 11, č. 4, s. 3.

¹³⁸ *Obzor*, r. 11, č. 60, s. 3.

ve Vídni. Cílem hudby *Rund* bylo propagovat českou hudbu a vůbec vše co je české.¹³⁹ Dne 11. prosince vystoupil *Rund* v *Akciovém pivovaru* v Přerově. Přestože byly koncerty hudebního kroužku *Rund* v tisku pravidelně avizovány, následné recenze na většinu vystoupení chybí. V pozvánkách na akce rovněž chybí informace o připraveném repertoáru. Alespoň částečnou představu o repertoárové náplni tělesa můžeme získat z textu Ferdinanda Krátkého, který vyšel v Památníku městské hudby *Rund* v Přerově. „*Během 30 let jsme provedli [...] řadu Smetanových oper i jiných významných skladeb: Hubička, Prodaná nevěsta, Dalibor, Carmen, V studni, Ogaři aj., řadu vokálních koncertů s hudebním průvodem, oratorií, hudebních pohádek s hudebním průvodem, symfonický koncert za dirigování Břet. Šťastného. Provedli jsme s morálním úspěchem tři samostatné symfonické koncerty s velmi hodnotným programem za dirigenta řed. St. Žaluda. Obstarali jsme hudební doprovod k Sukově dramatické pohádce Radúz a Mahulena.*“¹⁴⁰

V roce 1921 pokračoval *Rund* v zavedené tradici pořádání pravidelných promenádních koncertů, vždy v neděli dopoledne. V roce 1922 byl uskutečněn zájezd do Vídně.¹⁴¹ Hudba *Rund* byla velmi vytížená. Mimo pořádání serenád a vlastních koncertů rovněž spolupracovala na koncertech *Přerubu* (podle potřeby obstarávala doprovod i ostatním přerovským pěveckým spolkům), navíc často podnikala zájezdy do moravských i českých měst, vystoupila i v zahraničí. O zájezdové činnosti *Rundu* píše Ferdinand Krátký: „*Byli jsme povoláni ku koncertování na slavnost Komenského ve Vídni, kde jsme propagovali ryze české, koncert za obrovské účasti vídeňáků. Doprovázeli jsme nár. soc. mládež na jejím sjezdu ve Vídni, kde jsme v Hotelu Pošta a v Národním domě v 20. okresu koncertovali. [...] Koncertovali jsme na Slovanském ostrově, na Střeleckém ostrově, na Výstavišti, ve velkém sále Lucerny a jiných místnostech. Zúčastnili jsme se různých zájezdů jako: zájezd na prostějovskou a holešovskou výstavu, zájezd na brněnskou výstavu kultury, zájezd na sjezd legionářů do Prahy. [...] Hudba naše byla povolána ku koncertům a hlavně k doprovodům sokolských cvičení do různých měst, jako: Mor. Ostrava, Olomouc, Šternberk, Kroměříž, Litovel, Lipník, Zdounky, Šumvald, Rožnov pod Radhoštěm aj.*“¹⁴² Z přerovských těles se, kromě *Rundu*, podařilo v letech 1918–1939 vystoupit v zahraničí jen pěveckému spolku *Tyrš*. Základní pilíř koncertního repertoáru tvořila díla přerovských autorů, dirigentů *Rundu*.

¹³⁹ *Obzor*, r. 12, č. 228, s. 3.

¹⁴⁰ KRÁTKÝ, Ferdinand: *Kulturní činnost*, in: *Památník městské hudby Rund v Přerově*. Přerov, 1938.

¹⁴¹ Kronika Městské hudby *Rund* od května 1945, s. 2.

¹⁴² KRÁTKÝ, Ferdinand: *Z činnosti Městské hudby Rund*, in: *Památník městské hudby Rund v Přerově*. Přerov, 1938.

Jednalo se zejména o pochody, valčíky apod. Kapela disponovala množstvím školených hudebníků, proto se mohla podílet na uvádění oper, operet, oratorií, symfonických koncertů atd. Pestrost aktivit kapely a účast na velkém množství akcí v jiných městech svědčí o značné úrovni místního tělesa.

Dne 1. září 1925 povolila městská rada v Přerově *Hudebnímu kroužku Rund* znovu používat název *Městská hudba Rund* a byla jí přidělena zkušebna v bývalé německé škole.

V červenci 1927 převzal vedení hudby absolvent brněnské konzervatoře, sbormistr *Prerubu* a učitel zpěvu na gymnáziu v Přerově, Stanislav Žalud. Stanislav Žalud se narodil 1. února 1899 v Ostravě-Vítkovicích. Roku 1918 absolvoval *Varhanickou školu* v Mariánských Horách. Ve studiích pokračoval v Brně. Na doporučení Františka Neumanna (tehdejšího šéfa opery *Národního divadla* v Brně) byl po zkoušce přijat ke studiu kompozice a dirigentství na *Státní hudební a dramatickou konzervatoř* v Brně. Absolvoval v roce 1924 obor dirigentský (sborový zpěv u Ferdinanda Vacha, kompozici u Viléma Petrželky). Po krátkém působení jako ředitel kůru ve Vlašském Meziříčí získal ve vypsáném konkurzu v Přerově místo ředitele kůru v chrámu sv. Vavřince. Pod jeho vedením zorganizovala *Městská hudba Rund* tři symfonické koncerty, a to v letech 1927, 1928 (k příležitosti dvacetiletého výročí založení hudby) a 1930. První koncert pod vedením nového dirigenta se uskutečnil dne 25. prosince 1927. Kronikář Edvard Kvasnička do *Pamětní knihy města Přerova* ke dni 25. prosince 1927 poznamenal: „*Hudba Rund* konala v *Městském domě symfonický koncert*. Program: L. Bocherini „*Symfonie d-dur*“, W. A. Mozart „*Klavírní koncert s průvodem orchestru*“, dr. A. Dvořák „*Polednice*“, V. Blodek *arie Veruny z op. „V studni*“, B. Smetana *ouvertury k op. „Libuše*“ na oslavu 20 letého trvání spolku. Mozartův klavírní koncert D-moll s průvodem orchestru hrála virtuoska E. Heniková.“¹⁴³

V červenci roku 1928 se uskutečnil druhý symfonický koncert, věnovaný dvacátému výročí založení hudby *Rund*. V přerovské kronice se nachází záznam ze dne 5. července 1928. „*Městská hudba Rund* slavila ve dnech 5. a 6. července dvacetileté trvání. Program: Jubilejní slavnostní koncert o 5h. odpoledne v Michalově a večer v Akciovém pivovaře. 6. července pouť ke hrobu zakladatele hudby Frant. Runda, potom slavnostní valná hromada spojená s výstavkou „*památnosti spolku*.“ Společný oběd, fotografování. Koncert večer v pivovaře. Význačné skladby, které předvedl Rund: Dvořáka, Smetanu, Blodka, Fibicha, Verdiho, Hausmanna, Drahlovského, Runda.“¹⁴⁴

¹⁴³ 2. pamětní kniha města Přerova, záznam ze dne 25. prosince 1927.

¹⁴⁴ 2. pamětní kniha města Přerova, záznam ze dne 5. července 1928.

Dne 20. prosince 1929 konala hudba *Rund* v *Městském domě* symfonický koncert, na kterém účinkovala pěvkyně M. Schmidtová-Krajíčková, Stanislav Tauber a klavírista Richard Langer.

Rund, společně s přerovským kostelním sborem, v prosinci 1930 „[...] za účinkování jednotlivců *dra Kobra, Frant. Kabelíka, Marty Zapletalové, Jar. Strojila provedl duchovní koncert vánoční ve farním kostele; na pořadu byly J. J. Ryby (1777–1806) Vánoční mše a dirigenta kůru Žaluda „V čarovné noci“ a Česká prosba k Ježíškovi.“¹⁴⁵ Další koncert se uskutečnil 15. prosince pod vedením Stanislava Žaluda. Na programu byly vybrané skladby Franze Schuberta, Antonína Dvořáka, Josefa Čapky-Drahlovského a Zdeňka Fibicha. Angažmá Stanislava Žaluda v *Rundu* je spojeno s vysokou úrovní operetního orchestru, který byl doplněn několika profesionálními klavíristy. Hudba *Rund* byla schopna obstarat doprovod k různým typům akcí - od zábav, plesů, večírků a oslav národních svátků, přes pohřby, výlety a cvičení až po operety, koncerty a akademie.*

V roce 1931 nahradil dosavadního dirigenta bývalý vedoucí vojenské hudby pěšího pluku č. 57, spoluzakladatel a první dirigent *Železniční filharmonie*, Václav Čapek. Pod jeho vedením se *Rund* přizpůsobil moderní době - z členů hudby vznikaly menší skupinky, které koncertovaly v restauracích a kavárnách, byl zřízen taneční jazzový soubor *Melodie Jazz-Rund*, který byl populární především mezi mládeží. Na počátku 30. let tedy došlo k rozšíření dechové, smyčcové a orchestrální sekce *Rundu* o jazzovou skupinu, přičemž pro letní sezónu se studovaly především skladby dechové, pro zimní pak smyčcové a jazzové. Hudba *Rund* vlastnila svůj notový archiv, který se snažila dle finančních možností a hlavně podle hudebního vkusu mladé generace posluchačů doplňovat. V letech 1931–1939 úměrně s přílivem jazzové hudby vzrůstal i zájem o ni. Na úkor moderní taneční hudby opadl zájem o „vážnou a cennou hudbu,“¹⁴⁶ čemuž musela hudba *Rund* svůj repertoár alespoň částečně přizpůsobit.

Promenádní koncert uspořádala *Městská hudba Rund* 18. dubna 1932. Na programu byly např. „*Povídky z vídeňského lesa*“ op. 325, valčík od Johanna Strausse, předehra k operetě „*Orfeus v podsvětí*“ od Jacquese Offenbacha, „*Slovanský tanec č. 16*“ od Antonína Dvořáka, píseň „*Na moři*“ od Franze Schuberta, atd.

Kvůli špatnému zdravotnímu stavu se Václav Čapek v roce 1938 vzdal své funkce a dirigentem se opět stal Stanislav Žalud. V roce 1938, kdy uplynulo třicet let od založení

¹⁴⁵ 2. pamětní kniha města Přerova, záznam ze dne 27. prosince 1930.

¹⁴⁶ SVOBODA, Bohuš: *Hudba Rund v dnešní době*, in: *Památník městské hudby Rund v Přerově*. Přerov, 1938.

Rundu, čítala hudba 50 činných členů a zhruba 60 členů přispívajících. Dne 12. června 1938 pořádal *Rund* promenádní koncert ve prospěch obrany státu.

Hudba *Rund* vykazovala v éře první republiky permanentní činnost, snažila se obohacovat přerovskou hudební kulturu tím, že přizpůsobovala svůj repertoár měnícímu se vkusu posluchačů. I přesto, že stěžejní část repertoáru tvořily skladby pro dechové nástroje – pochody, valčíky, apod., snažil se *Rund* pokrýt i poptávku po hudbě orchestrální a jazzové. Úspěch těchto snah dokládají dochované kladné ohlasy v tisku i pamětních knihách. Každý z dirigentů (František Šolc, Stanislav Žalud a Václav Čapek) *Rund* obohatil a snažil se těleso po umělecké a profesionální stránce dále rozvíjet. František Šolc, rodilý Přerovan, zaměřoval pozornost zejména na obohacení místního hudebního života pořádáním promenádních koncertů a serenád. Stanislav Žalud pokračoval v zavedené tradici serenád, repertoár ovšem výrazně obohatil o symfonickou tvorbu českých i zahraničních skladatelů. Václav Čapek rozšířil hudbu o jazzovou skupinu, čímž se snažil pokrýt nové požadavky mladé generace posluchačů. Všichni tři dirigenti let 1918–1939 také sami komponovali a *Rund* jejich díla uváděl. Význam hudby *Rund* pro přerovskou meziválečnou hudební kulturu (a nejen pro ni) je obrovský.

V prosinci roku 1952 byla hudba *Rund* připojena k *Domu osvěty*. V období 1955–1968 vystupovala pod názvem *RUND ZK Meopta*. Hudba *Rund* zanikla v roce 1968.

4. 2. 2 Žerotín

Hudba *Žerotín* vznikla v roce 1919 a u jejího zrodu stál František Mičík. Kapelu tvořili poddůstojníci vojenské hudby 57. pěšího pluku v Přerově, kteří zde vstoupili do služby u dráhy nebo na poštu. Ve volných chvílích se scházeli a hráli pod vedením Františka Mičíka. Brzy si získali oblibu přerovského obyvatelstva. Ve snaze svou činnost zdokonalovat přibrali do kroužku zkušené hudebníky a vznikla uniformovaná *Železniční hudba* pod vedením kapelníka Josefa Čapka, která později přijala název *Žerotín*.

V dostupných pramenech a literatuře se bohužel dochovalo jen velmi málo informací o tomto tělese. Proto lze jen stěží usuzovat na jeho význam pro přerovskou hudební kulturu v letech 1918–1939. Podářilo se dohledat pouze dvě zmínky o *Železniční hudbě*.

Dne 26. prosince 1925 koncertovala *Železniční hudba* před vánočním stromem v Přerově.

Dne 11. července 1931 oslavila Hudba *Žerotín* své desetileté trvání koncertem, o který byl velký zájem. Podle záznamu v městské pamětní knize se koncertu zúčastnilo přes tisíc osob.¹⁴⁷

¹⁴⁷ 4. pamětní kniha města Přerova, záznam ze dne 11. července 1931.

4. 3 HUDEBNÍ ŠKOLSTVÍ

4. 3. 1 Počátky hudebního školství v Přerově

Počátky hudebně-pedagogické činnosti spadají do období konce 19. století. První hudební ústav v Přerově zřídila Marie Šikolová v roce 1880 pod názvem *Hudební škola hry klavírní*.¹⁴⁸ V roce 1886 byla otevřena hudební škola Bedřicha Kozánka. Ihned se přihlásilo 40 žáků do hry na housle a 19 žáků do zpěvu.¹⁴⁹ Pro potřeby hudební školy sestavil Bedřich Kozánek *Nauku o hudbě*. S přibývajícím žáky rozšířil Bedřich Kozánek řady pedagogů o Jana Kratochvíla, Vladimíra Novotného a Marii Šikolovou. Ve škole se vyučoval zpěv, hra na housle, klavír, harmonium. V roce 1890 přibyl obor orchestrální hry. Se smrtí Bedřicha Kozánka dne 12. února 1913 ukončila hudební škola svou činnost. V roce 1902 si svou hudební školu založil Jan Tomáš Břečka. Vyučoval hru na housle, violu, violoncello, kontrabas, klavír, harmonium, ale také dějiny hudby a harmonii. Od roku 1907 byla otevřena hudební škola Marie Šikolové a Marty Zapletalové. Jan Hock a Cecilie V. Kühnová otevřeli hudební školu v roce 1910. Kromě hudebních ústavů poskytovali hudební vzdělání v Přerově rovněž soukromí učitelé. V roce 1914 byla při pěvecko-hudebním spolku *Přerub* založena hudební škola (viz kapitola *Hudební škola Přerub*). Přehled počátků hudebního školství v Přerově uzavírají dvě klášterní školy. Roku 1915 byla zřízena hudební škola při klášteře sester třetího řádu na Šířavě a v roce 1919 byla zavedena výuka hudby při klášteře dominikánek na Velké Dlážce.¹⁵⁰ Dne 1. září 1935 byla v Přerově otevřena nová hudební škola, kterou založil houslový virtuóz Florián Šmíd. Škola měla sídlo na náměstí Svobody číslo 21.

V době první republiky působila v Přerově desítky hudebních škol (včetně spolkové hudební školy *Přerubu*), které poskytovaly vzdělání jak v oblasti teoretické - harmonie a dějiny hudby, tak praktické - zpěv sólový a sborový, hra na klavír, housle, violu, violoncello, kontrabas a harmonium.

¹⁴⁸ Škola byla umístěna v bytě na Horním náměstí v Přerově.

¹⁴⁹ LAPÁČEK, Jiří: *Hudební život v Přerově do roku 1939*, in: LAPÁČEK, Jiří (red.): *Přerov. Povídaní o městě 2*. Přerov, 2002.

¹⁵⁰ MOLLINOVÁ, Zdeňka: *Několik poznámek k dějinám přerovské římskokatolické farnosti v letech 1900–2000*, in: LAPÁČEK, Jiří (red.): *Přerov. Povídaní o městě 2*. Přerov, 2002, s. 168.

4. 3. 2 Hudební škola Přerubu

Stěžejní podíl na rozvoji hudebního školství v Přerově v období 1918–1939 měla hudební škola *Přerubu*, která vznikla v roce 1914 při pěvecko-hudebním spolku *Přerub*. Hlavním cílem školy bylo vychovat novou generaci hudebníků a zpěváků pro spolek *Přerub*. Hudební škola měla rovněž poskytnout svým žákům kvalitní hudební základ a tím vychovat budoucí hudební obecnost, které by navštěvovalo koncerty.

František Lazar na výborové schůzi *Přerubu* dne 15. června 1914 zapsal: „*Jednatel navazuje rozhovor o pevném zřízení školy hudební a stanoveno, by výbor v několika poradách zvláštního komitétu, do nějž zvoleni pp. Lazar, Fiala, Polman, Dr. Rosenzweig a Polame, vypracoval pevné podmínky a vše nutné, by počátkem školního roku 1914–15 zřízena mohla býti hned hudební škola. Usneseno, aby jednatel dopsal obci o propůjčení nějaké vhodné místnosti školní.*“¹⁵¹ Městská rada žádosti o pronájem místností nevyhověla, prostory škole poskytl až Matouš Havránek.¹⁵²

Počátky činnosti hudební školy *Přerubu* spadají do období první světové války. Dopad války na plynulý chod školy byl nejpatrnější v letech 1915–1920, ve kterých se škole nedostávalo potřebných financí, a řada učitelů byla vyzvána k nastoupení do vojenské služby. Prvním ředitelem a učitelem se stal Emil Polman, který však ještě v témže roce (1914) nastoupil vojenskou službu a škola byla do až do září 1915 definitivně uzavřena. Ve školním roce 1915–1916 vedl školu Jan Müller, absolvent pražské konzervatoře, který zároveň vyučoval hru na housle. Spolu s ním ve škole působil František Lazar ve zpěvním oddělení a Eduard Beníšek v oddělení klavírním. Po odchodu Jana Müllera na frontu (1917), se vedení školy chopil Karel Krejčí. V období do roku 1920 se škola potýkala jak s nedostatkem financí, tak s nedostatkem kvalifikovaných učitelů, což v konečném důsledku způsobilo pokles žáků. Ve školním roce 1919–1920 byla jedinou vyučující Marta Zapletalová. Obdobně jako zřídil pěvecký spolek *Přerub* svou hudební školu, tak se i v Olomouci, při pěveckém spolku *Žerotín*, konstituovala *Hudební škola Žerotína*. Svou činnost po válce zahájila v roce 1919. Ovšem až od roku 1921, s nástupem klavíristy a dirigenta Gustava Pivoňky na post ředitele, začala škola nabývat na prestiži. Je patrné, že rozvoj hudebního školství po první světové válce byl pomalý a náročný nejen v Přerově.

¹⁵¹ Mařík, Karel: *Stručné dějiny*, in: *Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerově za uplynulých 70 let. 1862–1932*. Přerov, 1932, s. 67.

¹⁵² JUDr. Matouš Havránek byl starostou Přerova v letech 1913–1919.

Pozvolné obnovování provozu školy začalo ve školním roce 1920–1921. Vedení se ujal dirigent Jindřich Hrbáček, který vyučoval sborový zpěv. Učitelský sbor doplňoval František Princ (housle), Anežka Šafránková (housle), Marta Zapletalová (sólový zpěv a klavír) a Marie Ševčíková (klavír). Jindřich Hrbáček se snažil propojit činnost hudební školy s činností spolku. Žáci a učitelé se účastnili nejen školních, ale i spolkových akcí. Obdobnou praxi lze sledovat i v Olomouci v *Hudební škole Žerotína*. Tamější studenti i učitelé se pravidelně zapojovali do koncertních vystoupení spolku.¹⁵³ Dne 11. a 12. března 1922 byla v Přerově uvedena dětská opera Jindřicha Hrbáčka, „*Marusja i Duňa*“. V městské kronice je poznamenáno: „*Hudební škola „Přerub“ sehrála od Fr. Matějky ruskou výpravou báchorku se zpěvy a tanci „Marusja i Duňa“ s hudbou Jindřicha Hrbáčka. Tance nacvičila pí. A. Psotová, režie a výprava byla svěřena Fr. Sklenáři, ml. Hrállo přes 70 osob. Účinkovali místní ochotníci.*“¹⁵⁴ Významným počinem bylo provedení operního představení „*Perníková chaloupka*“, které se uskutečnilo jen dva měsíce po uvedení Hrbáčkovy opery, 6. a 7. května 1922. V kronice se dochovala poznámka: „*Pěvecký spolek „Přerub“ provedl operu „Perníková chaloupka“ od A. Wette (Hänsel und Gratel) zhudebnil Humperdinck za řízení inž. Šrůtka.*“¹⁵⁵ Ještě v roce 1922 se Jindřich Hrbáček vzdal svých funkcí a na jeho místo nastoupil absolvent pražské konzervatoře, žák Antonína Dvořáka, Karel Mařík, který vedl školu až do roku 1942. Za jeho vedení měla hudební škola čtrnáct tříd.

Na výborové schůzi *Přerubu* v roce 1923 bylo ustanoveno speciální kuratorium, jehož náplní bylo řešení správních záležitostí školy jako např. vypracování přesného statutu školy, vypracování školního a disciplinárního řádu nebo sepsání smluv s učiteli, což vedlo ke zkvalitnění výuky. Dne 16. ledna 1924 získala škola tři místnosti v Komenského škole a poprvé od svého vzniku byla celá škola situována v jedné budově. Dostatečné prostorové zázemí dalo impulz pro další rozvoj školy.

K oslavám stého výročí narození Bedřicha Smetany uspořádala škola, dne 8. dubna 1924, *Smetanův večer*. Mezi dalšími akcemi, které škola zorganizovala, byla oslava národního svátku 28. října 1925 nebo *Fibichův večer*, konaný dne 25. prosince 1925. Dne 22. dubna 1927 pořádala škola *Beethovenův večer*. Dobré pracovní výsledky školy došly uznání; na zemské výstavě školství v Kroměříži získal ústav bronzovou plaketu a v roce 1930 mu byl udělen čestný titul *Městská hudební škola Přerubu*.

¹⁵³ LYKO, Petr - STEINMETZ, Karel: *Hudební kultura*, In: *Dějiny Olomouce*. 2. svazek, s. 195.

¹⁵⁴ 1. pamětní kniha města Přerova, 1922–1925, s. 53.

¹⁵⁵ 1. pamětní kniha města Přerova, 1922–1925, s. 59.

Podle dochovaných statistik navštěvovalo školu ve školním roce 1930–1931 celkem 142 žáků ve čtyřech oborech (1 žák studoval sólový zpěv, 40 žáků se vzdělávalo ve sborovém oddělení, v houslovém oddělení bylo 59 a v klavírním 42 studentů). Pro srovnání, do olomoucké *Hudební školy Žerotína* docházelo v témže školním roce 385 žáků a vyučováno bylo 22 předmětů (včetně varhanického kurzu).¹⁵⁶

Dne 14. března 1931 konala *Městská hudební škola* v malém sále *Městského domu* žákovský večer. Na programu byly zpěvy sólové i sborové, klavírní a houslové skladby od skladatelů Petra Iljiče Čajkovského, Zdeňka Fibicha, Luigiho Rossioho, Edvarda Griega, Wolfganga Amadea Mozarta aj.

Městská hudební škola Přerubu uspořádala dne 4. března 1932 žákovský večer na oslavu 82. narozenin prezidenta republiky. Na programu byla jak díla českých (Zdeněk Fibich, Antonín Dvořák, Jaroslav Křička), tak zahraničních skladatelů (Wolfgang Amadeus Mozart, Edvard Grieg, Ludwig van Beethoven).

Dne 8. března 1933 se konala akademie na počest 83. narozenin prezidenta republiky. Na koncertě vystoupili žáci z klavírních tříd Karla Maříka a Olgy Bejvlové, a z houslových tříd Miroslava Grégra a Floriána Šmída. Zazněla díla Petra Iljiče Čajkovského, Fryderyka Chopina, Wolfganga Amadea Mozarta, Roberta Schumanna, Edvarda Griega, Felixe Mendelssohna-Bartholdy a dalších. Dne 19. dubna 1933 byl uspořádán koncert učitelského sboru hudební školy *Přerubu*. Na programu akce byl „*Houslový koncert D-dur*“ Wolfganga Amadea Mozarta, „*Sonáta*“ op. 45“ Edvarda Griega, skladby „*Jaro*“, „*Vzpomínání*“, „*Roztoužení*“ od Josefa Suka, a „*Selská balada*“ a „*Furiant*“ Antonína Dvořáka. Hudební večer učitelů *Hudební školy Přerubu* se konal také 1. prosince 1933. Zazněly skladby klavírní, houslové a vokální, od českých i světových skladatelů.

Další z žákovských akademií hudební školy se konala v březnu 1934. Na programu byla výhradně díla Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Od Bedřicha Smetany byl proveden například „*Vyšehrad*“, árie z „*Dalibora*“, „*Romance*“ nebo „*Pohádka*“. Od Antonína Dvořáka zazněly „*Slovanské tance*“, „*Humoreska*“ nebo „*Sonatina*“.

Dne 24. května 1935 pořádala škola koncert členů učitelského sboru. Zazněly skladby pro housle, violoncello, klavír a zpěv. Hudební škola se snažila každý rok uspořádat alespoň jeden koncert pro veřejnost. Tím si zajistila pevné místo v přerovské meziválečné hudební kultuře města. Škola pořádala nejen besídky a vystoupení svých studentů především pro

¹⁵⁶ LYKO, Petr - STEINMETZ, Karel: *Hudební kultura*, In: *Dějiny Olomouce*. 2. svazek, s. 195.

rodinu a známé studentů, ale rovněž organizovala koncerty učitelského sboru. Tyto koncerty dosahovaly vysoké umělecké úrovně.

Dne 13. března 1936 zorganizovala hudební škola koncert učitelského sboru, na kterém byla provedena díla Ludwiga van Beethovena, Franze Schuberta, Antonína Dvořáka, Josefa Suka a Leoše Janáčka. Produkce žáků *Městské hudební školy* se konala ve dnech 12., 13. a 15. května 1936. Na besídkách vystoupilo více než sto žáků z klavírního a houslového oddělení a z oddělení zpěvu. Na pořadu byla i čísla komorní a orchestrální. V roce 1937 se konaly závěrečné produkce žáků ve dnech 4., 8. a 11. června.

Městská hudební škola Přerubu uspořádala 3. února 1938 večer komorní hudby, na kterém vystoupili členové učitelského sboru Ida Sekotová, Irena Šimková a Karel Mařík. Provedeny byly skladby Ludwiga van Beethovena, Wolfganga Amadea Mozarta a Maxe Brucha. V roce 1938 pořádala hudební škola čtyři závěrečné žákovské produkce ve dnech 31. května, 1., 2. a 3. června.

Hudební škola *Přerubu* organizovala vždy v červnu každoroční závěrečné žákovské produkce pro veřejnost a rovněž se konal zápis žáků pro nadcházející školní rok, který byl předem avizovaný v místním tisku. Věk přihlašovaných nebyl přesně vymezen. Akce, koncerty a vystoupení, které škola pořádala, byly vždy dopředu ohlášeny v přerovském denním tisku.¹⁵⁷ Význam *Hudební školy Přerubu* pro rozvoj hudební kultury v letech 1918–1939 spočíval především ve výchově nové mladé generace posluchačů a návštěvníků koncertů. Škola si rovněž tímto způsobem snažila vychovat budoucí členy *Přerubu*.

4. 3. 3 Ostatní hudební školy v Přerově

V letech 1918–1939 působili v Přerově, kromě hudební školy *Přerubu*, soukromí učitelé respektive soukromé hudební školy, ve kterých se mohli zájemci vzdělávat zejména v klavírní hře. Jednotlivé hudební školy pořádaly pravidelně hudební besídky svých žáků. V *Obzoru* věnovali těmto událostem pozornost, a proto je periodikum dokladem o činnosti hudebních ústavů ve městě. V *Obzoru* byla vystoupení avizována a některá i recenzována.

Jednalo se o hudební školy L. Peřinové, B. Micháلكové, které dne 25. června 1919 uspořádaly společně již osmou produkci,¹⁵⁸ tentokrát ve prospěch vdov a sirotků po padlých legionářích na Slovensku, hudební školu Zdenky Häuslerové, která dne 14. prosince 1919

¹⁵⁷ V období 1918–1939 vycházelo v Přerově několik periodik, ovšem pouze *Obzor* vycházel jako deník.

¹⁵⁸ *Obzor*, r. 10, č. 171, s. 2.

zorganizovala pěvecko-hudební večírek,¹⁵⁹ na kterém zazněly sbory, dueta, sólový zpěv, ale i skladby pro klavír či housle. Ve 30. letech existovala hudební škola Hedviky Henikové, která byla velmi oblíbená a uznávaná. V tisku se dochovalo oznámení o klavírní produkci žáků ze dne 6. května 1932¹⁶⁰ a recenze na besídku v červnu 1933, o které v *Obzoru* píše: „*Před plně obsazeným sálem Akciového pivovaru podali žáci této školy v 31 vhodně volených číslech ukázkou svého výcviku. Hra precízní po stránce technické přiléhavý přednes, hudební paměť žáků, která ani v jednom z čísel nezklamala, to vše svědčí tomu, že výchova žáků této školy je svěřena opravdu odborným rukám, které cílevědomě, pečlivě a se zájmem pěstí u svých žáků všechny ty vlastnosti, jichž dobrý pianista má zapotřebí.*“¹⁶¹ Mezi dalšími musíme jmenovat hudební školu A. Jancové, která uspořádala první klavírní produkci svých žáků ve čtvrtek 2. června 1932 v sálu *Akciového pivovaru*,¹⁶² a hudební školu M. Vránové-Ševčíkové, která uskutečnila první žakovskou besídku v červnu 1933,¹⁶³ další klavírní produkce se konala v úterý 5. června 1934 v malém sále *Městského domu* v Přerově.¹⁶⁴ O besídce ze dne 22. května 1935 se v *Obzoru* dochovala rozsáhlejší recenze Františka Kočího. Vystoupení bylo zvláštní tím, že na něm žáci hudební školy představili 29 klavírních a zpěvních skladbiček teprve dvanáctiletého skladatele Ilji Hurníka, skladatel byl na besídce osobně přítomen a jedno číslo sám zahrál.¹⁶⁵ V Přerově dále působila klavírní třída E. Chmelařové (klavírní produkce dne 6. června 1934)¹⁶⁶ nebo A. Cinnerové (besídka dne 22. května 1935).¹⁶⁷

Dne 1. září 1935 byla otevřena nová hudební škola, kterou zřídil houslový virtuóz Florián Šmíd.¹⁶⁸ Za spoluúčasti Marty Zapletalové a jejích žáků uspořádal Florián Šmíd první žakovskou produkci v sobotu 23. května 1936 v malém sále *Městského domu*.¹⁶⁹ V následujícím školním roce se závěrečná žakovská besídka konala ve dnech 17. a 23. června.¹⁷⁰ Dne 9. ledna 1938 zorganizoval Florián Šmíd s Martou Zapletalovou akademii¹⁷¹ a

¹⁵⁹ *Obzor*, r. 10, č. 331, s. 3.

¹⁶⁰ *Obzor*, r. 23, č. 102, s. 5.

¹⁶¹ *Obzor*, r. 24, č. 134, s. 4.

¹⁶² *Obzor*, r. 23, č. 131, s. 2.

¹⁶³ –l.: K první žakovské produkci klavírní školy M. Vránové-Ševčíkové, *Obzor*, r. 24, č. 134, s. 4 (autora se nepodařilo určit).

¹⁶⁴ –ati.: Klavírní produkce žáků hudební školy učitelky Vránové-Ševčíkové, *Obzor*, r. 25, č. 134, s. 3 (autora článku nelze určit).

¹⁶⁵ KOČÍ, František: Produkce žakovské klavírní školy pí. M. Vránové-Ševčíkové, *Obzor*, r. 26, č. 124, s. 2.

¹⁶⁶ –at.: Klavírní produkce žáků učitelky E. Chmelařové, *Obzor*, r. 25, č. 134, s. 3 (autora článku nelze určit).

¹⁶⁷ *Obzor*, r. 26, č. 124, s. 2.

¹⁶⁸ *Obzor*, r. 26, č. 195, s. 2.

¹⁶⁹ *Obzor*, r. 27, č. 118, s. 2.

¹⁷⁰ *Obzor*, r. 28, č. 137, s. 2.

¹⁷¹ *Obzor*, r. 29, č. 3, s. 3.

v pátek 17. června 1938 se konal žakovský večer,¹⁷² který byl výjimečný tím, že nebyl určen jen rodičům a příbuzným, nýbrž byla prostřednictvím tisku pozvána široká veřejnost.

Zajímavý obraz nám poskytne srovnání tehdejšího a současného hudebního školství ve městě z hlediska množství obyvatel a počtu hudebních škol. Populace v Přerově v roce 1930 dosahovala 30 270 lidí¹⁷³ (v roce 1921 čítalo město 28 442 obyvatel). Počet obyvatel při sčítání lidu ze dne 26. března 2011 čítal 45 438.¹⁷⁴ Přesto, že se počet obyvatelstva zvýšil, množství hudebních škol se snížilo. V dnešní době v Přerově mimo *Základní uměleckou školu Bedřicha Kozánka* (dále jen ZUŠ),¹⁷⁵ která poskytuje vzdělání v oboru hudebním, tanečním a výtvarném, působí hudební škola *YAMAHA* a je rovněž možné brát hodiny u soukromých učitelů. Mohlo by se zdát, že zájem o hudební vzdělání dětí a mládeže poklesl. Faktem zůstává, že podle dostupné statistiky *ZUŠ Bedřicha Kozánka*¹⁷⁶ navštěvovalo hudební obor ve školním roce 2004/2005 761 žáků, zatímco ve školním roce 2005/2006 to bylo 675 žáků.

¹⁷² *Obzor*, r. 29, č. 136, s. 2.

¹⁷³ Profil statutárního města Přerova. Strategický plán ekonomického a územního rozvoje statutárního města Přerova pro období 2007-2013. Přerov, 2007. Dostupné z: www.muprerov.cz/filemanager/files/file.php?file=1006 [cit. 2012-01-09].

¹⁷⁴ Český statistický úřad. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Dostupné z: http://notes2.czso.cz/cz/sldb2011/cd_sldb2011_11_12/cz071.html [cit. 2012-01-10].

¹⁷⁵ ZUŠ Bedřicha Kozánka má pobočky v Tovačově, Brodce u Přerova a Troubkách.

¹⁷⁶ ZUŠ Bedřicha Kozánka. Dostupné z: <http://www.zusprerov.cz/uvod/statistiky/> [cit. 2012-01-09].

4. 4 DALŠÍ HUDEBNĚ-KULTURNÍ AKTIVITY V PŘEROVĚ V LETECH 1918–1939

4. 4. 1 Akademický klub

Stanovy klubu byly schváleny 17. srpna 1882. Činnost klubu byla rozdělena do oboru společenského, divadelního, hudebního apod. Záměrem spolku bylo „*pěstění duševního a společenského pokroku členů a lidí v Přerově a okolí*“¹⁷⁷ prostřednictvím pořádání přednášek, koncertů, slavnostních večerů, divadelních představení a zábav. Akademický klub zanikl v roce 1936.

Koncerty, které v Přerově uspořádal *Akademický klub*, patřily k umělecky vysoce kvalitním. Klub zval na vystoupení významné české umělce z Prahy, Brna i jiných měst, programy koncertů obsahovaly mimo písňovou tvorbu i díla závažnějšího charakteru.

Dne 7. ledna 1919 uspořádal *Akademická klub* v Přerově společenský večer ve prospěch *Masarykovy knihovny*. Na programu byl Charles Camille Saint-Saëns „*Rondo capricioso*“, Antonín Dvořák „*Tři novořecké písně*“ op. 50, Fryderyk Chopin „*Balada As-dur*“ op. 47, Karel Moor „*Maryčka Magdonova*“, Vítězslav Novák „*Písně na slova lidové poezie*“ op. 17 a 23, František Doskočil „*Moravské písně*“, Aleksander Zarzycki „*Mazurka*“. Hlavní účinkující večera byla pěvkyně Anna Šikolová-Krátká. Dne 12. dubna uspořádal hudební odbor *Akademického klubu* písňový koncert Jaromíry Novákové a Stanislava Taubera. Zazněla Daliborova árie z opery „*Dalibor*“ Bedřicha Smetany, Lenského árie z opery „*Evžen Oněgin*“ Petra Iljiče Čajkovského, „*Tragoedie*“ Zdeňka Fibicha, „*Cikánská melodie č. 7*“ Antonína Dvořáka, písně „*Jak mám tě rád*“ Karla Hoffmeistera a „*Jako do skoku*“ Jaroslava Novotného. Dále byly na pořadu „*Melancholie*“ op. 25, č. 1, 2, 3, 4, 5, a cyklus písní „*Jaro*“ op. 52 Vítězslava Nováka, „*Vyplutí*“ Edvarda Griega, „*Má zlatá Anička*“ Václava Štěpána a cyklus čtyř písní „*Zářivé dny*“ op. 69 Josefa Bohuslava Foerster. Klavírní doprovod obstaral Miloš Vignati.

Dne 8. ledna 1920 organizoval *Akademický klub* komorní koncert, na kterém účinkovali členové *České filharmonie* J. Müller (housle), B. Jaroš (violoncello) a K. Šolc (klavír). Byla uvedena díla „*Trio d-moll*“ op. 32 Antona Arenského, „*Koncert D-dur*“ op. 121 Wolfganga Amadea Mozarta, „*Koncert a-moll*“ Georga Goltermanna a vybrané polky Bedřicha Smetany. Pro své členy, ale i pro širokou veřejnost uspořádal *Akademický klub* dne 4. září 1920 v malém sále *Městského domu* hudební večer.

¹⁷⁷ SOKA Přerov fond ONV Přerov, inv. č. 690, karton 383.

Dne 22. května 1937 uspořádal *Akademický klub* jubilejní večer na oslavu 55. výročí trvání klubu. Na pořadu byla vybraná díla od Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Vítězslava Nováka, Fryderyka Chopina a Henryka Wieniawského. V druhé polovině večera byla v premiéře sehrána komedie „*Únik do samoty*“ přerovského dramatika Vladimíra Marii Strojila. Na koncertě měl svůj debut Gideon Klein,¹⁷⁸ který zahrál několik skladeb Fryderyka Chopina a Smetanovu etudu „*Na břehu mořském*“.

Hudební odbor *Akademického klubu* uvedl dne 6. května 1938 koncert, na kterém účinkovala K. Dvořáková (zpěv), absolventka brněnské konzervatoře, Florián Šmíd (housle), absolvent mistrovské školy v Praze a Vilém Vignati (klavír), posluchač pražské konzervatoře. Na programu byla díla Fryderyka Chopina, Josefa Bohuslava Foerster, Wolfganga Amadea Mozarta, Vítězslava Nováka, Bedřicha Smetany, Otakara Jeremiáše, Tivadara Nachéze aj.

Dne 19. května 1939 pořádal *Akademický klub* v přednáškové síni *Žerotínova zámku* v Přerově *Kulturní večer*, který měl charakter hudební a recitační. Z hudební oblasti byla na programu díla světových skladatelů Wolfganga Amadea Mozarta, Henryka Wieniawského, Antonia Bazziniho a Luise Spohra, z českých autorů zazněl Jaroslav Křička a Leoš Janáček.

Orchestrální sdružení *Akademického klubu* v Přerově se poprvé představilo přerovské veřejnosti dne 8. prosince 1939. Těleso řídil Miloš Vignati a spoluúčinkovali Josef Beran a Florián Šmíd. Na programu bylo „*Tercetto*“ op. 74 pro dvoje housle a violu, dále „*Impromptu d-moll*“ Antonína Dvořáka, „*Furiant*“ z „*Českých tanců*“ Bedřicha Smetany, „*Andante cantabile*“ Josefa Bohuslava Foerster, „*Dvě elegické melodie*“ op. 34 Edvarda Griega a „*Malá noční hudba*“ Wolfganga Amadea Mozarta.

Každý připravovaný koncert *Akademického klubu* byl v *Obzoru* avizován a v následné recenzi detailně rozebrán a zhodnocen, o koncerty jevila veřejnost velký zájem. Zvýšený zájem veřejnosti o akce pořádané *Akademickým klubem* mohl být způsoben tím, že sdružení nepořádalo koncerty pravidelně, ale jen občas. Díky činnosti *Akademického klubu* měla přerovská veřejnost možnost seznámit se s mnoha významnými díly českých i světových hudebních skladatelů v podání profesionálních interpretů.

¹⁷⁸ Hudební skladatel a klavírista Gideon Klein se narodil 6. prosince 1919 v Přerově v židovské rodině. V šesti letech se začal učit hře na klavír u Karla Mařika. Od jedenácti let se vzdělával nejprve u prof. Růženy Kurzové v Praze a posléze u prof. Viléma Kurze. Po maturitě se stal posluchačem na mistrovské škole pražské konzervatoře, kterou absolvoval za jeden rok. Od roku 1939 studoval na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze, na které navštěvoval přednášky z hudební vědy a dále navštěvoval kompoziční třídu Aloise Háby. Kvůli 2. světové války byl nucen ukončit studium a vystupoval pouze pod pseudonymem Karel Vránek. V prosinci 1941 byl deportován do ghetta v Terezíně. O tři roky později, 16. října 1944 byl transportem Er 949 převezen z Terezína do Osvětimi a odtud do jednoho z menších koncentračních táborů Fürstengrube poblíž Katovic, kde krátce před koncem války zemřel. SLAVICKÝ, Milan: Gideon Klein – Torzo života a díla. Praha, 1995.

4. 4. 2 Klub přátel umění

Na počátku roku 1936 se vedení *Klubu přátel umění* v Přerově rozhodlo pořádat pravidelně každý rok čtyři koncerty komorní hudby. Cílem mělo být uvádění hudebních novinek, ale také sledování různých vývojových linií a skladatelských typů, čímž měla být vyplněna mezera v kulturním životě města.¹⁷⁹ V roce 1936 se měly konat dva koncerty v jarní sezóně a dva v sezóně podzimní.

První abonentní koncert komorní hudby, který se uskutečnil dne 18. března 1936 v *Městském domě* v Přerově, nesl název *Večer Leoše Janáčka*. Program večera byl zahájen přednáškou Vladimíra Ambrose¹⁸⁰ o Leoši Janáčkově. Zaznělo několik skladeb z klavírních cyklů „*V mlhách*“ a „*Po zarostlém chodníčku*“, které přednesla E. Lančíková-Heniková, „*Sonáta pro housle a klavír Des dur*“ v podání Josefa Berana (housle) a Miloše Vignatiho (klavír) a 13 písní z cyklu „*Moravská lidová poezie v písničkách*“ zazpívala Zdenka Běhalová s klavírním doprovodem Miloše Vignatiho.

Druhý abonentní koncert komorní hudby byl naplánován na pátek 22. května 1936, nakonec byl zorganizován až v sobotu 13. února 1937 v malém sále *Městského domu*.¹⁸¹ Program večera byl zaměřen na soudobou uměleckou tvorbu českých respektive přerovských skladatelů Emila Hlobila, Bernarda Pollaka, Viléma Tauského,¹⁸² Karla Maříka a Miloše Vignatiho.

Třetí abonentní koncert s názvem *Večer skladeb Vítězslava Nováka* se neuskutečnil podle původního plánu na podzim roku 1936, ale až na jaře 1937, přesněji 24. března. Zazněl klavírní cyklus „*Eklogy*“ op. 11, „*Melancholické písně o lásce*“ op. 38 „*Slovácká suita*“ op. 32 a „*Trio quasi una balatta*“ op. 27 pro klavír, housle a violoncello.¹⁸³

Závěrečný koncert cyklu, který se konal v Přerově 20. října 1937, byl věnován novým dílům moravských skladatelů Jaroslava Kvapila, Zdeňka Blažka, Františka Suchého, Viléma

¹⁷⁹ Dr. M. V.: Koncertní program Klubu přátel umění, *Obzor*, r. 27, č. 21, s. 2 (jméno autora nebylo možné dohledat).

¹⁸⁰ Vladimír Ambros (18. září 1890–12. května 1956) - prostějovský skladatel, dirigent a pedagog, jeden z předních představitelů brněnské skladatelské školy Leoše Janáčka.

¹⁸¹ KOČÍ, František: Večer přerovských skladatelů, *Obzor*, r. 28, č. 43, s. 2.

¹⁸² Vilém Tauský (20. července 1910 – 16. března 2004) - český dirigent, hudební skladatel a pedagog židovského původu, který se narodil v Přerově, v umělecky založené rodině. Studoval skladbu na Janáčkově konzervatoři, kde byli jeho učiteli Leoš Janáček a Vilém Petrželka, posléze studoval v Praze u Josefa Suka a Zdeňka Chalabaly. V roce 1939 emigroval do Velké Británie. V roce 1925 obdržel Vilém Tauský Státní cenu za skladbu *Symfonietta* pro orchestr (v patnácti letech), v roce 1939 Československý válečný kříž a roku 1981 získal Řád britského impéria, který mu udělila královna Alžběta II.

¹⁸³ *Obzor*, r. 28, č. 67, s. 2 a *Obzor*, r. 28, č. 73, s. 2.

Petrželky a Pavla Haase. V úvodu večera promluvil Vavřinec Hudousek o „nové“ hudbě, jejich prostředcích a cílech a o snaze *Klubu přátel umění* novou hudbu propagovat.¹⁸⁴

Od počátku záviselo především na zájmu obecnstva, zda budou koncerty pokračovat i v následujících letech, kvůli finančnímu zajištění akce. Do roku 1939 se však *Klubu přátel umění* v Přerově další cyklus komorní hudby zorganizovat nepodařilo.

4. 4. 3 Hostující hudební tělesa a sólisté v letech 1918–1939

Kromě vystoupení místních hudebníků měli obyvatelé možnost navštěvovat koncerty hostujících umělců, které byly v době první republiky velmi časté. Někteří hudebníci se do Přerova pravidelně vraceli. Přerované se prostřednictvím těchto akcí mohli seznámit nejen s vyšší uměleckou kvalitou provedení, ale rovněž s uměním mezinárodně uznávaných hudebníků, což pozitivně ovlivňovalo hudební vkus obecnstva a v důsledku toho hudební kulturu v Přerově vůbec.

České divadlo v Ostravě

V létě 1919 a 1920 uvedlo *České divadlo* z Ostravy v *Městském domě* v Přerově operní cykly. V červenci 1919 byly na repertoáru díla Bedřicha Smetany „*Libuše*“, „*Dalibor*“, „*Dvě vdovy*“, „*Tajemství*“, „*Prodaná nevěsta*“, Karla Kovařovice „*Psohlavci*“, „*Cavaleria Rusticana*“, Petra Iljiče Čajkovského „*Eugen Oněgin*“, Geoga Bizeta „*Carmen*“, Charlese Louise Ambroise Thomase „*Mignon*“, Jacquesa Fromental Halévyho „*Židovka*“, Charlese Gounoda „*Faust a Markéta*“. Z operet: „*Bílý lev*“ od Josefa Kubíka a Emiliana Starého, „*Skvělá partie*“, „*Kde skřivan pěje*“ od Karla Hašlera a „*Růže stambulská*“ Leo Falla.

V létě 1920 představil umělecký soubor Antoše J. Frýdy-Friedla opery „*Troubadour*“ a „*La Traviata*“ Giuseppe Verdiho, „*Madame Butterfly*“ Giacoma Pucciniho, „*Libuše*“ a „*Tajemství*“ Bedřicha Smetany a další. Z operet byly provedeny „*Slovácká princezna*“, „*Michnovic dceruška*“, „*Rozvedená paní*“, „*Dítě cirku*“ nebo „*Kouzlo valčíku*“.

V *Obzoru* byla operním cyklům věnována velká pozornost; každé představení bylo v tisku avizováno a následně byla otisknuta jeho rozsáhlá recenze. Některá díla byla před svým uvedením redaktorem podrobněji rozebrána z hlediska obsahu, historie, doby vzniku apod., aby byli případní diváci s kusem patřičně obeznámeni.

¹⁸⁴ KOČÍ, František: Čtvrtý večer komorní hudby 20. října v Přerově, *Obzor*, r. 28, č. 244, s. 2.

Olomoucké divadlo

Od založení českého *Městského divadla* v Olomouci v roce 1920 zajížděl do Přerova pravidelně a relativně často soubor operní a operetní. Mimo operní a operetní představení zde byla uváděná i díla činoherní. Olomoucké divadlo uvádělo v Přerově průměrně přes pět operet a tři opery za rok. Každé představení bylo v přerovském *Obzoru* avizováno, zároveň se v periodiku dochovaly recenze na uvedené české i zahraniční tituly.

O zájezdové činnosti olomoucké operní a operetní scény do Přerova a okolních měst na Moravě píše podrobněji ve své stati Alena Burešová: *„Zájezdová činnost olomouckého českého divadla v meziválečných letech byla podstatnou složkou jeho sezónních programů. Repertoár byl plně ve shodě s aktuálními trendy a kritické ohlasy zájezdů do Vídně, Prahy dokládají profesionální úroveň olomoucké hudební scény. Zájezdová frekvence byla i na tehdejší dobu mimořádná. Statistiky uvádějí vysoká čísla (většinou mezi 115–180) hudebních představení v jedné sezóně, což v některých letech zahrnovalo téměř polovinu celkového počtu odehraných inscenací. Svými zájezdy přispělo olomoucké divadlo nemalou měrou k formování divadelního publika v mnoha centrech na Moravě i v Čechách, mimoto rovněž ovlivnilo i vkusová kritéria a kulturní zázemí dalších hudebních aktivit v navštěvovaných lokalitách.“*¹⁸⁵

V operním repertoáru převažovala díla českých autorů, zejména Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka a Leoše Janáčka. Ve 30. letech výrazně přibýlo zahraničních oper (Puccini, Mozart). Operetní soubor navštěvoval Přerov o poznání častěji. Z analýzy dostupných materiálů (kronika, tiskové zprávy) je patrná velká náklonost přerovského obecnstva k operetním představení v letech 1918–1939. Některé operety byly kvůli velkému zájmu reprízovány. Za všechny provedené operety zmiňme alespoň *„Z pekla štěstí“* Járy Beneše, *„Děvčátka z venkova“* Josefa Kumoka, *„Giuditta“* a *„Země úsměvů“* Franze Lehára, *„Bruck contra Spitz“* Rudolfa Piskáčka nebo *„Květ Havaje“* Paula Abrahama.

Pěvecké sdružení moravských učitelů

V letech 1918–1939 vystupovalo *PSMU* v Přerově i několikrát za rok. Navíc je těleso s Přerovem spjato i tím, že zde řadu let probíhaly zkoušky sboru. *„Roku 1905 přesídlil profesor Ferdinand Vach na ústav učitelský do Brna a Přerov, jako přirozený střed Moravy, s výhodným železničním spojením na všechny strany, stal se sídlem zkoušek. Laskavostí městské rady přerovské, hlavně tehdejšího význačného činitele dra Leop. Riedla, předsedy*

¹⁸⁵ BUREŠOVÁ, Alena: *Zájezdová činnost olomoucké hudební scény v meziválečných letech v Čechách a na Moravě*, In: VIČAROVÁ, Eva: *Hudba v Olomouci a na střední Moravě*. Olomouc, 2007, s. 120.

místní školní rady dra Lipčika a blahovůli ředitele měšťanské školy em. Inspektora Viléma Šalka, propůjčena PSMU bezplatně ku zkouškám, jež konají se nejméně jednou za měsíc (vždy v sobotu večer a celou neděli), slavnostní dvorana dnešní Havlíčkovy školy měšťanské.¹⁸⁶ Zde sjíždělo se členstvo PSMU, roztroušené po celé Moravě, od Zábřehu až po Břeclav, od Ostravy až po Třebíč k pravidelným zkouškám do roku 1920. Od roku 1921 vzhledem k věku pana dirigenta, a té okolnosti, že 16 členů PSMU soustředilo se v Brně, konají se zkoušky střídavě v Přerově a Brně.¹⁸⁷ Přerovská městská rada pravidelně finančně přispívala na činnost a existenci sboru. Mezi členy PSMU bylo i několik přerovských učitelů – Antonín Beňa, Jan Hrbas, Hubert Malina, Rajmund Štimpl, František Kočí, Jan Široký, M. Balcárek, Josef Dovrtěl a Karel Večeřa. Čestným členem byl školní inspektor Vilém Šálek.¹⁸⁸ Z množství přerovských vystoupení můžeme zmínit alespoň koncert ze dne 6. května 1923, na kterém byl přítomen Josef Bohuslav Foerster. Zmínka o koncertě je zanesena i v přerovské kronice.¹⁸⁹ Podle dostupných dochovaných záznamů vystoupilo PSMU v letech 1918–1939 v Přerově asi dvaadvacetkrát, průměrně tedy zhruba jednou za rok.

Sólisté

V letech 1918–1939 obohacovala přerovskou hudební kulturu pravidelná vystoupení mezinárodně uznávaných virtuózů, především Jaroslava Kociána, Rudolfa Firkušného, Váši Příhody a Jana Kubelíka. Přerovský tisk věnoval koncertům zvýšenou pozornost. Každý koncert byl v *Obzoru* několikrát avizován, dochovalo se i množství recenzí. Houslisté Jaroslav Kocián a Váša Příhoda vystupovali ve městě ve 20. letech, klavírista Rudolf Firkušný ve 30. letech a houslista Jan Kubelík navštěvoval Přerov pravidelně po celou éru první republiky.

¹⁸⁶ Dnešní Palackého ulice.

¹⁸⁷ *Přerov a okolí*. Přerov, 1931, s. 133.

¹⁸⁸ *Přerov a okolí*. Přerov, 1931, s. 133.

¹⁸⁹ 1. pamětní kniha města Přerova, záznam ze dne 6. května 1923.

5. KONCERTY CHRÁMOVÉ A DUCHOVNÍ HUDBY V PŘEROVĚ V LETECH 1918–1939

Aby byl přehled hudební kultury v Přerově za první republiky komplexní, je nutné provést sondu také do sféry hudby chrámové a duchovní. Ve vymezeném období se bohoslužby konaly ve třech kostelech ve městě. Byly to farní kostel sv. Vavřince, klášterní kostel sv. Michaela Archanděla na Šířavě a kostel sv. Jiří na Horním náměstí.¹⁹⁰ Hlavním a zároveň největším centrem duchovní hudební kultury byl v letech 1918–1939 chrám sv. Vavřince, ve kterém se pořádaly prakticky všechny významné hudebně-kulturní akce, především koncerty.

Rozvoj přerovské chrámové hudby je spojen s nástupem Josefa Čapky-Drahlovského na post varhaníka (1871) a ředitele kůru (1872) farního kostela sv. Vavřince. Za Josefa Čapky-Drahlovského byli varhaníky chrámu Bedřich Kozánek (1884–1913), Ludvík Šašina (1913–1921) a Klement Slavický (1921–1932).¹⁹¹ Po odchodu Josefa Čapky-Drahlovského v roce 1925 se stal ředitelem kůru Stanislav Žalud, který od roku 1932 zastával také funkci varhaníka.

Zdroj informací o hudebním provozu v kostele poskytuje farní kronika. V období 1918–1939 byl farářem u sv. Vavřince František Přidálek, který však kvůli těžké cukrovce a slepotě kroniku nevedl. Chybějící údaje byly doplněny Zdeňkou Mollinovou na základě zachovaných pořadů bohoslužeb, visitačních zápisů a novinových zpráv. Provoz kostela byl striktně podřízen každodennímu církevnímu řádu, který se od *Tridentského koncilu* (1545–1563) do *Druhého vatikánského koncilu* (1962–1965) prakticky nezměnil. V letech 1918–1939 se koncerty duchovní hudby v kostele konaly velmi zřídka. Koncertování v kostelích se rozšířilo až po druhé světové válce.

5. 1. Přehled koncertů duchovní hudby

V dostupných pramenech se nepodařilo dohledat žádné zmínky o koncertech duchovní hudby v letech 1918–1929. Jedinou výjimkou byl koncert Bedřicha Antonína Wiedermanna a Magdy Šantrůčkové-Dvořákové, za spoluúčasti Eduarda Beníška (viola) a Miroslava Grégra

¹⁹⁰ MOLLINOVÁ, Zdeňka: *Několik poznámek k dějinám přerovské římskokatolické farnosti v letech 1900–2000*, in: LAPÁČEK, Jiří (red.): *Přerov. Povídaní o městě 2*. Přerov, 2002, s. 165.

¹⁹¹ KLIMEŠ, Vítězslav: *Přehled církevní hudby*, in: KLIMEŠ, Vítězslav: *Vlastivěda střední a severní Moravy II/2*. Přerov, 1942, s. 567.

(housle), v českobratrském chrámu ve Velkých Novosadech, který se konal dne 18. prosince 1927. Od roku 1929 a zejména ve 30. letech docházelo k rozšiřování praxe organizování koncertů duchovní hudby. Repertoárová skladba byla vyvážená v tom smyslu, že ředitel kůru, Stanislav Žalud, zařazoval do repertoáru duchovní skladby jak českých, tak i světových autorů. Koncerty se konaly zpravidla v době adventu a Velikonoc.

V pondělí 20. května 1929 se v kostele u sv. Vavřince konal koncert duchovní hudby. Pod vedením Stanislava Žaluda zazpíval pěvecký sbor „*Biblické písně*“ Antonína Dvořáka, „*Missa brevis*“ Zdeňka Fibicha a „*Requiem*“ Giuseppe Verdiho. V přerovské kronice se nachází pouze stručný záznam o tom, že se konal večer církevní hudby.¹⁹² Nevýdělečný koncert duchovní hudby se uskutečnil dne 13. dubna 1930. Na programu byla „*Velkopáteční kantáta*“ Vojtěcha Říhovského a „*Stabat Mater*“ Josefa Bohuslava Foerster. Smíšený sbor řídil Stanislav Žalud. V pamětní knize města Přerova se o koncertu nenachází žádná informace. Kostelní sbor společně s orchestrem *Městské hudby Rund* a za účinkování Františka Kabelíka, Marty Zapletalové a Jaroslava Strojila, provedl 26. prosince 1930 vánoční koncert duchovní hudby. Na pořadu byla „*Česká mše vánoční*“ Jakuba Jana Ryby a skladby „*V čarovné noci*“ a „*Česká prosba k Ježíškově*“ od Stanislava Žaluda, ředitele kůru.

Duchovní koncert se konal v českobratrském chrámu dne 22. března 1931. Zazněly skladby Johanna Sebastiana Bacha, Antonína Dvořáka, Ludwiga van Beethovena, Georga Friedricha Händela, Felixe Mendelssohna-Bartholdy a dalších. V městské kronice je koncert označen jako nejhodnotnější kulturní a hudební produkce zimního období roku 1931.¹⁹³

Sbor studujících pro duchovní hudbu na státním československém reálném gymnáziu v Přerově uspořádal ve dnech 19. a 20. března 1932 dva duchovní koncerty, přičemž první koncert se konal v aule gymnázia a druhý koncert ve farním kostele u sv. Vavřince. Provedeno bylo dílo Vojtěcha Říhovského „*Křížová cesta*“ op. 85. Altový part zpívala Marta Zapletalová, barytonový part zpíval J. Sova, doprovod na harmonium a varhany obstaral Mojmír Vaněk. Koncert řídil Vilém Vignati.

Významnou událostí byla oslava sedmdesátého výročí existence pěvecko-hudebního spolku *Přerub* dne 12. listopadu 1932. V této souvislosti byla v neděli 13. listopadu vykonána ve farním kostele panychida za zemřelé členy spolku, kterou přenášel *Československý rozhlas*. Na varhany hrál Bedřich Antonín Wiedermann a barytonové sólo zpíval Václav Chmel z *Národního divadla* v Praze. O slavnostním koncertu i panychidě napsal František

¹⁹² 3. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 20. května 1929.

¹⁹³ 4. pamětní kniha Přerova, zápis ze dne 22. března 1931.

Kočí do přerovského deníku *Obzor* rozsáhlou statí, ve které mimo jiné stojí: „*Kdo se obával, že zvuk varhan se bude tříštit v chaotické změti vln, tedy byl mile zklamán, varhany zněly bez pazvuku, čistě. Akustika vzorná. A mistr mistrů hrál na nich. Na královském nástroji hrál král varhanové hry. Tak byly všechny podmínky vynikající hudební události splněny. Prof. Wiedermann hrál Bacha, Mozarta, Kličku, Handela, s čarokrásným rejstříkováním a dynamizováním. Mezi tím p. V. Chmel přednesl několik barytonových písní. Sbor pak Přerubu za řízení p. J. Gardavského panychidu zahájil a ukončil zdařilými výkony. Loď chrámová byla účastníky přeplněna a akt pietní byl důstojně vykonán.*“¹⁹⁴ Významnou událostí bylo pořízení nových varhan do zrekonstruovaného kostela sv. Vavřince, o které se přičinil farář František Přidálek. Informace o novém moderním koncertním nástroji přinesl v *Obzoru* František Kočí. „[...] Byly postaveny roku 1931 nákladem asi 100.000 Kč firmou Riegrovou v Krnově, kteráž jest nejlepší v republice. Mají 21 znějících rejstříků, 8 spojek, 2 manuály, 4násobnou miksturu, 5 kolektivů, krásné tremolo se zvláštním měchovým zařízením, nejvíce se zdobí žaluziové krescendo s libovolným regulováním síly; pedály obloukové; varhany jsou poháněny elektrickým Riegrovým motorem se samočinným, jednoměrným přiváděčem vzduchu. Zajímavost jest, že vnější tvářnost varhan zůstala stará; řady pišťal na prospektu vystavených jsou hluché. Moderní nové zařízení uvnitř zaujímá daleko méně místa, kterého jest zato racionálně využito.“¹⁹⁵ O nových přerovských varhanách se při svém vystoupení ve městě pochvalně vyjádřil i Bohumil Holub, nicméně byl překvapen velikostí varhan, jelikož podle vlastních slov očekával, že do velkého chrámu sv. Vavřince bude pořízen větší nástroj.¹⁹⁶

Večer vánoční hudby uspořádal přerovský pěvecký a hudební kruh za řízení Stanislava Žaluda dne 6. ledna 1933 ve farním chrámu sv. Vavřince. Účinkoval orchestr hudby *Žerotín*, šedesátičlenný smíšený sbor a ochotníci. Na programu byla „*Česká mše vánoční*“ od Jakuba Jana Ryby, „*Vánoční ukolébavka*“ Bohumila Fiedlera a „*Koledy*“ Jaroslava Křičky. Koncert na varhany doprovodil Vilém Vignati.

Dne 5. listopadu 1933 ve farním kostele koncertoval varhanní virtuóz a profesor státní konzervatoře v Brně, Bohumil Holub, spoluúčinkovala Marta Zapletalová (alt), František Běřák (bas) a smíšený chrámový sbor za řízení Stanislava Žaluda. Zazněla díla Johanna Sebastiana Bacha „*Fantazie a fuga g-moll*“ a Jaroslava Křičky „*Legenda*“ a „*Fantazie na*

¹⁹⁴ KOČÍ, František: Druhý jubilejní koncert Přerubu, *Obzor*, r. 23, č. 261, s. 4.

¹⁹⁵ tamtéž

¹⁹⁶ V. V.: K varhannímu koncertu mistra B. Holuba v Přerově, *Obzor*, r. 24, č. 257, s. 2 (jméno autora se nepodařilo dohledat).

téma *Smetanova Vyšehradu*“. O koncertu byl ze strany přerovského obyvatelstva projeven jen malý zájem, jak dokládá V. V. ve svém článku, který byl otištěn 12. listopadu 1933 v přerovském *Obzoru*. „Žel nutno s lítostí konstatovati, že koncert, který byl nesporně významnou uměleckou událostí v Přerově, přišlo si poslechnout poměrně málo obyvatelstva. Je to zase onen smutný fakt, opakující se v našem městě o podobných příležitostech, že je u nás totiž mezi širším obecnstvem málo pochopení pro podniky uměleckého a kulturního rázu, i když při nich účinkují, jako tentokráte, místní umělci.“¹⁹⁷

Významnou událostí pro rozvoj hudební kultury v Přerově byla premiéra mše přerovského hudebního skladatele Viléma Vignati. V pátek 8. prosince 1933 o svátku Neposkvrněného početí Panny Marie byla při mši svaté provedena „*Missa brevis in honorem Scti Laurentii*“ pro smíšený sbor a varhany. Dirigoval Stanislav Žalud a na varhany doprovázel Stanislav Mašata.¹⁹⁸ Koncert byl avizován v přerovském *Obzoru*, kritika však v deníku nevyšla. Koncert tohoto typu nebyl v Přerově zdaleka novinkou. Přerovaní měli již v předchozích letech možnost seznámit se s duchovní tvorbou Stanislava Žaluda, zejména však Josef Čapka-Drahlovský komponoval mše a jiné skladby duchovního rázu. I přesto, že se nedochovaly zmínky, je více než pravděpodobné, že svá díla během působení na kůru sv. Vavřince také veřejně prováděl. I v dalších letech se na programech koncertů duchovní hudby objevovala tvorba přerovských skladatelů.

V českobratrském evangelickém chrámu na Velkých Novosadech v Přerově se dne 13. května 1934 uskutečnil koncert věnovaný duchovní hudbě. Na programu koncertu byla vybraná díla od Antonína Dvořáka, Franze Schuberta, Josefa Bohuslava Foerster, Maxmiliána Koblížka a dalších. Skladby provedli přerovští umělci Karel Mařík (klavír), Eduard Beníšek (varhany), Miloš Grégr (housle), František Hnilica (klavír), František Halma (violoncello), Emil Spáčil (baryton) a Karel Neuls (tenor). Přerovská evangelická mládež uspořádala v neděli 2. prosince 1934 *Večer hudby a zpěvu* za vedení přerovského tenoristy Karla Neulse. Bylo provedeno několik písní od Antonína Dvořáka, Karla Pospíšila a Jaromíra Picka, dále árie z Blodkovy opery „*V studni*“ a ze Smetanovy „*Prodané nevěsty*“. Klavíristka Olga Bejvlová zahrála „*Fantasií Impromptu*“ od Fryderyka Chopina a Dvořákovu „*Humoresku a-moll*“. Zaznělo Mozartovo „*Trio*“ op. 14 a program byl zpestřen melodramem „*Jen jedenkrát*“ od Emila Axmana na slova Petra Bezruče.

¹⁹⁷ V. V.: K varhannímu koncertu mistra B. Holuba v Přerově, *Obzor*, r. 24, č. 257, s. 2.

¹⁹⁸ Stanislav Mašata působil jako učitel hudby a zpěvu v Lipníku nad Bečvou.

Církevní sbor pravoslavné církve v Přerově zorganizoval pod vedením nového sbormistra Floriána Šmída první koncert dne 9. května 1936 ve dvoraně českobratrského chrámu. Na koncertě zazněly duchovní písně od Dmitrije Stěpanoviče Bortňanského, Vasilije Vinogradova, Česnekova, Bachmetěva, Archangelského a dalších. Byl také předveden sbor „*Otče náš*“ od Floriána Šmída. Obdobný koncert se v Přerově konal i v roce 1937 v malém sále *Městského domu* dne 6. května. Na koncertě vystoupily sdružené pravoslavné chrámové sbory z Olomouce a Přerova, které zpívaly pod vedením Floriána Šmída. Na programu byla především ruská pravoslavná díla; zazněly skladby Bortňanského, Fialy, Turčaninova, Floriána Šmída, Grečaninova a Petra Iljiče Čajkovského.

Produkce chrámové hudby se konala ve farním chrámu sv. Vavřince na Velikonoce v roce 1939. Na Zelený čtvrtek bylo provedeno graduale „*Christus factus est*“ a offertorium „*Dextera Domini*“ od Stanislava Žaluda a „*Pange lingue*“ od Cyrila Metoděje Hrazdira. Na Velký pátek zazněly „*České pašije*“ Bohumila Kašpara, „*Popole meus*“ od Giovanniho Pierluigi da Palestrina, „*Vexilla regis*“ Cyrila Metoděje Hrazdira a „*Ecce quomodo moritur iustus*“ od Jacoba Galluse. Všechny skladby provedené ve čtvrtek i v pátek byly určeny pro smíšený sbor a capella. Na Bílou sobotu byly provedeny skladby, které byly napsány pro smíšený sbor s doprovodem varhan a orchestru. Jednalo se o skladby „*Regina coeli*“ a „*Pange lingua*“ Stanislava Žaluda a „*Te Deum*“ Franze Schöpfa. Na Boží hod byla provedena „*Missa brevis*“ pro smíšený sbor s doprovodem varhan a smyčcového orchestru od Zdeňka Fibicha a „*Haec dies*“ Stanislava Žaluda. Všechna vystoupení vedl ředitel kůru Stanislav Žalud, na varhany hrál Vilém Vignati. Zpíval smíšený chrámový sbor za doprovodu orchestru hudby *Rund*.

Koncerty pořádané v letech 1918–1939 ve farním kostele sv. Vavřince se vyznačovala vysokou uměleckou úrovní.

6. PŘEROVSKÁ HUDEBNÍ KULTURA, JEJÍ VÝZAM A VLIV NA VÝVOJ HUDEBNÍ KULTURY NA MORAVĚ

Přerovská hudební kultura v letech 1918–1939 zaznamenala progresi, kterou podpořil vznik samostatné Československé republiky dne 28. října 1918. V hudebně-kulturním dění se objevovaly tendence srovnatelné s vývojem v okolních moravských městech, především v Olomouci. Pěvecké spolky, kapely a orchestry se v čele se svými sbormistry a dirigenty snažily podporovat rozvoj přerovského hudebně-kulturního života tím, že pořádaly koncerty, serenády, tematické hudební večery atd. Kromě nově vznikajících těles (*Tyrš*, *Marx*, *Žerotín*) ve své činnosti pokračovala i uskupení, která vznikla ještě před rokem 1918 (*Přerub*, *Rund*). Společnými silami se snažili poskytovat přerovským občanům kvalitní hudební produkce. Hudební kulturu dále doplňovala aktivita několika hudebních škol (*Hudební škola Přerubu*) a koncertní produkce chrámové a duchovní hudby (především v chrámu *sv. Vavřince*).

V repertoáru všech těles a institucí (v Přerově i v Olomouci) dominovala česká tvorba 19. a 20. století; oblíbenými skladateli byl Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Josef Bohuslav Foerster, Karel Bendl, Pavel Křížkovský, Leoš Janáček aj. V repertoárové skladbě přerovských pěveckých spolků a kapel měla navíc pevné místo tvorba přerovských autorů (Josef Čapka-Drahlovský, Jindřich Hrbáček, Stanislav Žalud). Rovněž na repertoáru pořádaných duchovních koncertů se pravidelně objevovala tvorba přerovských skladatelů. V průběhu 20. let začalo v repertoárech přibývat děl zahraničních skladatelů (Wolfgang Amadeus Mozart, Ludvig van Beethoven, Charles Camille Saint-Saëns).

Podle předpokladů měly na utváření hudební kultury ve městě největší vliv hudební spolky (*Přerub*, *Tyrš*), které byly v éře první republiky rovněž nejaktivnější. Jejich význam byl primárně sociologický a buditelský; pro členy spolku byla podstatná možnost spolčovat se s lidmi se stejnými zájmy a věnovat se svému koníčku. Umělecký význam byl sekundární. Jejich členy byli převážně prostí pracující lidé - pěvečtí diletanti, kteří svůj volný čas vyplňovali pěveckou činností ve sboru. Kromě amatérů byly členy i profesionální zpěváci. Ve srovnání s olomouckým *Žerotínem* nedosahovalo přerovské těleso tak vysoké umělecké úrovně. Význam kapely *Rund* pro hudební kulturu města byl zásadní. *Rund* obstarával hudební doprovod na rozmanitých akcích – pohřby, oslavy, koncerty, zábavy, instrumentální doprovod na koncertech *Přerubu* nebo jiných pěveckých spolků. Z místních hudebních aktivit byla umělecky hodnotná vystoupení, která organizovali pedagogové hudební školy *Přerubu*.

Vysoce kvalitní byla i koncertní produkce duchovní hudby, která však v době první republiky byla vzácná.

V Přerově chybělo těleso, které by mělo zásadnější význam i pro rozvoj hudební kultury v okolních městech. Pěvecký sbor *Tyrš* prokazoval určité ambice tím, že koncertoval v okolních obcích a dvakrát vystoupil na pražském sokolském sletu a rovněž hudba *Rund* vystupovala pravidelně v přílehlých obcích, dokonce se představila ve Vídni. Ovšem zmíněné akce měly spíše jednorázový charakter. Pravidelnou zájezdovou činnost nevykazovalo v době první republiky žádné přerovské těleso nebo instituce.

V Olomouci vzniklo v roce 1920 *Městské divadlo*, které pořádalo pravidelné zájezdy do mnoha českých měst včetně Přerova, čímž působilo na hudební vkus občanů. V Přerově stálá domácí scéna scházela. Absenci místního divadla se snažil *Přerub* kompenzovat pořádáním operních představení, taktéž do Přerova pravidelně zajíždělo již zmíněné *Městské divadlo v Olomouci*, které uvádělo na scéně *Městského domu* mimo činoherní kusy i opery a operety českých i světových autorů.

Odborně hudebně vzdělaní sbormistři a kapelníci přerovských těles si uvědomovali potřebu neustále rozvíjet hudební vkus přerovského obecnstva a hudební kulturu jako takovou. A jelikož místní tělesa měla poloprofesionální charakter (výjimkou byla kapela *Rund*), snažili se organizátoři přerovského hudebního života pořádat ve městě koncerty, na kterých účinkovali celorepublikově či mezinárodně známí profesionální umělci a tělesa. Přerované měli díky těmto snahám možnost navštěvovat v letech 1918–1939 kromě koncertů místních umělců i vystoupení virtuózů Jaroslava Kociána, Rudolfa Firkušného, Váši Příhody, Jana Kubelíka, nebo pražského varhanního virtuóze Bedřicha Antonína Wiedermanna a Bohumila Holuba z Brna. Dále v Přerově vystoupila *Slovenská filharmonie* a *Slovácká filharmonie*, pravidelně ve městě hostovalo i *Pěvecké sdružení moravských učitelů* nebo *České divadlo v Ostravě*.

Kulturní situace v Přerově byla podobná situaci v Olomouci a jiných moravských městech (Prostějov, Hranice). Ve srovnání s Olomoucí byl Přerov městem bez užších kontaktů s významnými českými hudebními umělci (Olomouc spolupracovala s Antonínem Dvořákem). Bádáním se nepodařilo zjistit konkrétní vazby přerovské meziválečné hudební kultury se zahraničím, konkrétně s Vídni.

Hudebně-kulturní vyžití ve městě v letech 1918–1939 můžeme shledat jako dostačující. Místní napůl profesionální a napůl amatérské hudební počiny byly kompenzovány umělecky vysoce kvalitní produkcí profesionálních hostujících umělců. Význam přerovských

těles přitom zůstal čistě regionální, bez vlivu na dění a rozvoj hudebního života v okolních městech.

7. RESUMÉ

Předmětem předkládané diplomové práce je hudební kultura v Přerově v letech 1918–1939.

Cílem bylo detailní zmapování pramenné základny a všech dostupných informačních zdrojů za účelem podání komplexního obrazu hudebního života a kultury v Přerově. V jednotlivých kapitolách jsou zpracovány veškeré hudební aktivity přerovských pěveckých spolků, kapel, hudebních institucí a koncertní produkce chrámové a duchovní hudby ve vymezeném období, včetně kritického zhodnocení repertoárové náplně, umělecké úrovně a kvality ve srovnání s obdobnými tělesy v Olomouci. V práci je pozornost věnována rovněž významným osobnostem hudební kultury, sbormistrům a kapelníkům přerovských těles.

Na základě zpracování příslušných pramenů, literatury a dobového tisku jsou v závěru práce vymezené vzájemné vazby a vztahy Přerova k hudebnímu vývoji na Moravě, vliv přerovské hudební kultury na hudební kulturu v jiných městech, otázka kvality místních hudebních produkcí a úrovně přerovských těles atp.

Diplomová práce se snaží poskytnout kompletní přehled hudebně-kulturního dění v Přerově v éře první republiky včetně definování významu přerovské hudební kultury pro hudební vývoj na Moravě v letech 1918–1939.

SUMMARY

The general subject of my work is Music Culture in Přerov of the years 1918–1939. The aim of the work was detailed mapping of all available sources of information in order to present a comprehensive image of musical life and culture in Přerov. In each of the chapters are treated all the musical activities of the choral associations, bands, music institutions and concert production of the temple and sacred music in the specific period in Přerov, including a critical assessment of the repertory, the artistic level and the quality in comparison with similar unites in Olomouc. Attention of this work also devotes important personalities of the musical culture – choirmasters and bandmasters of ensembles.

On the basis of survey of relevant sources, literature and press are in work defined mutual connections and relations of Přerov to musical development on Moravia, the influence of local music culture on music culture in other cities (Olomouc), the question of the quality of the local musical production and level of ensembles, etc.

The thesis aims to provide a complete overview of the musical-cultural events in Přerov in the epoch of the first republic, including defining the importance of local music culture for the musical development in Moravia in the years 1918–1939.

RESUMEN

El tema de la tesis presentada es una cultura musical en Přerov en los años 1918–1939. El objetivo era una cartografía detallada de todas las fuentes disponibles de información a fin de presentar una imagen integral de la cultura y la vida musical en Přerov. En cada uno de los capítulos son tratados toda la actividad musical de asociaciones corales, bandas, las instituciones de la música y producción de concierto del templo y música sacra en dicha época, incluida una evaluación crítica del repertorio, el nivel artístico y calidad en comparación con otros grupos similares en Olomouc. Se debe prestar también atención a la cultura musical – directores de coros y líderes de grupos musicales.

Sobre la base de procesamiento de fuentes pertinentes, literatura y prensa de la época se desarrolla un trabajo definido por los mutuos lazos y relaciones con el desarrollo musical de Přerov en Moravia, la influencia de la cultura local en la cultura musical en otras ciudades, la cuestión de la calidad de la producción musical local y a nivel de grupos en Přerov, etc.

La tesis pretende ofrecer una visión completa de los eventos musicales y culturales en Přerov en la época de la primera república, incluida la definición de la importancia de la cultura local de música para el desarrollo musical en Moravia en los años 1918–1939.

8. PRAMENY A LITERATURA

LITERATURA

- ČERNUŠÁK, Gracian - HELFRT, Vladimír: Pzdírkův hudební slovník naučný. 2. část osobní. Brno, 1937.
- ČERNUŠÁK, Gracian - ŠTĚDRONĚ, Bohumír - NOVÁČEK, Zdenko: Československý hudební slovník osob a institucí. Praha, 1963.
- ČERNÝ, Norbert: Vlastivěda střední a severní Moravy. Díl 2, část 1, Studie z kulturních dějin střední a severní Moravy. Přerov, 1942.
- DRECHSLER, Aleš - FIŠMISTROVÁ, Věra - LAPÁČEK, Jiří: Dějiny města Přerova v datech. Přerov, 2006.
- FUKAČ, Jiří: „Otázky regionu a mezinárodních vztahů“, in: Kulturně historické styky jižní Moravy. Mikulov – Brno, 1991.
- FUKAČ, Jiří - VYSLOUŽIL, Jiří: Slovník české hudební kultury. Praha, 1997.
- HUDEC, Vladimír: „Ke specifickým Olomouce jako hudebního centra“, in: Hudba v Olomouci. Historie a současnost I. In honorem Pavel Čotek. Kritické edice hudebních památek, ed. E. Vičarová. Olomouc, 2003.
- JARUŠEK, Robert (red.): Přerov. Přerovsko-Kojetínsko. Brno, 1933.
- JEDLIČKOVÁ, Olga: Kulturní, dobročinné a tělovýchovné spolky v Přerově v éře první republiky. Diplomová práce. Ostrava, 2007.
- JIRKA, Jan: „Přerovští dirigenti, kapelníci a sbormistři“, in: Sborník Státního okresního archivu Přerov. Přerov, 2007.
- JIRKA, Jan: „Antonín Dvořák a Přerovsko“, in: LAPÁČEK, Jiří (ed.): Sborník Státního okresního archivu Přerov. Přerov, 2009, s. 51–60.
- KLIMEŠ, Vítězslav: „Hudba v Přerově“, in: Vlastivěda střední a severní Moravy II/2. Přerov, 1942.
- KRUMPHOLC, Josef: Vlastivědný sborník střední a severní Moravy. Olomouc, 1933.
- LAPÁČEK, Jiří (red.): Přerov. Povídaní o městě. Přerov, 2000.
- LAPÁČEK, Jiří (red.): Přerov. Povídaní o městě 2. Přerov, 2002.
- LYKO, Petr - STEINMETZ, Karel: V republice - Hudební kultura. Dějiny Olomouce, sv. 2., ed.: Schulz, Jindřich. Olomouc 2009, s. 190-196. ISBN 978-80-244-2369.

- MASTNÁ, Naděžda. Revue Eva 1928–1932: literatura a výtvarné umění v dobové reprezentativní revue, reflexe proměn životního stylu. Diplomová práce. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Brno, 2011.
- OCELKA, Jiří: Tradice sborového zpěvu v Přerově se zaměřením na dětský pěvecký sbor Primavera. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého. Olomouc, 2010.
- Ottův slovník naučný. Praha, 1909.
- Památník českobratrského farního sboru evangelického v Přerově k jubilejnímu roku 1928. Přerov, 1928.
- Památník městské hudby Rund v Přerově. Přerov, 1938.
- Památník pětasedmdesátého výročí tělocvičné jednoty Sokol Přerov 1871–1946. Přerov, 1946.
- Pazdírkův hudební slovník naučný II. část – osobní. Brno, 1937.
- POLEDŇÁK, Ivan: „Region jako taxonomická kategorie“, in: Morava v české hudbě. Brno, 1985.
- POSPÍŠIL, František: Almanach Hanáckého roku. Přerov, 1923.
- Profil statutárního města Přerova. Strategický plán ekonomického a územního rozvoje statutárního města Přerova pro období 2007–2013. Přerov, 2007.
- Přerov a okolí. Kraj v Moravské bráně. Přerov, 2006.
- PUMPRLA, Václav: Bibliografie okresu Přerov. Brno, 1993.
- Přerov a okolí. Přerov, 1931.
- Sborník Státního okresního archivu v Přerově. Přerov, 2004.
- Sborník Státního okresního archivu Přerov. Přerov, 2007.
- Sedmdesát let. Stručný přehled dějin pěveckého spolku Přerub v Přerove za uplynulých 70 let. 1862–1932. Přerov, 1932.
- SEHNAL, Jiří – VYSLOUŽIL, Jiří: Dějiny hudby na Moravě. Brno, 2001.
- SEKEROVÁ, Ingrid: Josef Čapka Drahlavský. Diplomová práce. Praha, 2003.
- SHULZ, Jindřich: Dějiny Olomouce. Olomouc, 2009.
- SMETANA, Robert red.: Dějiny české hudební kultury 2. Praha, 1981.
- UCHALOVÁ, Eva: Česká móda 1918-1939, elegance první republiky. Olympia, 2004.
- VIČAROVÁ, Eva: Hudba v Olomouci a na střední Moravě. Olomouc, 2007.
- VOHNICKÁ, Jarmila: Bibliografie okresu Přerov (články a publikace z let 1990–2002). Přerov, 2004.
- VOPRAVIL, J.: Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře. Praha, 1973.

VOŽDA, Gustav: Minulost Přerovska. Přerov 1959.

VOŽDA, Gustav – CEKOTA, Vojtěch – CHUMCHAL, Milan: Okres Přerov. Ostrava, 1988.

ZDRÁHALOVÁ, Lenka: Hudební život města Přerova. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého. Olomouc, 2008.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad. Sčítání lidu, domů a bytů 2011.

- http://notes2.czso.cz/cz/slodb2011/cd_slodb2011_11_12/cz071.html

Strategický plán ekonomického a územního rozvoje statutárního města Přerova pro období 2007-2013. Přerov, 2007.

- <http://www.prerov.eu/cs/magistrat/rozvoj-mesta/koncepce-studie-strategie/>

Základní umělecká škola Bedřicha Kozánka, Přerov.

- <http://www.zusprerov.cz/uvod/>

ARCHIVNÍ PRAMENY

Státní okresní archiv v Přerově

- Pamětní kniha Přerova z let 1922–1931

Muzeum J. A. Komenského

- Koncerty profesionálních hudebních těles na okrese Přerov

- Kronika městské hudby RUND od května 1945

DOBOVÝ TISK

Haná

Hlasy z Pobečví

Kultura Přerova

Nové Přerovsko

Obzor z let 1918–1939

Přerovské echo

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Přehled počtu žáku Hudební školy *Přerubu* v letech 1918–1939¹⁹⁹

Rok	Zpěv	Sborový zpěv	Housle	Klavír	Harmonie	Harmonium	Violoncello	Celkem
1918–1919	9	40	0	9	0	0	0	58
1919–1920	záznamy chybí							
1920–1921	24	0	51	9	0	0	0	84
1921–1922	3	32	64	18	0	0	0	117
1922–1923	3	0	88	22	0	0	0	113
1923–1924	8	0	117	21	0	0	0	146
1924–1925	4	9	85	34	7	0	0	139
1925–1926	3	1	86	51	0	1	0	142
1926–1927	1	0	85	42	0	0	0	128
1927–1928	2	0	58	34	0	0	0	94
1928–1929	0	0	40	28	39	0	0	107
1929–1930	1	0	57	38	1	2	0	99
1930–1931	1	40	59	42	0	0	0	142
1931–1932	0	12	53	82	1	0	0	148
1932–1933	0	0	61	75	1	0	0	137
1933–1934	0	0	59	75	0	0	0	134
1934–1935	0	51	43	85	0	0	0	179
1935–1936	1	34	47	87	0	0	0	169
1936–1937	2	0	47	90	51	0	0	190
1937–1938	1	11	0	99	0	0	1	112
1938–1939	1	42	31	72	0	0	0	146

¹⁹⁹ Přehled o stavu žáků hudební školy v Přerově v letech 1915–1969 [online]. Dostupné z: http://www.zusprerov.cz/historie/pocatky/rok_1914-1969/ [cit. 2012-03-08].

Příloha č. 2

Výsledky obecních voleb v Přerově²⁰⁰

Polit. strany	1919	1923	1927	1931
Čs. nár. soc.	19,6%	14,8%	12%	13,6%
Agrárníci	-	3,5%	1,7%	4,1%
Čsl. soc. dem. děl.	36,5%	14,6%	18,4%	28,5%
Nár dem.	17,3%	10,4%	11%	8,5%
Lidová strana	9,7%	21,6%	20,6%	19,3%
Čs. živn. obchod. střed.	2,0	4,0	3,9	5,4
Židovská strana	2,6%	2,4%	-	-
Komunistická st	-	19,6%	17,9%	11,3%
Ostatní strany	12,3%	,4	18,4%	14,7%
Voličů	100%	100%	100%	100%

²⁰⁰ DRECHSLER, Aleš – FIŠMISTROVÁ, Věra – LAPÁČEK, Jiří: *Dějiny města Přerova v datech*. Přerov, 2006.

Příloha č. 3

Přehled dirigentů vybraných spolků a institucí v letech 1918–1939²⁰¹

Přerub

1918	Eduard Beníšek
1918	Stanislav Kovanda
1919	Ludvík Šašina
1920–1922	Jindřich Hrbáček (1921 druhý sbormistr Václav Šrůtek)
1919–1920 ženský sbor	Marta Zapletalová
1922 (září) – 1925	Karel Mařík
1926 – 1927	Stanislav Žalud
1927–1928	Karel Mařík
1929–1930	Miloš Vignati
1930–1942	Jožka Gardavský

²⁰¹ Sborník Státního okresního archivu Přerov. Přerov, 2007.

Pěvecký odbor Sokola Tyrš – mužský sbor

1919–1922	Miloš Vignati
1922	Leopold Srovnal
1922	Dr. Ladislav Šálek
1923–1926	Břetislav Šťastný
1926–1927	Jan Hrbas
1927–1941	Karel Mařík

Ženský sbor

1928–1941	Karel Mařík
-----------	-------------

Sbor dorostenek

1938–1941	Čenek Trávníček
-----------	-----------------

Příloha č. 4

Významné osobnosti hudební kultury v Přerově v letech 1918–1939

Josef Čapka-Drahlovský

* 13. prosince 1847, Drahlov u Olomouce

† 11. června 1926, Přerov

Hudební skladatel, pedagog, varhaník a organizátor hudebního života.

Pseudonym Drahlovský přijal podle rodné obce.

Studoval na německé gymnázium v Olomouci, na kterém založil a řídil pěvecký orchestr.²⁰² Gymnaziální studia dokončil v Praze, kde zároveň absolvoval varhanickou školu (1869–1871), na které byli mezi jeho učiteli František Zdeněk Skuherský nebo František Blažek. Po studiích přišel v necelých 24 letech do Přerova. Dne 3. listopadu 1871 vstoupil do čtenářského spolku a začal učit zpěv na gymnáziu (1871–1892). Během jednoho roku získal funkci tzv. „ředitele zpěvu“, když byl zvolen sbormistrem pěveckého spolku *Přerub*, který řídil v letech 1872–1892 a 1898–1901. Od roku 1871 rovněž zastával funkci varhaníka a ředitele kůru u sv. Vavřince, ve které setrval déle než padesát let. Působil jako dirigent spolků *Vlasta* a *Svornost*. Svou činností významně povznesl hudební kulturu v Přerově.

Josef Čapka-Drahlovský byl velmi plodným skladatelem. Zkomponoval přes 200 větších děl vokálních i instrumentálních a 30 mší²⁰³, které sám v nadpisech označoval jako *česká mše* (např. *Česká mše – pro čtyři mužské hlasy*). Jeho církevní a chrámové skladby byly přínosem pro církevní hudbu na Moravě. Provedl reformu kostelního zpěvu a chrámové hudby vůbec tím, že odstranil intrády, hluk kotlů a komponoval v přísném církevním slohu. Mezi jeho vrcholná díla patří oratorium *Dies irae* (poprvé provedeno 8. prosince 1899 v Ostravě), *Mučedníci* (provedeno v Přerově 22. dubna 1900) a *Žalm 95* (premiéra se uskutečnila 3. května 1902 v Lipníku nad Bečvou). Jeho díla byla ve své době značně oblíbená i přesto, že je odborníci označovali za nevybojná – ve své tvorbě nebyl novátorský; setrval na tom, co už bylo harmonicky a formálně ustáleno.

²⁰² Pro orchestr napsal svůj první mužský sbor „Modré oči“. Skladba se později stala velmi oblíbenou.

²⁰³ Komponoval nové mše na české liturgické texty.

Veřejné činnosti zanechal v roce 1925 a 11. června 1926 zemřel.²⁰⁴ Dne 21. června 1927 byla na dům v Jateční ulici v Přerově, ve kterém skladatel žil, umístěna pamětní deska s reliéfem poprsí Josefa Čapky-Drahlovského. Jejím autorem je akademický sochař Josef Baják. V roce 1997 byl objekt asanován a deska je nyní uložena v přerovském muzeu J. A. Komenského. Na počest skladatele byla podle něj pojmenována jedna z přerovských ulic.

František Rund

* 15. září 1855, Přerov

† 25. října 1905, Přerov

František Rund se měl původně stát zámečnickem. Studia však záhy zanechal, aby se mohl plně věnovat hudbě. V hudbě se vzdělával sám. Svou kariéru začal v kapele Josefa Hoffmanna v Rokytnici u Přerova. Krátkou dobu působil jako učitel a varhaník na sv. Hostýně nebo v Olomouci. V Přerově zastával místo kapelníka občanské hudby a dragounské hudby na koních. Dva roky byl kapelníkem vojenské hudby v Rumunsku, odkud odešel kvůli nemoci manželky²⁰⁵ do Olomouce, kde pracoval do roku 1890 jako jednatel *Sokola*. Posléze se vrátil do Přerova a založil kapelu. Roku 1896 odešel z Přerova do Brna a vedl *Národní hudbu* (1896–1898), která za jeho vedení dosáhla vysoké umělecké úrovně. V roce 1898 se František Rund opět stěhoval, tentokrát do Kyjova, a zastával místo městského kapelníka, aby se v roce 1901 vrátil do rodného Přerova. Pracoval jako městský úředník a pro svou kapelu chtěl získat titul *Městské hudby*, což se mu podařilo až v roce 1904. Když v roce 1905 zemřel, účastnili se jeho pohřbu prakticky všichni přerovští hudebníci.²⁰⁶ Pochován je na Přerovském hřbitově.

František Rund se pokoušel i o kompozici. Z jeho skladeb patřily mezi nejoblíbenější zpěvný pochod *Moravěnka a Přerovská chasa* nebo směs *Morava ve zpěvu a tanci*.

²⁰⁴ Pochován byl v rodinné hrobce v Charvátech u Olomouce.

²⁰⁵ Manželkou Františka Runda byl dcera Josefa Hoffmanna, Anna Hoffmannová.

²⁰⁶ *Památník městské hudby Rund v Přerově*. Přerov, 1938.

Jan Tomáš Břečka

* 11. března 1861, Přerov

† neznámo

Hudebně se vzdělával u Josefa Čapky-Drahlovského a Josefa Koblihy. Na jeho vývoj měl vliv houslista František Ondříček a Jaroslav Kocián. V roce 1902 si v Přerově, v ulici Novosady číslo popisné 846, založil vlastní hudební školu. Vyučoval hru na housle, violu, violoncello, kontrabas, klavír, harmonium, ale také dějiny hudby a harmonii. Mezi jeho žáky byli pozdější dirigenti hudebního spolku *Přerub* Jindřich Hrbáček a Josef Gardavský, hudební skladatel Emil Hlobil nebo František Mičík.

Klement Slavický, st.

* 23. listopadu 1863, Bystřice pod Hostýnem

† 21. prosince 1941, Přerov

Studoval *Varhanickou školu* v Brně, na které byl zároveň jedním z prvních žáků Leoše Janáčka na varhany. V Přerově působil od roku 1921 jako sbormistr, houslař a varhaník – byl výborným improvizátorem na varhany. Podle italských vzorů konstruoval hudební nástroje, zejména housle a violy.

Komponoval varhanní preludia, klavírní skladby, smuteční pochody. Je autorem *Hanáckých tanců*.

Eduard Beníšek, ml.

* 16. června 1875, Radslavice

† 20. února 1963, Velké Prosenice u Přerova

Vystudoval gymnázium v Přerově a pedagogiku v Kroměříži. Byl žákem Ferdinanda Vacha, zakladatele *Pěveckého sdružení moravských učitelů*. Po ukončení studia pracoval jako učitel, je autorem učebnic chemie a fyziky pro žáky měšťanských škol. Publikoval vlastivědné články, které byly zaměřeny převážně na Přerov a okolí. Byl nadaným hudebníkem, hrál na housle, klavír a varhany. Vystupoval jako sólista, ale i jako doprovázející klavírista nebo houslista či violista v kvartetech. Působil jako sbormistr *Přerubu* a pěveckého odboru *Svornosti*, zastával post ředitele měšťanské školy v Přerově. V roce 1935 odešel do důchodu, ale ještě v roce 1937 zveřejnil ve *Vlastivědném sborníku střední a severní Moravy* stať s názvem *Sto let venkovské hudby v Prosenicích*.

Je autorem mnoha pochodů na motivy národních písní.

Antonín Beňa

* 10. května 1878, Brodek u Přerova

† 3. března 1948, Přerov

V letech 1921–1937 působil jako učitel v Přerově. Byl zpěvákem-tenoristou, zakládajícím členem a sólistou *PSMU*. Zastával funkci dirigenta pěveckého sboru *Jaroslav* v Kojetíně. Byl držitelem zlaté medaile *Pěvecké obce české*.

Karel Mařík

* 11. srpna 1882, Modřany u Prahy

† 11. července 1956, Přerov

Hudební skladatel, pedagog²⁰⁷, varhaník, sbormistr, folklorista a organizátor.

Karel Mařík byl žákem Antonína Dvořáka. V letech 1908–1914 působil na hudební škole v Baku na Kavkaze jako učitel klavíru a teoretických předmětů. Od roku 1922 do roku 1942 zastával v Přerově post ředitele *Městské hudební školy Přerub*, která v době jeho působení čítala čtrnáct tříd. V letech 1922–1925 působil rovněž jako sbormistr hudebního spolku *Přerub*. V období 1928–1941 řídil pěvecký odbor *Sokola Tyrš* a založil ženský pěvecký sbor. Svou činností se významně podílel na rozvoji hudební kultury města. Díky jeho organizačním schopnostem byla v Přerově roku 1924 provedena „*Má vlast*“ Bedřicha Smetany *Slováckou filharmonií*, v čele s dirigentem Zdeňkem Chalabalou.

Karel Mařík je autorem řady klavírních skladeb, písní na slova Julia Zeyera, mužských sborů a úprav lidových písní „*Česká píseň*“, „*Píseň ptáčete*“, „*Svatební jitro*“, „*Statečný jonák*“ atd.

František Šolc

* 6. října 1883, Přerov

† 17. dubna 1962, Přerov

Hudební pedagog, skladatel, houslista, populární přerovský kapelník a úředník. Byl členem Hockovy kapely v Přerově, hrál ve vojenské hudbě v Jaroslavi. V letech 1919–1928

²⁰⁷ Mezi žáky Karla Maříka patřil i Jiří Sehnal. V letech 1942–1950 studoval Jiří Sehnal na přerovském gymnáziu a zároveň se vzdělával u Karla Maříka ve hře na klavír a v hudební teorii.

byl kapelníkem městské hudby *Rund*, v letech 1932–1939 zastával funkci kapelníka *DTJ* a v období 1947–1952 byl kapelníkem hudby *Žerotín*.

Je autorem pochodu „*Na přední stráži*“ a řady dalších, psal tance a přede hry. Pro dechovou hudbu upravil „*Moravské tance*“ č. 2 a 5 od Josefa Čapky-Drahlovského.

Jindřich Hrbáček

* 27. května 1890, Přerov

† 13. září 1964, Přerov

Hudbu začal studovat v Přerově u Josefa Tomáše Břečky. Absolvoval čtyři třídy na přerovském gymnáziu a posléze učitelský ústav v Příboru. Od roku 1919 učil na chlapecké měšťanské škole v Přerově a stále se věnoval hudbě. V roce 1920 vykonal státní zkoušku, aby byl způsobilý vyučovat zpěv na středních školách a učitelských ústavech. Ve stejném roce zastával rovněž post sbormistra pěveckého spolku *Přerub*. V letech 1920–1922 působil jako ředitel hudební školy *Přerubu* a vystupoval jako sólový houslista. Z ochotníků, členů *Železniční filharmonie* a *Hudebního kroužku Rund* zřídil v roce 1920 padesátičlenný filharmonický orchestr, se kterým uspořádal dne 7. listopadu 1920 koncert v přerovském *Městském domě*. Na programu byla díla Antonína Dvořáka a Viléma Blodka. V lednu 1935 byl v Brně promován doktorem práv, a rovněž zde řídil třísetčlenný dětský sbor s dechovou hudbou. V období 1930–1936 byl členem *Moravské zemské školní rady*, působil jako komisař rektorátu *Vysoké školy báňské v Příbrami*. V Přerově pracoval od října 1939 jako okresní školní inspektor, několik let byl také ředitelem školy v Tovačově. Byl redaktorem časopisu *Občan a škola*, jehož cílem bylo informovat o školských zákonech. Od roku 1932 vydával *Rádce učitelstva* a *Otázky dneška*. Je autorem několika statí o chrámové hudbě a zpěvu. V letech 1949–1950 učil na *Vyšší sociálně výchovné škole v Přerově*.

Jindřich Hrbáček je autorem operet „*Husaři*“ nebo „*Klub mládenců*“. Jeho „*Fantazie na slovácké lidové písně*“ byly vydány v Lipsku roku 1921. Napsal pohádkovou zpěvohru z ruského prostředí „*Marusja i Duňa*“, která byla provedena v Přerově v březnu 1922. Na představení se podíleli žáci hudební školy, obchodní školy a taneční školy Anny Psotové. Zkomponoval hudbu k pohádce „*Modré království*“ a ženský sbor „*Hanácké pesničky*“.

František Mičík

* 25. dubna 1894, Přerov

† 27. července 1975, Přerov

Hudbu studoval u Josefa Tomáše Břečky. V roce 1919 se podílel na založení *Železniční filharmonie*, později nazývané jako hudba *Žerotín*. Působil jako učitel hry na housle v městské hudební škole *Přerub* a byl zakladatelem Mičíkova *Jazzbandu*.

Josef Janíček

* 26. února 1897, Předmostí u Přerova

† 7. července 1972, Předmostí u Přerova

Řídil dechovou hudbu v Předmostí, kterou původně založil Josef Pospíšil. Josef Janíček z ní vytvořil krojovanou hanáckou hudbu mládeže, která měla 45 hochů a děvčat. Hudba hrávala při všech slavnostech a průvodech, později i na Moravském plese v Praze, na sokolském sletu 1948 v Praze a podnikla zájezdy do Polska a Vídně. Doprovázela i Přerovany – návštěvníky *Národního divadla* v Praze při oslavách 100 let od založení divadla. Po smrti Josefa Janíčka hudbu převzal jeho syn Oldřich Janíček, po jehož smrti 27. února 1982 hudba zanikla.

Miloš Vignati

* 28. dubna 1897 Přerov

† 9. listopadu 1966 Přerov

Přerovský hudební skladatel a právník.

Prvním učitelem hudby Miloše Vignati byl Bedřich Kozánek. Po absolvování přerovského gymnázia v roce 1916, ve třídě Jiljího Jahna, bojoval v první světové válce. V letech 1919–1923 studoval práva v Praze na Karlově univerzitě.

Navštěvoval přednášky Zdeňka Nejedlého. Neustále se věnoval i hudbě. U Josefa Bohuslava Foersterera studoval harmonii. Během své právnické praxe v Brně byl činný jako hudební referent a pianista, a studoval hudební kompozici u hudebního skladatele Viléma Petrželky. V roce 1919 se vrátil do Přerova a založil hudební odbor *Sokola Tyrš*, který také v letech 1919–1922 řídil. V období 1928–1932 byl sbormistrem přerovského pěveckého spolku *Přerub*. Od roku 1931 se začal věnovat výhradně skladbě. V roce 1936 stál u zrodu Odboru pro uměleckou hudební výchovu *Tělocvičné jednoty Sokol* v Přerově, který pod jeho vedením

pořádal abonentní koncerty. Miloš Vignati organizoval hudební život v Přerově i během druhé světové války – pořádal tzv. *hudební úterky* komorní hudby v malém sále *Městského domu* a dal podnět k založení *Kroužku přátel hudby*. V roce 1945 založil oblastní divadlo v Přerově. V padesátých letech vyučoval na Pedagogické škole v Přerově a na konzervatoři v Kroměříži.

Miloš Vignati je autorem skladeb vokálních (cyklus čtyř písní na slova R. Tagore op. 2 byl v roce 1933 vydán *Maticí Umělecké Besedy* v Praze), instrumentálních (pro klavír, violoncello, housle), psal scénickou hudbu, sokolské písně a upravoval lidové písně pro dětský sbor.

Josef Gardavský

* 24. října 1904, Holešov

† 14. července 1961, Přerov

Od roku 1913 žil a studoval v Přerově. V Košicích absolvoval *Obchodní akademii* (1925), odkud se vrátil zpět do Přerova. Pracoval v městské spořitelně a zároveň se věnoval rozvoji hudební kultury ve městě - v letech 1931–1945 úspěšně zastával funkci dirigenta pěveckého spolku *Přerub*, založil symfonický orchestr, pracoval jako vedoucí *Osvětové besedy* (vlastivědný pracovník). Jako dirigent provedl Blodkovu operu „*V studni*“ nebo Smetanovu „*Mou vlast*“.

